

Deze tekstuitgave is vervaardigd door medewerkers van de Stichting Vrijwilligersnetwerk Nederlandse Taal o.l.v. Nicoline van der Sijs en Hans Beelen. De tekstuitgave vormt een onderdeel van de elektronische Woordenbank Nederlandse Dialecten (eWND), op www.meertens.knaw.nl/dialectwoordenboeken/

{p.1}

Nieje Heerder Woordnboek {p.2}

{p.3}

Nieje Heerder Woordnboek

Uutegeevm deur dialectwârkgroep Heerde / Waopmvelde

2004 {p.4}

{p.5}

Voorwoord

Op 24 april 1990 werd de “Dialektwârkgroep Heerde / Waopmvelde” opgericht.

Deze werkgroep maakt deel uit van de “Dialektkringe Salland en Oost-Veluwe” en heeft tot doel het in stand houden van, bestuderen en bevorderen van het Nedersaksisch dialect in zijn algemeenheid en in het bijzonder in de gemeente Heerde.

Een van de middelen daartoe is de uitgave van een woordenboek.

Na de bestudering van de bestaande woordenboeken van meester Bosch en van de heren Dr. D. Otten en A. Klein Kranenburg (welke beiden overigens een belangrijk vertrekpunt waren) werd vastgesteld dat een uitgebreid woordenboek zeker in een behoefte zou voorzien.

Daarnaast bleek al spoedig dat er veel spreekwoorden en gezegdes boven water kwamen die het waard waren, vastgelegd te worden.

Een werkgroep van ongeveer 15 mensen kwam iedere laatste woensdag van de maand bij elkaar om een en ander te bespreken en vast te leggen en met succes.

In 1997 kon er een boekje met spreekwoorden en gezegdes worden uitgegeven onder de titel “Heerder Eignwiesheedn”.

Deze uitgave was mede mogelijk met de hulp van vele sponsors en werd een doorslaand succes.

Uiteraard kwam de groep voetangels en klemmen tegen op haar weg, maar daar leed het enthousiasme niet onder.

Aan het eind van 2001 werd besloten om een woordenboek te gaan uitgeven met daarin de woorden die tot 1 januari 2002 door de werkgroepleden waren bijeengebracht.

Er werd gekozen om het woordenboek in 2004 te laten uitkomen.

De woorden die na 1 januari 2002 werden gevonden, worden opgeslagen en later, in combinatie met nieuwe spreekwoorden en gezegdes, eventueel als aanvullingen gepubliceerd.

De bestaande woordenboeken werden met gebruik van de computer in elkaar geschoven en aangevuld met de verzamelde woorden.

Dit resultaat werd door een groepje leden woord voor woord doorgenomen en bekeken op spelling, betekenis, enz.

De twijfelgevallen werden in de maandelijkse werkgroepbijeenkomsten besproken.

Omdat er in het Nedersaksisch taalgebied nogal verschillend werd en wordt gedacht over de spelling werd voor de uitgave van “Heerder eignwiesheedn” definitief vastgesteld welke spelling gebruikt zou worden. Na uitgebreid overleg binnen de groep en een aantal leesproeven met mensen die moeilijk dialect kunnen lezen, werd besloten tot het gebruik van de fonetische spelling, dus schrijven zoals het gezegd wordt. {p.6}

{p.7}

Roelof Koebrugge werd bereid gevonden het woordenboek te ontwerpen, Drukkerij v.d. Most wilde het drukken en mevr. Bijsterbosch-Jongerman zorgde voor de tekeningen. Het resultaat van 14 jaar werken en overleggen hebt u nu in handen. Wij hopen dat u het resultaat kunt waarderen. Tevens hopen wij dat dit woordenboek het gebruik van het Nedersaksisch in onze gemeente zal bevorderen en u het als naslagwerk veel zult hanteren.

Namens de Dialektwârkgroep Heerde / Waopmvelde
H. Dijkslag,
Schriftbeheerder {p.8}

Uutleg aover de opzet van 't Woordnboek

Uutleg aover de opzet van 't Woordnboek.

Wuule heb d'r nao toe ewârk um zo min meugelek streepies en andere lèesteekns te gebruikn. Daorum geef wie hier ok 'n stuk of wat woordn um de uutspraoke an te geevm.

Eers de uutleg aover de klankn.

De â Ongeveer zoas 't engelse woord "that"	(ârvm = erven)
De ao Zoas 't engelse woord "call"	(aol = paling)
De èè Zoas 't franse woord "être"	(lèèvm = leven)
De ae Tussn aa en ee	(aerd = karakter)
De eu As 't nederlandse woord "geus" of Zoas 't engelse "sir"	(deuze = doos) (streultie = straaltje)
De ö Van het nederlandse woord "löss"	(höltien = houtje)
De uu als het nederlandse woord "nu" of as 't woord "vuur"	(schuute = schuit) (pruuvm = proeven)

't Bint niet veule anwiezingn, mâr wuule bint de mening toe edaon dâj 't dialekt toch ok al praotnde muttn leern. {p.9}

Wârkwoordsvörm.

Bie veule wârkwoordn in dit boek staot de wârkwoordsvörm eschreevm.
Toch wille wie hier wat meer veurbeeldn beschrievm.

Aoverdrievm (Overdrijven)

Ik aoverdrieve
Iej aoverdrief
Hie aoverdrif
Wuule aoverdrief
Uule aoverdrief
Zuule aoverdrief
Ik aoverdreve
Iej aoverdreevm
Hie aoverdreef
Wuule aoverdreevm
Uule aoverdreevm
Zuule aoverdreevm

Ik heb aoverdreevm
Aoverdrief ik?
Aoverdrief iej?
Aoverdrif hie?
Aoverdrief wuule?
Aoverdrief uule?
Aoverdrief zuule?
Aoverdreef ik?
Aoverdreef iej?
Aoverdreef hie?
Aoverdreevm wuule?
Aoverdreevm uule?
Aoverdreevm zuule?

Aoverzien (Overzien)

Ik aoverzie
Iej aoverziet
Hie aoverzut
Wuule aoverziet
Uule aoverziet
Zuule aoverziet
Ik aoverzagge
Iej aoverzaggn
Hie aoverzag
Wuule aoverzagn
Uule aoverzagn
Zuule aoverzagn
Ik heb aoverzeen
Aoverzie ik?
Aoverziej?
Aoverzut hie?
Aoverziet wuule?
Aoverziet uule?
Aoverziet zuule?
Aoverzag ik?
Aoverzag iej?
Aoverzag hie?
Aoverzagn wuule?
Aoverzagn uule?
Aoverzagn zuule?

Bedingn (Bedingen)

Ik bedinge
Iej bedink
Hie bedink
Wuule bedink
Uule bedink
Zuule bedink
Ik bedunge
Iej bedungn

Hie bedunk
Wuule bedungn
Uule bedungn
Zuule bedungn
Ik heb bedungn
Beding ik?
Beding iej?
Bedink hie?
Bedink wuule?
Bedink uule?
Bedink zuule?
Bedung ik?
Bedung iej?
Bedunk hie?
Bedungn wuule?
Bedungn uule?
Bedungn zuule? {p.10}

Begaon (Begaan)

Ik begao
Iej begaot
Hie begöt
Wuule begaot
Uule begaot
Zuule begaot
Ik begunge
Iej begungn
Hie begunk
Wuule begungn
Uule begungn
Zuule begungn
Ik heb begaon
Begao ik?
Begaoj?
Begöt hie?
Begaot wuule?
Begaot uule?
Begaot zuule?
Begung ik?
Begung iej?
Begunk hie?
Begungn wuule?
Begungn uule?
Begungn zuule?

Bevalln (bekoren, aan verwachting voldoen)

Ik bevalle
Iej bevalt
Hie bevölt
Wuule bevalt

Uule bevalt
Zuule bevalt
Ik beveule
Iej beveuln
Hie beveult
Wuule beveuln
Uule beveuln
Zuule beveuln
Ik bin bevalln
Beval ik?
Beval iej?
Bevölt hie?
Bevalt wuule?
Bevalt uule?
Bevalt zuule?
Beveul ik?
Beveul iej?
Beveult hie?
Beveuln wuule?
Beveuln uule?
Beveuln zuule?

Blaozn (Blazen)

Ik blaoze
Iej blaos
Hie blös
Wuule blaos
Uule blaos
Zuule blaos
Ik bleuze
Iej bleuzn
Hie bleus
Wuule bleuzn
Uule bleuzn
Zuule bleuzn
Ik heb eblaozn
Blaos ik?
Blaos iej?
Blös hie?
Blaos wuule?
Blaos uule?
Blaos zuule?
Bleus ik?
Bleus iej?
Bleus hie?
Bleuze wuule?
Bleuzn uule?
Bleuzn zuule? {p.11}

Gaon (gaan)

Ik gao
Iej gaot
Hie giet
Wuule gaot
Uule gaot
Zuule gaot
Ik gunge
Iej gungn
Hie gunk
Wuule gungn
Uule gungn
Zuule gungn
Ik bin egaon
Gao ik?
Gaoj?
Giet hie?
Gaot wuule?
Gaot uule?
Gaot zuule?
Gung ik?
Gung iej?
Gunk hie?
Gunge wuule?
Gungn uule?
Gungn zuule?

Helpm (Helpen)

Ik helpe
Iej help
Hie help
Wuule help
Uule help
Zuule help
Ik heulpe
Iej heulpm
Hie heulp
Wuule heulpm
Uule heulpm
Zuule heulpm
Ik heb ehölp
Help ik?
Help iej?
Help hie?
Helpt wuule?
Helpt uule?
Helpt zuule?
Heulp ik?
Heulp iej?
Heulp hie?
Heulpm wuule?

Heulpm uule?
Heulpm zuule?

Holln (Houden)

Ik holle
Iej hold
Hie höld
Wuule hold
Uule hold
Zuule hold
Ik heule
Iej heuln
Hie heult
Wuule heuln
Uule heuln
Zuule heuln
Ik heb eholln
Hol ik?
Hol iej?
Höld hie?
Hold wuule?
Hold uule?
Hold zuule?
Heul ik?
Heul iej?
Heult hie?
Heuln wuule?
Heuln uule?
Heuln zuule? {p.12}

Liggn (Liggen)

Ik ligge
Iej lik
Hie lig
Wuule lik
Uule lik
Zuule lik
Ik lagge
Iej laagn
Hie lag
Wuule laaggn
Uule laaggn
Zuule laaggn
Ik heb elèègn
Lig ik?
Lig iej?
Lig hie?
Lik wuule?
Lik uule?
Lik zuule?

Lag ik?
Laag iej?
Lag hie?
Laagn wuule?
Laagn uule?
Laagn zuule?

Stootn (stoten)

Ik stote
Iej stoot
Hie stöt
Wuule stoot
Uule stoot
Zuule stoot
Ik steute
Iej steutn
Hie steut
Wuule steutn
Uule steutn
Zuule steutn
Ik heb estootn
Stoot ik?
Stoot iej?
Stöt hie?
Stoot wuule?
Stoot uule?
Stoot zuule?
Steut ik?
Steut iej?
Steut hie?
Steutn wuule?
Steutn uule?
Steutn zuule?

Verkoopm (Verkopen)

Ik verkope
Iej verkoop
Hie verköch (verköf)
Wuule verkoop
Uule verkoop
Zuule verkoop
Ik verköch (verköffe)
Iej verköchn (verköffm)
Hie verköch (verköf)
Wuule verköchn (verköffm)
Uule verköchn (verköffm)
Zuule verköchn (verköffm)
Ik heb verköch of verköf
Verkoop ik?
Verkoop iej?

Verköch (verköf) hie?
Verkoop wuule?
Verkoop uule?
Verkoop zuule?
Verköch (verköf) ik?
Verköch (verköf)iej?
Verköch (verköf) hie?
Verköch (verköf) wuule?
Verköch (verköf) uule?
Verköch (verköf) zuule? {p.13}

Wèèn (Zijn)

Ik bin
Iej bint
Hie is
Wuule bint
Uule bint
Zuule bint
Ik waere (wazze)
Iej waern
Hie was
Wuule waern
Uule waern
Zuule waern
Ik bin ewes
Bin ik?
Biniej?
Is hie?
Bint wuule?
Bint uule?
Bint zuule?
Waer (was) ik?
Waeriej?
Was hie?
Waern wuule?
Waern uule?
Waern zuule?

Zeggn (Zeggen)

Ik zegge
Iej zek
Hie zeg
Wuule zek
Uule zek
Zuule zek
Ik zee
Iej zeen
Hie zee
Wuule zeen
Uule zeen

Zuule zeen
Ik heb ezeg
Zeg ik?
Zeg iej?
Zeg hie?
Zek wuule?
Zek uule?
Zek zuule?
Zee ik?
Zeen iej?
Zee hie?
Zeen wuule?
Zeen uule?
Zeen zuule? {p.14}

Verkleinwoordn.

Net as in 't AN bestaot d'r ok in 't dialect verkleinwoordn.

Zie kriegt meestntieds ien, dien, gien, kien, pien, sien of tien d'r achter biean.

Hieronder heb wuule wat woordn enömm as veurbeeld.

Âddertien	Addertje
Ângeltien	Angeltje
Atlâssien	Atlasje
Baentien	Baantje
Bârgien	Bergje
Brökkien	Brokje
Dâkkien	Dakje
Dârprien	Dorpje
Druppeltien	Druppeltje
Eichien	Eitje
Euvmtien	Oventje
Feujgien	Fooitje
Fietsien	Fietsje
Frutseltien	Kleinigheid
Gebâkkien	Gebakje
Gedientien	Gordijntje
Glaesien	Glaasje
Haemertien	Hamertje
Hennechien	Hennetje
Hörtien	Poosje
Jörkien	Jurkje
Kettntien	Kettinkje
Keupien	Koopje
Kraechien	Kraagje
Kiesien	Kalfje
Leutien	Loodje
Löttien	Lotje
Möppien	Koekje
Neuchien	Naadje
Paechien	Paadje

Pruumpien	Pruimpje
Reudseltien	Raadseltje
Rullechien	Rolletje
Steugien	Poosje
Streultien	Straaltje
Stâppien	Stapje
Taertien	Taartje
Teufeltien	Tafeltje
Trössien	Trosje
Vaesien	Vaasje {p.15}
Viejeultien	Violtje
Vievertien	Vijvertje
Waegntien	Wagentje
Wiezertien	Wijzertje
Zalfien	Zalfje
Zeefien	Zeefje
Zeumertien	Zomertje {p.16} {p.17}

Heerder Woordn Letter A

aajt, altijd.

aamm, amen.

apenötte, pinda. *De apenöttn bint slof.*

aardbevege, aardbeving. *Bie 'n aardbevege weet 'n mènse niet waar hie 't zuukn mut.*

aardbolle, aardbol. *'n Ronde aardbolle dât liek veule mènsn vremptoe.*

abedoedas, klap met de vuist. *Ik gaf 'm 'n abedoedas, dat hie teegn de grond sleug.*

ach, acht geven, oplettendheid. *Geef toch ach aj de weg dwâs aover wilt.*

achndeel, veertig pond boter. *'t Waord achendeel is nao 't oprichn van de botterfebrieken in onbruuk erâk. Ok 't waord hâlfien (20 pond botter) wordt niet meer eheurd.*

achtege, achting. *Achtege veur oe meerdern, dat leert z'oe in diens wel.*

achteran, achteraan. *Hie kump altied achteran, hie is altied te laete.*

achterdoems, onverhoeds, geniepig. *Oe achterdoems 'n opstopper geevm, dât kuj van 'm verwachn.*

achtereers, achterwaarts. *Hie leup achtereers 't water in.*

achterhekke, wagenkrat (achterste schot van een boerenwagen), 't Achterhekke wordt met twee kettns opeholn.

achterland, De Graafschap en Twente. *In 't Achterland bint ze lange niet achterlijk.*

achternaeme, achternaam.

achternao, achterna. *De hond is mien achternao eloopm.*

achternaomiddag, late namiddag. *In de achternaomiddag is mien nèève ekomm.*

achterof, achteraf. *Wuule woont niet in 't druk bewoonde gedeelte van de stad, meer achterof.*

achterummekiekertien, wild violtje. Ook: achteruitkijkspiegeltje op een fiets.

achteruut, achteruit.

achteruutboern, financieel achteruitgaan. *Hie is in de leste vief jaor hârd achteruut eboerd.*

achterveurgeevm, een pak voor de broek geven. *Ik heb 'm der goed wat achterveur egeevm.*

achterwârk, achterste. *Hie had zien achterwârk vol modder zittn.*

advekaot, advocaat. *As 'n advekaot mâr goed praotn kan, dan hef hie al veule ewunn.*

aekeleg, akelig.

aelte, mestvocht. *De aelte leup an alle kantn uut de mâshoop.*

aeltbak, giertank.

aeltнкаore, gierkar.

aeltнкelder, gierkelder.

aeltnpompe, gierpomp.

aeltnschepper, gierschep.

aens, ergens

aepien, aapje. *Ik wil oe pinkien niet verachn Bongert, mâr dât pinkien van de schoemaeker daor is oe pinkien mâr 'n aepien bie.*

aerd, aard *De aerd van 'n mènse verandert niet net as 't weer.*

aerdn, wennen, aarden. *Hie kon in die streek mâr niet aerdn, 't is 'm altied vrempe ebleevm.*

aerdn (*aerdn nao*), het karakter hebben van. *Hie aerdt nao zien moeder.*

aern, besmetten. *Daor bint veule ziektn, die aerdt.*

affeerns, narigheden. *Aj zokke affeerns heb, dan bin iej wel klaor, geld {p.18} verdienn en aoverholn is dan gien kuns.*

affekaot, advokaat (drank).

affeseern, opschieten.

afijn!, enfin!; *Afijn! 't Mut mâr loopm zvaor 't leegste is, 'k kan der noe niks meer an verandern.*

ajuus, adieu.

aj (as *iej*), als je. *Aj goed deurstap dan kom iej op tied.*

ak (as *ik*), als ik. *Ak mâr wusse wie 't edaon hef.*

akkedeern, accorderen, paraferen, mee eens zijn.

âkker, akker. *'t Mut toch mâr van de âkkers en de weidn komm.*

âkkefietien, akkefietje. *'n Âkkefietien is 'n onangenaem karweichien; 'n bettien 'n lastege boodschap.*

âkkermânnechien, kwikstaart. *In Veessn praot ze van bouwmeistertien in plaetse van âkkermânnechien.*

âkkertien, akkertje. *Van dat iene âkkertien daor hef hie wel vieftig mudde eerpels ofehaeld.*

âksie, ruzie, drukte. *Maek toch gien âksie um zo'n kleinegheid, 't is de muujte niet weerd.*

al, wel. *'t Is niet waor! 't Is al waor! Iej heb 't wel edaon!*

allâ, vooruit!; *Allâ! Maek dâj weg komp, 'k wil oe hier niet meer zien!*

alârm, geschreeuw, herrie. *Wat maek iej toch 'n alârm; 't is net of iej vermoord wordt!*

alderbâssnd, vreselijk. *Hie hef toch zo'n piene, 't is alderbâssnd!*

aldergloepms, uitroep van verbazing of over de hoeveelheid.

alleent, alleen. *Ik bleve alleent achter.*

allegaere, allemaal. *Allegaere met mekaere naor 't wortelland.*

allegaertien, allegaartje. *Och 't is zo'n allegaertien, spiekers, schroevm en andere rommel in de kiste.*

allemaole, allemaal. *Zie waern allemaole naor 't fees.*

allemeugnd, uitroep van verbazing. *Wel allemeugnd, dat heb iej meraekel gauw edaon!*

allemits, soms, misschien. *Gaoj allemits ok nog naor 't dârp; breuk mien dan 'n half pond tebak mee.*

allebândeg!, Uitroep, die verwondering te kennen geeft. *Wel allebândeg!*

allent, **alleneg**, alleen.

allens, gelijk van uiterlijk.

allichte, twee betekenissen: waarschijnlijk en vanzelfsprekend.

alliens, geheel gelijk. *Door bint gien twee alliens.*

allo mâr, kom maar.

alloozie, horloge.

altied, altijd. *Zeur toch niet altied aover zo'n kleinegheid!*

alwaor, wel waar.

ambach, ambacht. *Welk ambach liek oe 't beste veur die jonge van mien?*
ambösteg, kortademig.
ampârt, apart, bijzonder, zonderling *Bât is der iene ampârt.*
ampârt, apart, los van elkaar. *Wie bint ampârt vertrökkn.*
amperan, bijna niet. *Hie hef 'm maer amperan erâk.*
amperan, amper, bijna. *Zo'n jonge snuiter van zo amperan twinteg jaor.*
an, aan. *'t Löp geregeld an en of.*
anbakkn, kleven, aanbakken.
anballn, aankleven van vuil of sneeuw aan de klompen.
anbossn, meer worden.
anbouwm, aanaarden, aanploegen.
anbouwm, uitbreiden van huis of schuur.
nbrengrn, volbrengen. *Heb iej de reize goed anebrach? {p.19}*
anbrengrn, aanbrengen. *Wat zal 't schip anbrengrn, rogge of weite?*
andach, aandacht. *'k Wens oe goeie andach in de kârke.*
anderweggns, ergens anders.
andievie, andijvie.
andoen, verdriet doen, ontroeren. *'t Hef 'm meraekel anedaon.*
andoen, veroorzaken, aandoen. *'t Ongezonde wârk zal 'm de dood andoen. Met dât kolde weer muj wârme kleern andoen.*
anemâk, opgescheept. *Aj toch met dât lastege gedierte anemâk bint, dan kuj oe plezier wel op.*
anescheutn, aangeschoten. (Door een jager niet goed geraakt wild)
anescheutn, aangeschoten. (Door de drank beneveld)
angaon, drukte maken, tekeer gaan. *Wat gaot die kiender toch an! Zol der roew weer op koms wèèn?*
angaon, bezoeken. *Wil iej effm bie de schoemaeker angaon?*
angaon (der angaon), bestraft worden bij een overtreding. *Iej gaot der an!*
angeevm, aangeven, aangifte doen. *Hie hef 't anegeevm bie de pelietsie, dat 'm defietse of esteuln is.*
angeevm, aangeven, aanreiken *Wil iej mien de poke angeevm?*
angeevm (der angeevm), er aan geven, stoppen met. *Iej mutn 't èètn der niet angeevm, dat is gien bes teekn.*
ângel, engel. *An de ângel van de bieje zit 'n weerhaoke.*
ângeltien, angeltje. verkleinwoord.
angs, angst.
anhaeln, te betekenen hebben. *'t Haelt niks an wat hie der mee verdient.*
anhaeln, beginnen, veroorzaken. *Wie hef de ruzie anehaeld, wie is 't eerste an 't slaon egaon?*
anhaeln, contact zoeken *Tiem, laot z'oe niet anhaeln!*
anheugn, ophogen. *'t Terrein is 'n bettien anheug met zand uut de Koerbârg.*
anhissn, ophitsen. *Dan zal oe onze Gait Jan de hond wel is anhissn.*
anhold, steun.
anholln, aanhouden. *'n Veerzekalf anholln, dat is regel, mâr 'n bolle die giet haoste altied naor de slaeger.*
anholln, overvallen. *In de duustre bossn van Hoog Soern bint vrogger vaeke luu deur rovers aneholln.*
anies, anijs.
ankeern, aanvegen.

ankommeling, jonge man van ongeveer negentien jaar. *Hie is nog gien volslaegn vakman, 't is nog 'n ankommeling.*

ankomm, aankomen, groter worden. *Eers woln de biggn niet gruujn, mâr de leste wèèkn bint ze hârd anekomm.*

ankomm, aankomen, in de handen nemen. *An de klokke, daor mag iej niet ankomm, iej muttn der met de vingers ofblievm.*

ankomm, gevolgen hebben. *Jonge, jonge, wat is dât slim anekomm!*

ankommnde, de komende (tijd).

ankriegn, aankleden. *Kun ie de jâsse ankriegn?*

ankriegn, in de handen nemen of vastpakken. *Krieg 't boek mâr an en zek mâr wat ik oe schuldeg bin.*

ankriegn, de nederlaag lijden bij een rechtzaak of in een wedstrijd. *Hie hef de pertieje der anekreegn.*

anlaotn, aanlaten van verlichting enz. *Ie muttn 't lich anlaotn veur de kippm.*

anleggn, een café bezoeken.

anlooptn, kort bezoeken. *Komp mâragn is anlooptn, wie bint de hele dag in huus.*

anlootn, inloten van dienstplichtige soldaten. *Mien grofvaeder was aneloot, mâr zien knech in de pepiermeule, die vriej eloot was, hef veur 'm {p.20} diens edaon en de toch naor Rusland mee emâk.*

anmaekn, aanmaken. *'t Vuur anmaekn. De slaot anmaekn, sommegn vind dat lâkker, sommegn niet.*

anmaekn, voortmaken, haasten. *Iej muttn anmaekn, anders kom iej te laete.*

anpaotn, met een ziekte besmetten. *Iej heb mien de verkolnheid lillek anepaot.*

anpootn, voortmaken. *Ie muttn anpootn um veur zes uur klaor te wèèn met dit wâr.*

anpraotn, aansmeren. *'k Zal mien dat slechte spul niet laotn anpraotn.*

anpraotn, vriendelijk toespreken. *Aj die hond anpraot, dan dutte niks.*

anrech, aanrecht.

anrekkn, aangeven (letterlijk). *Kuj mie de koffiekanne effm anrekkn.*

anroepm, afhalen, aanroepen. *Kom iej mien mâragn anroepm aj naor 't ies gaot? Hie is aneroepm deur de pelietsie.*

anschietn, aanschieten, aantrekken. *Ik zal de jâsse effm anschietn en dan gao ik met oe mee.*

anschietn, aanschieten. *Die haeze is anescheutn.*

anschietn, Kort bezoek voor een praatje. *Ik komme effm anschietn.*

anslag, aanslag. *Wat zit er toch 'n anslag van dât smerege goed op de plaete.*

anslaon, overdrijven. *Hie slot altied meraekel an, iej kunt 'm niet half geleuvm.*

anslaon, aanslaan, blaffen. *'s Nachns, as der iene langs löp, mut de hond anslaon.*

ansloffm, kort bezoek. *Ik komme effm ansloffm want ik mut zo weer vâlder.*

anspann, voor de wagen spannen van paarden.

anspraoke, aanspraak, troost. *Hie kan gien anspraoke meer veeln, de kans op bèeterschap is niet groot.*

ansprèèkn, aanspreken, bemoedigend toespreken. *Gait is der slech an toe; komp 'm nog is ansprèèkn*

ansprèèkn, mondeling overbrengen van een overlijden in de buurt of familie. *Hie mos helemaole naor 't Stoomgmael um an te sprèèkn.*

anstaon, aanstaan, op een kier laten staan. *Laot de deure mâr 'n bettien anstaon.*

anstaon, aanstaan, behagen. *'t Zal de olde man wel anstaon, dâj 'm gezelschap komp holln.*

anstârkn, aansterken. *Van dât spul zal hie wel gauw anstârkn.*

ânte, eend.

ântien, eendje. *De rotnn heb mien alle jonge ânties dood emâk.*

antrekkn, kleden, aantrekken. *Ik zal mien antrekkn en dan gao ik met oe mee.*

antrekkn, aantrekken, bezwaard voelen. *'k Zol der mien niks van antrekkn van zien gezeur en zien preuties.*

anwenn, aanwennen. *Wat begin iej oe toch raere kunsn an te wenn.*

anwinn, aansterken, beter worden. *Hie wint mooi an, hie is gauw buutn gevaor.*

anzeggn, aanzeggen. *Zie heb 't hier niet anezeg, dât de man estörvm is.*

anzien, aanzien, bekijken. *Wie zult 't nog effm aanzien.*

anzuutn, ongemerkt toenemen.

aole, paling.

aolbèèzn, aalbessen.

aolkruud, kruizemunt.

aolscheere, palingschaar.

aomd, avond. *Teegn de aomd kom ik bie oe.*

aomd, oven. *Iej kunt niet bakkn in 'n kolde aomd.*

aomdmaol, avondmaal.

aore, aar.

aore, ader. *Raek de slagaore niet!*

aoreg, aardig. {p.21}

Aovergank

{poem}

Golvmd riet langs wild water.

Witte wolkn evât in staolblauwe luch.

Deur kaele takkn joegtert de wind.

Geiselt aover gruuun-grauw gres.

En giet van naens nao naens.

De leste kiefm zittn stille op 't land.

En vlieg dan, zonder geluud

Weg naor 't zuudn.

Aovergank van hârfs naor winter.

{/poem}

Hie hef der aoreg op verspeuld. 'n Heel aoreg segaertien.

aoregheid, aardigheid, zin. *'k Heb der gien aoregheid an um alle daegn weg te gaon.*

aorn, aren lezen.

aornd, mannetjesduif.

aos, aas. *As iej gien goed aos heb, blief dan mâr in huus, dan vang iej toch niet wat.*

aosem, adem. *Volholn zo lange as d'r aosem in is.*

aosemm, ademen. *Aj op de roetn aosemp, dan kuj der op schrievm met de vinger.*

aover, over.

aoverdaod, overdaad.

aoverdrievm, overdrijven. *Ik aoverdrieve / aoverdreve; iej aoverdrief / aoverdreevm; hie aoverdrif / aoverdreef; wie aoverdrief / aoverdreevm; ik heb aoverdreevm.*

aoverdwârs, in de breedte.

aoverende, overeind. *Iej mosn mâr is aoverende komm, iej heb noe lange genog op bedde elèègn.*

aoverhoop, troep maken. *Die vente haeln mien alles aoverhoop.*

aoverlangs, in de lengte.

aoverleen, overleden.

aoverwich, extraatje, toegift. *Zon gierereg knieperd, 't kleinste aoverwichien zat der nog niet an bie 'm.*

aoverzien, overzien. *Ik aoverzie / aoverzage; hie aoverzut / aoverzag; wie aoverziet / aoverzagn; ik heb 't aoverzeen.*

aozn, azen op (werkw.), willen hebben. *Waor zal hie noe weer op aozn?*
apârt, apart, gescheiden. {p.22} *Wie zult dit 'n bettien apârt holn.*
âppeltien, appeltje. *Zon âppeltien veur de dôrs, is nooit weg.*
apseluut, absoluut. *Hie wol apseluut hebbm, dâk met 'm mee zol gaon.*
apteek, apotheek. *Hoe minder uut de apteek, hoe bèèter*
ârreslee, arreslee.
ârf, erf.
ârfe, erwt. *Arfm en boonn bint goed voer.*
ârfelek, erfelijk.
ârfenise, erfenis.
ârfgenaeme, erfgenaam.
ârfhuus, boeldag, sterfhuisveiling. *'t Was hâstikke druk gistern op 't ârfhuus.*
ârg, erg. *'t Deu mien wel ârg zeer.*
ârg, erg in hebben. *Had iej der gien ârg in dât 't mis zol loopm?*
ârgern, ergeren. *Ik mudde mien geregeld ârgern an die lummel van 'n jonge.*
ârgns, ergens. *Hie mut toch ârgns onderdak hebbm.*
ârke, ark, woonschip.
ârm, arm, lichaamsdeel. *Wat hef dât jonk slinger ârmm.*
ârm, arm, geen vermogen.
ârmereulie, Haarlemmerolie.
ârmoed, ruzie. *Maek toch gien ârmoed um die paer centn.*
ârmoede, armoede. *Ârmoede is gien schande, mâr lasteg.*
ârns, ernst. *'t Wordt ârns met de dreugmaekerieje.*
ârve, erfgenaam, erf.
ârvm, erven (werkw.). *In die femielie kunt ze allemaole zo bes met mekaere, mâr heb ze ok al is saemm eörvm?*
as, als. *As 't mâr goed giet.*
asse, as. *De appels wordt gaer in de heite asse.*
asse (as hie), als hij. *Asse mâr goed deurstap.*
asse (as zie), als zij. *Asse hier kump, zal ik 't eur vraogn.*
astrant, brutaal. *Hie is zo astrant, 't ende is der van weg.*
aw (as wie), als wij. *Aw mâr gien slimme winter krieg.*
azet (as het), als het. *Azet in de tied van 't gruuu plukkn mâr deuj is.*
azien, azijn. *Daor is wienazien en bierazien.* {p.23}

Heerder Wordn Letter B

bakern, bakeren. *Bakern is 't wârk van 'n vrouwe.*
bale, baal hooi of stro.
bâânn, benauwd loeien
babbelegoechies, praatjes, fratsen. *Hold op met oe babbelegoechies.*
baeker, ook: **baakster**. Vroedvrouwe (Wapenveld).
baelie, Houten of zinken tobbe.
baene, baan. *Op 't ende van de baene kwam hie te valln.*
baene, baan, job. *Hie had 'n luuznbaene.*
baentien, baantje. (Wordt gebruikt voor beide betekenissen) *'t Hôldt der veur um in disse tied 'n baentien te kriegn. Baentien rien is wel aoreg, mâr 'n goeje riejêr mâk toch liever 'n goeje toch.*
baesien, baasje. *Iedereene wil teegnswoordeg 'n eign zaeke hebbm; liever klein baesien dan grote knech.*

baete, baat. *Heb iej bie dât middel baete veur oe kwaole evunn?*

baggern, Uitbaggeren van een kanaal of rivier.

baggern, Het maken van kuiltjes in het zand door kippen. *De kippm baggert um de vloojn kwiet te raekn.*

baggern, Door de modder lopen.

bakbies, bakbeest. *'t Zal der veurholn um dat bakbies van 'n stoomkèètel op de waegn te kriegn.*

bâkker, bakker. *Bâkker van Ommen hef in 2003 zien zaeke esleutn.*

bâkkerieje, bakkerij.

bâkkertien, bakkertje.

bakhuus, bakhuis.

bâkkien, bakje. *Op 't kantoor van de notares, daor was 'n bâkkie veur de penn.*

baklampe, baklamp, ouderwetse lamp die gebruikt werd bij het billen (scherpen) van de molensteen.

baldaog, baldadig. *Wees toch niet zo baldaog jonge!*

balie, bal.

balleern, oud jongensspel, vergelijkbaar met slagbal.

balg, romp, buik. *De koene stonn tut an de balg in 't water.*

balgsmârte, buikpijn.

balke, balk.

balkhaeze, balkhaas, kat (spottend).

balknbriej, balkenbrij.

balkns, houten balken. *De knech goojn de rogge van de balkns.*

bânde (*uut de bânde*), uitgelaten, door het dolle heen. *De kiender waern helemaole uut de bânde.*

bandgârdn, driejarige wilgentakken die gebruikt worden om 't strodak of rietdak vast te maken op de latten. *Bandgârdn wordn vaeker gebruik deur de strodekker.*

bandhond, kettinghond. *Veur 'n bandhond mos vrogger 'n daalder belasting betaeld wordn.*

banjern, opschepperig lopen

banke, bank. *Der zaatn zes of zeuvm schoelkiender op iene banke.*

bânkien, bankje.

bânkien, bankbiljet. *Ik geef oe net 'n bânkien van honderd guldn, mâr ok gien cent meer.*

bânsereg, opgezet in de buik.

bânzn, opjagen, haasten. {p.24} *Gaot er niet bânzn, wie kunt er immers nog wel komm.*

baoge, boog. *De hele optoch trok deur de baoge.*

baoj, baai (stof). *Baojn borstrok.*

baokns, bakens. *As 't getiej verlöp muj de baokns verzettn.*

baom, bodem. *'n Tonne zonder baom wordt wel gebruik as hondehok.*

baor, baar, lijkbaar

baord, baard.

baorndevol, boordevol.

baorze, baars.

baovm, boven. *Hie is helemaole baovm Jan.*

baovmmeister, hoofd der school.

bârchien, bergje.

bârg, berg. *De Koerbârg in Heerde.*

bârg, hooiberg. *De bârgn bint in 't veurjaor leug.*

bârg, berg, huidsmeer op het hoofd van zuigelingen.

bârgn, bergen. *Daor bint meraekel hoge bârgn.*

bârgn, opbergen. *Ik wete niet, waor ik 't allemaole bârgn zal*

bârgroe, bergroede, steunpaal voor kap hooiberg.

bas, bast. *De bas wordt gebruik deur de leerlooijers.*

bâsnd, enorm. *Hie mut wel bâsnd veule geld hebm.*

battens, baddinghout. Stop- en bekistinghout met een maat van 6,5 cm x 16,5 cm van verschillende lengtes.

bats, nors, verwaand. *'t Is altied 'n batse keerl ewes. 'n Stârke borrl nuump ze wel 'n batsn hond.*

batse, brede, ronde schop. *De batse wordt veule gebruik op 't tichelwârk.*

bebbe, oude vrouw. *Laow bebbe nog mâr is kussn (er nog eentje drinken).*

bedaern, bedaren.

bedânkien, dankje. *Hie kreeg 'n bedânkien, umdât hie zo goed op epas had.*

bedârvm, bederven. *Daor is an 'm niet veule meer te bedârvm.*

bedde, bed. *Um 's mârgns uut bedde te komm, dat höldt er vaeke veur.*

beddechien, bedje. *'t Beddechien espreid, 't heultien ehangn.*

beddekaste, bedstee. *De zonne is onder, noe de beddekaste mâr weer in.*

bedelvm, bedelven. *Ik bedelve / bedölve; hie bedelf / bedölf; wie bedelf / bedölv; ik heb bedölv.*

bedenkn, bedenken. *Hie hef 'm bedach en is weerummegaon.*

beddeplanke, plank voor ouderwetse bedstee.

beddestèè, bedstee. *Die an de beddestèè is ewend, die kriej niet mâklek op 'n lediekant.*

bedienege, Avondmaal in de kerk. *Bedienege, aomdmaol, nachmaol dit is allemaole 't zelfde.*

bedoen, bevuilen. *Hie bedut 'm van angs.*

bedoes, versuft. *Hie had 'm bedoes eslaegn. {p.25}*

Balkenbriej

't hâtte, maege, longe en lèèver van 'n vârk.

100 gr vet spek

500 gr meel

zolt, pèèper en anies veur de smaek

't Spek in kleine dobbelstiensties snien en daor keugies van bakkn.

Al 't vleis in stukkies snien en gaer kaokn.

As 't gaer is dan laotn suddern en de keugies, mèèl, zolt, pèèper en anies d'r bie.

Nao 'n menuut of tiene 't mèèl d'r in streujn en blievm reurn.

't Mut zo'n stieve briej wordn dâj de stok waor aj mee reurt d'r rechop in kunt zett.

Oppassn dât 't niet anbrandt.

As alles gaer is dan laotn ofkoeln.

De volnde dag d'r 'n paer plakkn van ofsnien en opbakkn.

Breuderties

1 kilo kleine eerpels

100 gr gesneen spek

Èètlèèpel olijf- of bakeulie

De eerpels goed schone wassn mâr niet schelln.

Ofdreugn met 'n schone doek.

'n Gietiezdern panne op 't vuur, 'n scheutie eulie d'r in en de dunne plâkkies spek op de baom van de panne leggn.

Eers 'n bettie wârm maekn en dan de eerpels d'r in en 'n bettie zolt d'r aover.
De deksel op de panne en met 'n nâtte doek de rand dichte leggn.
De wasem mag d'r niet uut.
Op 'n leeg pittie zon uurtie laotn smaorn.
Zo noe en dan wat umshuddn.

bedreetn, slecht, achtergesteld. *Hie kump der bedreetn af.*
bedreetn, bevuild, bescheten. *Hie hef zich kâts bedreetn.*
bedrief, bedrijf. 't *Bedrief hef 'n jaor stille elèègn.*
bedrief, schuld. 't *Is zien bedrief, dât de zaekn mis eloopm bint.*
bedriegn, bedriegen. *Ik bedriege / bedreuge; iej bedrieg / bedreugn; ieluu bedrieg / bedreugn; Ik heb bedreugn. Ik laote mien niet bedriegn.*
bedriegn, vergissen. *As ik mien niet bedriege, dan hef hie an die {p.26} schimmel 'n heel bes peerd etröffm.*
bedrietn, beschijten, bevuilen.
bedroef, bedroevend. 't *Is bedroef, zo weineg as hie van de zaeke ofweet.*
bedroef, bedroefd. *Wat was 't kind toch bedroef, dât ze eur moeder hef muttn missn.*
beduun, te betekenen hebben. *Wat hef dât kleine bettien volk te beduun teeg'naover zon groot leger?*
beduun, aanduiden. *Ik zal 't oe gauw beduun, hoe iej der 't gauwste kunt komm.*
bedeln, bedelen.
bèèke, beek. *Deur de waterleiding is de bèèke veule minder ewordn.*
bèèker, beker.
bèèkerd, gebakerd. *Bin iej zo heite ebèèkerd?*
bèèkien, beekje. 't *Was mâr 'n lich bèèkien, èèvm genog veurn driebaksmeultien.*
beeltien, beeldje. *Hie had 'n klein beeltien op de kaste staon.*
beer, borg, hypotheek. *Daor zit 'n grote beer in die zaeke (een hoge hypotheek hebben).*
beerbörg, mannelijk varken, dat al gedekt heeft.
bèèsie, besje. *An dat struukien zittn allemaole van die kleine bèèsies.*
bèèter, beter. *Hoe minder, hoe bèèter.*
bèètern, beter worden. *Hie bèètert mooi an! Iej mutn oe bèètern, jonge!*
bèèze, bes.
bèèze, oude vrouw.
begaon, begaan. *Ik begao / begunge; hie begiet / begunk; zie begaot / begungn; ik heb begaon.*
beginn, beginnen. *Ik beginne / begunne; hie begint / begunt; wie begint / begunn; ik bin begunn.*
begrâfenisse, begrafenis. 'n *Begrâfenisse wordt op 't leste soms 'n feessien.*
begriepm, begrijpen. *Ik begriepe / begreep; hie begrip / begreep; wie begriep / begreepm. Hie heft op 'm begreepm (hij heeft een hekel aan hem). Zie hef't op 'm begreepm (zou graag zijn vrouw willen worden).*
begrootn, te veel kosten, jammer vinden van het geld. 't *Begroot mien, um alle daegn naor de kroeg te loopm.*
begruujn, begroeien. *De muurn waern met mos begruujd.*
behei, lawaai, drukte. *Maek toch niet zon behei um die paer centn.*
beiern, heen en weer bewegen van klokken. *Op 't fees begunn de klokken te luunn.*
beholln, behouden. *Ik beholle / beheule; iej beholt / beheuln; hie behölt / beheult; wie beholt / beheuln; ik heb beholn.*
bekièkn, bekijken. *Ik bekieke / bekeeke; hie bekik / bekeek; zie bekiek / bekeekn; ik heb bekeekn.*

beklievm, bekljiven.
bekomm, bekomen. *Ik bin nog niet bekomm van de schrik.*
bekomm, krijgen. *Veur hoeveul geld kuw dât bekomm?*
bekwaom, bekwaam. *Is hie wel bekwaom veur dât vak?*
bekwaom, nuchter. *Helemaol bekwaom was hie niet toe hie bie ons ankwam.*
bekwaomm, bekwamen. *Hie wol zich bekwaomm as bâkker.*
belaovm, beloven. *Ik belaove / belaovm; iej belaoof / belaovm; hie belöf / belaovm; wie belaoof / belaovm; Ik heb belaoof.*
belazern, bedriegen. *“Truida iej wilt mien belazern,” zee Willem de Kote. {p.27}*
bellegien, belletje. *'t Schaop haddn ze 'n klein bellegien anedaon.*
belèèf, beleefd.
belèèvm, beleven. *Dât wie dât alemaole belèèvm zolln, 't ende is der van weg.*
belèèzn, beïnvloeden, overreden. *Hie wil mien met zien gepraot belèèzn.*
beleg, voorwendsel, uitvlucht. *Hej weer 'n beleg um weg te komm?*
beliejenisse, belijdenis doen als lidmaat van 'n kerkgenootschap.
belien, belijden. *Welk geleuve zolln ze daor belien?*
belien, balein (stofnaam). Hoornachtige strips uit de bek van een walvis. *Belien is ofkomstig van de walvis.*
belien, balein in de paraplu. *De belienn waern deur de störm de verkeerde kante op gaon staon.*
belienzilver, Berlijns zilver. *Ik heb lange 'n tebaksdeuze van belienzilver ehâd.*
belln, vodden. *'t Bint allemaole belln en toddn wat ze an 't lief hef hangn.*
belt, hoop, hoogte. *De törvn waern an verscheidn hoge beltn egooid.*
belt, grote voorraad. *Hie hef 'n belt geld met 't smokkeln verdiend.*
bemaekn, legateren, vermaken. *Hie hef 15000 euro bemâk an de vereneges in Waopmvelde.*
bemaekn, toedienen. *Ik zal 'm 'n pak rammel bemaekn, daor hie heugenise van zal hebbm.*
bemuujn, bemoeien. *Bemuuj iej oe met oe eign bemuujsels.*
benaem, **benaemp**, vooral. *Benaemp aj 'n slechte bors heb, dan muj met dit weer oppassn.*
benaodeeln, benadelen. *Hie is lillek deur zien eign breur benaodeeld.*
benne, mand. *Dât brenk gien eier in de benne.*
beniejd, benieuwd. *Wie waern allemaole beniejd naor de ofloop.*
beniejn, benieuwen. *'t Zal mien beniejn wie 't langste volhöldt van die twee.*
benul, besef. *Hie hef der gien flauw benul van, dât 't met zien zaekn mis mut loopm.*
bepaotn, bepoten.
beparkn, beperken.
bepraotn, overreden. *Ik laote mien niet bepraotn deur oe.*
beraad, beraad.
berèèknd, berekenend, uitgekiend. *'n Berèèknde klante as hie die löp der niet mâklek in.*
berèèknd, berekend of bekwaam. *Hie is wel berèèknd veur dat wârk.*
bereurte, beroerte.
berich, bericht.
beruch, berucht.
bes, best.
bescheid, antwoord. *Zo gauw aw kunt, zuw oe bescheid doen, hoe 't ofeloopm is.*
beschildern, beschilderen. *De muurn waern mooi beschilderd.*
beschrievm, beschrijven. *Hie leut 't huus veur tweehonderdtachtigduuzend euro beschrievm.*
beschuit, beschuit.
bessem, bezem.
besjoecheln, bedriegen. *Ik zal mien deur oe niet laotn besjoecheln.*
beslabbm, morsen (van kleine kinderen).

beslaon, beslaan, van ijzers voorzien. *Heb iej 't peerd laotn beslaon?*

beslaon, beslaan. Met vocht bedekt worden. *'t Is kold buutn, dat kuj mârkn an 't beslaon van de roetn.*

beslaopm, beslapen. *'t Bedde is in lange niet beslaopm.*

beslaopm, bevruchten. *Welke man hef nooit meer dan iene vrouwe beslaopm?*

beslaopm, overdenken. {p.28} *Ik zal mien der eers op beslaopm.*

besleutn, gesloten. *In besleutn jachtied muj met 't geweer in huus blievm.*

beslot, geregelde stoelgang. *Ik heb gien beslot in 't lief, 'k lope ieder keer naor 't huussien.*

besluutn, besluiten.

besprèèkn, bespreken. *Gaoj 'n plaeste veur mien besprèèkn?*

besprèèkn, bedwingen, temmen. *Hendrek Jan wol 't peerd besprèèkn.*

bestaokn, bestoken, verwarmen. *De kamer is met dât kâcheltien niet te bestaokn.*

bestaokn, Aanvallen. *De stad werd van beide kantn bestaokt.*

bestaon, bestaan. *Hoe lange hef de Veesser meziek al bestaon?*

bestaon, betrekking. *Hie hef der 'n goed bestaon op de febriek; hie verdient er 'n goed loon.*

bestaon, ondernemen, wagen. *Hoe dôrf hie 't te bestaon dwârs aover de Iessel te zwemm.*

bestarvm, besterven, uitdrukking bij hevige angst. *Ik bestârve / bestôrve; hie bestârf / bestörf; wie bestârvm / bestörvm. Ik heb 't haoste bestörvm van angs.*

bestèèln, bestellen. *Zie heb mien besteuln.*

besteen, besteden. *Um duuznden euro's an dat olde huus te besteen, dât liek mien niet goed toe.*

bestendeg, regelmatig / mooi. *'t Is tut noe toe bestendeg weer ewes, mâr ik geleuve dât d'r slech weer op koms is.*

bestiegn, bestijgen.

bestriekn, bestrijken, *Ik heb de hele baene bestreekn.*

beteun, schaars. *Is 't veevoer wel ooit zo beteun ewes?*

bettien, beetje. *'t Schèèln mâr 'n bettien, of de hele boel was mis eloopm.*

betrèèn, betreden. *Ik zal bie 'm de vloere niet weer betrèèn.*

betrekkn, onverwachts aanvallen. *Dât valse kreng kan 'n ander op zo'n lege meniere betrekkn.*

betwiefeln, betwijfelen.

beuchien, boogje.

beumpien, boompje.

beumpien, bodempje.

beuntien, boontje.

beurtie, baardje, boordje. *Die keerl met dât beurtie hef 'n sporthemp met mooi beurtie.*

beurtman, beurtschipper.

beutien, bootje.

bevalln, bevallen, wel gevallen. *Hie is daor as domenee niet bevalln.*

beverties, trilgras. *De kiender waern an 't beverties plukkn.*

bewèègn, bewegen. *Ik bewèège / beweuge; iej beweeg / beweugn; hie beweg / beweug; ieluu bewèèg / beweugn; ik heb beweugn.*

bewies, bewijs.

bewiezn, bewijzen. *Ik bewieze / beweze; hie bewis / bewees; dat hek 'm bewiezn.*

bewus, bewust.

bezèèjn, bezaaien. *De helfte van 't land kan mâr bezèèjd wordn.*

bezeikn, beplassen. *Hie bezeikt 'm van angs.*

bezettege, beklemdheid. *Hie hef 'n bezettege op de bors.*

bezittn, bezitten. *Hie hef nooit wat bezèètn.*

bezoeren, bezuren. *Iej zult 't nog bezoern muttn, dât iej altied van dit slechte spul zoep.*

bezörg, bezorgd. *Wie maekn ons bezörg aover zien lange uutbliev.*

bezuukn, bezoeken. *Ik bezuuke / bezöche; iej bezuuk / bezöchn; hie bezöch / bezuukn; wie bezuuk / bezöchn; ik heb bezöch.*

bezuunegn, bezuinigen. *Waor mudde wie nog op bezuunegn? {p.29}*

bezwiëkn, bezwijken. *Hie bezwik d'r nog an. Hie is der an bezweëkn.*

bezwaor, bezwaar. *Ik heb der gien bezwaor teegn dâj vertrek.*

bezwaorlek, bezwaarlijk. *Ik kan ok bezwaorlek langer bliëven.*

bie, bij (voorz.). *Blijf iej bie huus? 't Deerntien is meraekel bie de hand.*

biebel, bijbel.

biebeltien, bijbeltje.

biegeleuveg, bijgelovig.

biejchien, bijtje (insect).

bieje, bij (insect).

biekans, bijna. *Hie zol biekans verzeupm wèèn.*

biekaokerieje, nagerecht. *Kriege wie ok nog biekaokerieje?*

biele, bijl.

biemeëze, koolmees.

bien, bieden. *Ik bie / beu; iej biedt / beun; hie bödt / beud; wie biedt / beun; ik heb ebeun. Iej kunt mien niet genog bien, iej krieg toch gien geluk.*

bien, been. *'t Linkerbien deu mien zeer. Ik zal is in de biene komm.*

bientien, beentje. *Hie wol 'm 'n bientien lichen, mâr dât zat 'm niet glad.*

bies, beest. *Zo 'n bies van 'n keerl.*

biesien, beestje, koe. *'t Biesien was klein, mâr hie haeln der 'n slomp melk onder vandan.*

bieste, koeien. *Hie brenk de bieste naor de weie.*

biestemelk, biest (eerste melk van een koe na het kalven). *Van biestemelk wordt beste pannekoekn ebakkn.*

biester, bijster. *'t Is biester donker; iej kunt gien hand veur de oog zien*

in de biester, In de war. *Iej bint glad in de biester, jonge; denk iej dât 't Donderdag is?*

biestevleis, rundvlees. *Biestevleis is altied duurder as vârknsvleis.*

bietn, bijten. *Ik biete / bete; iej biet / beetn; hie bit / beet; wie biet / beetn; ik heb ebeetn.*

bieze, bies (plant). *Wat loop iej toch met die bieze in de mond.*

bieziend, bijziend.

biezunder, bijzonder. *Veur de tied van 't jaor is 't biezunder zach weer.*

bille, bilhamer (hamer om de molensteen te scherpen).

bilhaemer, bilhamer.

billn, scherpen van de molensteen. *De mulder lag tut diepe in de nach te billn.*

bindn, binden. *Ik binne / bunne; iej bindt / bunn; hie bindt / bund; wie bindt / bunn; ik heb bunn.*

bizzeleg, beweeglijk, driftig, druk. *'t Is zo 'n bizzeleg keerltien; die met 'm te doen krig, dut verstândeg, kalm te bliëvm.*

bizzeln, het met de staart omhoog hard door de weide lopen van koeien.

blaagn, Lastige kinderen. *De meisters heb heel wat te stelln met die blaagn in de schoele.*

blae, bladen, bladeren. *Daor laagn losse blae in 't boek. De blae zit dit jaor lange an de baomm.*

blaksem, bliksem (uitroep). *Te blaksem, dat hef hie 'm goed elap!*

blaore, blaar.

blaorkop, blaarkop. *De blaorkop was uut de weie ebreukn.*

blaoze, blaas. *Hie had de blaoze vol en mos achter de boom.*

blaosbalg, blaasbalg. *Wat zol 'n smid zonder blaosbalg?*

blaospiepe, blaaspijp.

blaozn, blazen. *Ik blaoze / bleuze; iej blaos / bleuzn; hie blos / bleus; wie blaos / bleuzn; ik heb eblaozn. Hef oe moe oe gien blaozn eleerd? {p.30}*

blèèkns, mazelen. *De blèèkns bint niet zo slim as de roodvonk.*

bleern, bleren. *Heurt dat jonk toch es bleern!*

bleike, bleekveld.

bleikn, bleken (werkw.). *Van bleikn wordt gèèl ketoen wit.*

bleu, bloode, verlegen. *Wat is dât jonk nog bleu.*

bliej, blij. *Wat was dât deerntien bliej met de nieje jörk.*

bleikn, blijken. *Ik blieke 't 'm niet naor de zin edaon te hebbm.*

bliend, blind. *In iene slag bliend.*

bliende, vensterluik. 's Aovens gaot de bliendn dichte.

blievm, blijven. *Ik blieve / bleeve; iej blief / bleevm; hie blif / bleef; wie blief / bleevm; ik bin ebleevm. Hoe lange denk iej te blievm?*

blikgat, pijnlijk achterste.

blinder, deksels! (uitroep). *Blinder, dat heb iej in korte tied klaor espeuld!*

bloedzweer, steenpuist. *As 'n bloedzweer 'n neegnoge wordt dan is 't slimmer.*

bloeme, bloem.

blökkerd, schreeuwlelijk.

blökkn, blaffen. *De hond begun onverwachs te blökkn.*

blond, bloeditstorting bij een ongeval. *Hie hef'n blonde schenne opelaopm bie 't voetballn.*

blauwe bloemm, korenbloemen.

bluistereg, roodachtig (van koorts). *Zie hef zo'n bluistereg kleurtien, 't liek mien 'n teringachteg deerntien.*

bluujn, bloeien.

bluujssem, bloesem.

bluugies, bloedjes (kleine kinderen). *'t Bint nog zökke bluugies.*

bluumpien, bloempje.

bluusien, blousje.

boch, bocht, slechte drank. *Iej konn 't boch haoste niet drinken*

bod, keer. *Ieder bod löp mien de kettn van de fietse.*

bod, tussenruimte. *Daor is niet veule bod tussn de kaste en de schoorstien.*

boek, buik,

boekpiene, buikpijn

boekslaegn, hijgen van een paard. *Wat stiet dat dier daor te boekslaegn.*

boekweite, boekweit.

boekzeerte, buikpijn.

boerschop, waterschap.

boertik, jongensspel met twee ijzeren ronde schijven.

boesekool, witte kool, kabuiskool.

boezeroen, boerenhemd, overhemd.

boks, tochtig (geit). *De geite is boks.*

bokse, box, speelrek. *Jantje zit nog in de bokse, anders zit hie aoveral an.*

boksn, (veur mekaere boksn), in orde brengen. *Dât heb iej gauw veur mekaere eboks!*

bolle, bol. *De zonne is 'n gluujnende bolle.*

bolle, stier.

böllechien, afgezaagd stuk hout. *Uut zo'n stâmmechien kuj heel wat böllechies zaegn.*

böllechien, bolletje.

bolleg, tochtig (koe). 'n Bollege koe reppelt op de andre koene.

bölkn, bulken. *De koene leupm te bölkn deur de weie. Hie bolk van 't geld.*

bölkn, boeren, oprispen.

bölkwater, gazeuze.
boln, tochtig zijn van de koe.
bolte, strijkbout. *Met 'n goeie heite bolte gaot de boordn mooi glimm.*
bolte, bout vlees. *Wie kreegn 'n mooie bolte van dât kalf.*
bolte, bout en moer. *Met die nieje bolte zettn ze de kappe mooi vaste.*
böltien, boutje. {p.31}
bomhoed, grote hoed. *Wat doej toch met die grote bomhoed op?*
bommezieje, bombazijn (stof).
bone, boon.
bonke, bonk, hoeveelheid.
boomleupertien, boomklever.
borg, borg, waarborg.
borg, gesneden mannetjesvarken.
börgemeister, burgemeester.
borger, burger.
bors, borst. *Veur mensn met 'n slechte bors is 't veurjaor gevaorlek.*
de bos, Het bos. *In Heerde praote wie van de bos; "bosch" was vrogger mannelek.*
bösseln, worstelen, te stellen hebben. *Wie haddn der heel wat mee te bösseln. um dât zwaore dink de trappe op te kriegn.*
bosschop, boodschap. *Kuj ok efmties 'n bosschop doen?*
boskaezie, bosschage. *De reejn schuult in de boskaezie.*
bots, eensklaps. *Zie kwamm zo bots veur de dag.*
botter, boter.
bottervleuchien, botervlootje.
bottn, beenderen. *De bottn doet mien aoveral zeer, de biene, de arms, alles dut mien zeer.*
bouwm, bouwen, vertrouwen. *Iej kunt der niet op bouwm, hie belöf veule, mâr hie gif niks.*
bouwm, ploegen. *Bouwm en eggn, dat ziej veule in 't naojaor.*
bouwmeistertien, kwikstaart. *In Veessn praot ze van bouwmeistertien; in Heerde heet 't veugeltien âkkermânnechien.*
brake, bouwvallig huis. *'n Olde brake van 'n huus.*
brand, brandstof. *Daor is groot gebrek an brand.*
brândereg, branderig. *Daor is hier 'n brânderege luch in huus.*
brândereg, onaangenaam aandoend. *Ik heb 'n brânderege smaek in de mond.*
brândereg, jachtig. *Hie is vandaege knap brândereg.*
brandnettel, brandnetel.
brandschone, brandschoon, eerlijk. *Of hie wel helemaole brandschone is, dat betwiefel ik.*
Braobant, Brabant.
braoke, vlasbraak.
braome, bremstruik.
braon, braden. *Vleis braon.*
brèèkn, breken. *Ik brèke / brake; iej brèèk / brakkn; hie brek / brak; wie brèèk / brakkn; Ik heb ebreukn.*
brein, breien. *Ik breie 'n paer blukkies (geblokte) kousn.*
brengn, brengen. *Hie brach mien nieje eerpels. Zie heb 'm naor huus ebrach.*
breuchies, broodjes. *Zuute breuchies bakkn.*
breuderties, in de schil gebakken kleine aardappels.
breumpie, braampje op schaats of beitel. *Deur dât breumpie kon ik niet meer hârder schaetsn.*
breumpien, bremstruikje.
breur, broer.

breurtien, broertje. *Hie kump wied bie zien breurties achter.*

briey, brij. *De briey was zo dunne, iej kann der wel dwârs mee aover d'n heerd hen spiejn.*

briejn, brouwen, rollende spreekwijze. *In Zwolle briejt ze allemaole.*

bröds, broeds. *'n Brödse kippe is te kenn an 't geluud.*

't Broek, polder tussen Apeldoorns kanaal en IJssel.

broekland, laag grasland langs de weteringen. *'t Heuj uut 't Gölbroek ('t Gulbroek) in*

Heerde is goed mâr 't heuj van de Veesser Weerd (Uiterwaarden) is bèeter.

broen, bruin. {p.32}

De boom

{poem}

Hie was al wel tweehonderd jaor.

't Leek dâtte d'r altied ewes was

en nooit weg zol gaon.

Zien krone gaf liewte in de zommer

En vogels bouwm nessn in zien takkn.

An zien voet vertelln de oldn aover vrogger.

Hie had saldaotn zien komm en gaon

En vrouwm en kiender zien vluchn.

Hie had zien vriejn en vechn.

Hie had zien lachn en lippm.

En hie had ze allemaol aoverlèèf.

Mâr noe lag zien machtege krone an stukkn.

Zien stamme vermot en vermolmd.

Want soms is 'n kleine paddestoel

Stârker as 'n grote boom.

{/poem}

{p.33}

In Heerde word 't woord broen gebruik, mâr 't woord bruun meer.

broen, bezwaarlijk. *Iej muttn 't niet te broen maekn met 't logeern bie oe tante; vier wèèkn is al meer as genog.*

broene, bruin paard. *Dat kan de broene niet trekkn.*

broes, schuim. *'t Broes stund 'm veur de mond.*

broezn, bruisen, schuimen. *'t Vet begint te broezn.*

broezn, bruisen, snel groeien. *'t Gres broest de grond uut.*

brökkien, brokje.

brugge, brug.

brullefte, bruiloft.

brummel, braambes.

brummelstruke, braamstruik

brummeltien, braambesje.

bruud, bruid.

bruuds, broeds. *Bruuds heur iej veule minder as bröds.*

bruujereg, broeierig. *'t Is bruujereg weer, as der mâr gien onweer op koms is.*

bruujgom, bruidegom.

bruujn, broeien. *Heuj mut bruujn, mâr niet te slim, anders kump der brand van.*

bruukkien, broekje.

bruun, bruin.

bruun, broeden. *Kippm muttn drie wèèkn bruun veur de kuukns komp.*

buisien, buisje.

buisien, jasje. *Lilleke zeiverbaord, iej besmeert oe hele nije buisien.*

buizn, jagen. *Gaot er niet buizn achter 't vee in de weie. Mut iej 't vee wild maekn met dât buizn?*

bukkn, bokking.

bukkn, bukken.

bullechien, jonge stier.

bulsenk, bunzing.

bult, hoogte in het land of in de omgeving. *De tonnbârg is 'n hoge bult.*

bro, bureau, politiebureau.

bungel, lummel. *Hie is 'n bungel van 'n jonge, veule wârkn is niet van 'm te verwachn.*

bungeln, bengelen. *Hie zag de worsen nog an de spieln bungeln; daor had er pas iene an ezèètn.*

buntels, droge graspollen. *Buntels bint polln dreug gres die met Paosn ofebrand wordt; dat nuume wie schremm.*

busse, bus. *Heb iej de brief in de busse edaon?*

bussien, bosje, busje.

buugn, buigen. *Ik buuge / beuge, iej buug / beugn; hie bög / beug; wie buug / beugn; ik heb ebeugn.*

buujchien, buitje.

buuje, bui. *'n Buuje rèègn zol niet onpasse komm nao die dreugte.*

buuk, buik.

buukkien, buikje.

buukien, boekje.

buul, buidel.

buultien, buideltje.

buultien, boeltje. *'t Is daor 'n naer buultien.*

buutn, buiten. *'t Is soms buutn warmer as binn.*

buutn, afbranden van droog gras. *Met Paosn gaot de kwaovente graeg buutn en schremm.*

{p.34}

Heerder Wordn Letter D

daegn, dag worden. *'n Half uur veur zunsopgank begint 't te daegn.*

daegn, dagen (werkw.). *Hie wil 'm veur 't gerech daegn.*

daele, naar beneden. *Gooi dât dink is umdaele.*

daeln, dalen. *Wie zaagn de vliegmesiene daeln.*

daegs, overdag. *Daegs ziej 'm niet op straote, umdât hie 's nachs wârkn mut.*

daegs, dagelijks. *Is dât oe daegse of oe zundese pak?*

dâggien, dagje.

daggelder, dagloner. (Werkte voor loon per dag).

daghuurder, dagloner. (Werkte voor loon per dag).

dampig, nevelig.

daod, daad.

daoder, dader.

daoje, sloom iemand. *'t Is zon daoje van 'n deerne.*

daoneg, danig. *Hie hef der daoneg van langs ehâd met die ziekte.*

daor, daar. *Hie lig daor bes.*

daorantoe, begrijpelijk. *Dâj van de volmach gebruikemâk heb, dât is tut daorantoe, mâr dâj zonder getuugn de brandkaste nao ezien heb, kun iej niet verantwoordn.*

daore, dooier.
daormee, daarmee.
daorne, doorn.
daorumme, daarom.
dârde, derde. *De dârdndaegse koorse.*
dârre, dar.
dârm, darm,
dârpjen, dorpje.
dârtel, dartel, levendig. *Dât is 'n dârtel veuln.*
dârtiene, dertien. *Met dârtien man an taofel gaon is niet geraon, as der mâr veur tiene op stiet.*
dâsse, das, stropdas.
dât, dat. *Dâk (dat ik) dât niet eerder ezien hebbe.*
dauweln, stoeien. *Dat dauweln van die kiender, daor zol iej muu van wordn.*
deeglek, terdege, met kracht. *Hie hef der deeglek achterhen ezèètn dât 't wârk op tied ofkwam.*
dèèkn, deken.
dèèkn, riet of strodek op een dak. *'n Rietn dèèkn op 't huus is 's wienters wârm en 's zomers koel.*
dèèkntien, dekentje.
dèèle, deel (stalgedeelte boerderij).
deeln, delen (werkw.).
deeman, duivel. *Wat deeman! Blijf toch met oe vingers van dât klökkien of.*
deerne, meisje. *De oldste deerne helpt eur moe.*
deerntien, meisje. *En wie deu ons de deure lös toe wie der ankwamm? 'n Alleriewegst mooi deerntien.*
dek, dekens. *Wat heb iej 'n bult dek aover.*
delle, laagte in het landschap.
dellechien, kuiltje.
dempeg, dampig. *'n Dempeg peerd begint gauw te boekslaegn.*
delvm, delven. *Hie hef zien eign graf edölvn.*
denne, den.
dennechien, dennetje. *De jonge dennechies zaatn vol met roepm. {p.35}*
deugde, deugd.
deuj, dooi.
deujn, dooien. *'t Kan vriezn, 't kan deujn.*
deup, doop.
deupm, dopen (werkw.).
deur, door. *Jonges iej muttn mien niet deur de rogge loopm.*
deurdoen, kwijtschelden, afboeken. *En dan wordn die pach mâr weer deuredaon. Wil iej de tien guldn in 't boek deurdoen?*
deure, deur.
deurgaons, doorgaans. *Deurgaons gao ik um tien uur naor bedde.*
deurhen, doorheen. *De reepm bint niet stârk genug, 't peerd giet er deurhen.*
deurkeltn, pijnlijk en tintelend warm worden van ijskoude handen.
deurmekaere, stampot. *Wat èète wie vandaeg, deurmekaere of ampârt?*
deurpakkn, doortasten. *Iej muttn 's deurpakkn, mien jonge.*
deurslag, vergiet, zeef voor natte waren.
deurslag, kopie gemaakt met carbonpapier.
deurslag, drevel of centerpons.

deurslaon, overdrijven. *Wat bin ie weer an 't deurslaon.*
deurtien, deurtje.
deuze, doos. *'t Is uut de olde deuze.*
dezien, dozijn.
diaekn, diaken.
diek, dijk.
dienn, dienstig zijn. *Waor mut dat veur dienn.*
dienn, dienen, betrekking hebben. *Zie dient an de diek, bie 'n boer.*
diens, dienst (betrekking). *Die deerne hef daor 'n meraekel beste diens.*
diens, dienst (gunst). *Iej heb mien 'n goeje diens edaon.*
diens, dienst (militair). *Ik bin in diens ewes bie de huzaern van Boreel.*
diepe, diep.
diessel, distel.
diesselboom, disselboom.
dikke, dik. *Hie is veuls te dikke.*
disse, deze. *Aj mien vraog welkn kies iej, dan zeg ik: Dissn liek mien 't beste.*
disseltien, kleine disselboom.
döbbertien, dobbertje.
döchtertien, dochtertje.
doedeldop, slaapkop. *Bèèter 'n kreegelkop as 'n doedeldop.*
doem, duim. *Doem en duum wordt allebeide eheurd. Dât hef hie uut zien doem ezeugn.*
doen, doen. *Ik doe / deu; iej doet / deun; hie dut / deud; wie doet / deun; ik heb edaon.*
Plânkien kuuln, dât deuw as kinder graeg.
doerak, slecht iemand. *'t Is 'n minne poester, 'n grote smeerlap, 'n smiesterd, in ien woord 'n doerak.*
doesmael, bijprodukt in de grutterij, dat vroeger als veevoeder werd gebruikt.
doestereg, suf. *Ik bin de hele dag 'n bettien doestereg.*
doestern, suffen, sluimeren. *Slaopm is 't woord niet, ik zate zon bettien te doestern.*
doeve, duif.
doevm, duiven. *Die zien geld wil zien stoevm, mut biejn koopm en doevm. {p.36}*
dol, duizelig. *Ik worre helemaol dol in de zweefmölle.*
dolln, ijlen.
donderpâdde, kikkervisje.
doodvlekke, moedervlek.
doodweg, weg voor de lijkstoet.
domenee, dominee.
döppien, dopje.
döppm, doppen (werkw.). *De vrouwe was an 't beunties döppm.*
doppmkachel, de boekweitgrutter stookte de kachel met boekweiddoppen. *De grutters staokn de kachel met de doppm, die van 'n verdiepege hoger deur 'n piepie in de kolomkachel leupm.*
dorre, slijmachtige vuilmassa.
dörs, dorst.
dörsmesiene, dorsmachine.
dörsn, dorsen.
dörsteg, dorstig.
dörvm, durven.
douwtrèèn, dauwtrappen. *'t Douwtrèèn op Hemelvaersdag is deur de fietsn uut de moede erâk.*
drach, dracht (van een koe of paard). *De drach van 'n peerd duurt 'n jaor.*
drach, klederdracht. *De olderwetse drach, zo as in Staphorst bestiet nog weinig.*

drachteg, drachtig (koeien, paarden, enz.).

draegn, dragen (van vracht). *ik draege / draegn; iej draeg / draegn; hie drâg / draegn; wie draeg / draegn; ik heb edraegn. Die kèèrl drâg wel 100 kilo voer op de nekke.*

draegn, dragen (van kleren). *Mien opoe drâg nog de drach.*

dramm, door zeuren iets afdwingen. *Och jonge gaot er toch niet sjankn en dramm, 't gebeurt niet, iej blief in huus.*

drao, traag, eigenzinnig. *'t Is 'n draoe keerl, altied dwârs en teegn 't heil in; 't is 'm nog te veule um de biene op te beurn.*

draod, draad.

draodnèègel, lastig persoon.

draodnèègel, spijker.

drèèjn, draaien, onoprecht zijn. *'t Giet 'm net as 'n weerhaene, altied mâr drèèjn.*

drèèjn, draaien. *Hie drèèjn die moere goed vaste.*

drèèjschuute, draaimolen.

dreetien, een klein beetje. *'t Zol ok wat, zo 'n dreetien wârk daor maek ze 'n drukte van of 't heel wat is.*

drek, etter.

drelle, lichtzinnig meisje. *'t Is zo 'n drelle van 'n deerne, löp met alle vente mee.*

drenzn, dwingend zeuren van een huilerig kind. *Wat mankeert dât kind toch? Altied mâr drenzn en sjenkn.*

dreuchien, droogje. *Wie heb der wel 'n uur op 'n dreuchien ezèètn.*

dreuchien, draadje.

dreuge, droog.

dreugproeme, scheldwoord voor een stug iemand.

drieklezoer, drieklezoer (3/4 steenlengte). *Bie de hoek of kezien muj altied met 'n halve of drieklezoer uutkomm.*

driepâppe, koe die met drie spenen melk geeft.

drieste, driest, zeker. *Geleuf mâr drieste, dâj van al dât geld gien cent weerumme ziet.*

drieterd, schijterd. *Zon bange drieterd.*

drietn, scheten laten, stoelgang. *Loop hen drietn (loop heen!).*

drieterd, bangerik. *Wat 'n drieterd van vent. 't Is 'n grote schieterd.*

drievm, drijven. *Ik drieve / dreeve; iej drief / dreevm; hie drif / dreef; wie drief / dreevm; ik heb edreevm.*

drif, drift, woede. *In drif doeje altied dinge waor iej laeter spiet van heb. {p.37}*

drif, kudde schapen.

drif, weg waarover de schapen werden gedreven.

drif, drijven van vaste stoffen in het water van de rivier. *Daor drif van alles in de Iesel.*

dringn, dringen. *Hie is der naor binn edrungn.*

drinkn, drinken. *Zie heb alles op edrunkn. Hie drink veuls te veule.*

droeve, druif.

dronknd, dronken.

drossn, er van door gaan. *Hie is mien gaon drossn.*

drumpel, drempel.

drup, drop.

drup, druppel. *Iej heb 'n drup an de neuze.*

druppien, dropje.

druppien, beetje, druppeltje, slokje. *Doe d'r mie nog maer 'n druppie in.*

druppm, druppelen. *'t Waeter drupt van de zolder af.*

druupm, druipen. *De reegn is naor binn edrup.*

dubbeld, dubbel. *Iej muttn 't dubbeld volln. Daor 't aoveral dubbeld opgiet, daor löp de zaeke mis.*

dubbeltien, dubbeltje. (munt van 10 cent, tot 2002 geldig betaalmiddel). *Ok met de Euro's hebbe wie weer 'n dubbeltien.*

dummeleg, dom. *Hie is niet dummeleg, 't schemert 'm niet.*

dummeleg, niet meer helder van geest. *Olde mènensn wordt in de regel wat dummeleg.*

dunne, dun. *'t Leup 'm dunne deur de dêrms. Zaeg 't dunne ende d'r mâr af.*

dunkn, dunken, bedenken. *Mien dunk, iej mossn mien mâr is betaeln.*

dunslaopereg, een lichte slaap hebben. *'k Bin ârg dunslaopereg, bie 't minste geluud bin 'k wakker.*

duudelek, duidelijk.

duugn, duigen.

duukker, duiker (man / vrouw). *De duukker had zich verstoppt onder de brugge.*

duukker, duiker (waterdoorlaat). *De duukker was verstop.*

duukien, doekje.

duukkn, duiken. *Ik duukke / deuke; iej duuk / deukn; hie duuk / deuk; wie duuk / deukn; ik bin onderedeukn.*

duum, duim.

duumpien, duumpje.

duun, duin.

duun, duiden. *Ik zal 't oe uutduun, hoe iej der 't gauwste kunt komm.*

duurabel, duur. *Die lèèvmswieze is veuls te duurabel. Zon duurabele huushollege holdt ze nooit vol*

duurn, duren. *'t Duurt mien veuls te lange.*

duurn, uithouden. *Iej kann d'r niet duurn van de stank.*

duuster, duister. *Wie kent 't duuster streuchien niet?*

duuvel, duivel.

duuvelbânster, toverheks. *Bin iej naor de duuvelbânster ewès? Denk iej, dât die oe kan helpm?*

duuvelstârk, stof voor mannenkleding.

duuvelstoejaeger, iemand die voor alle rotklusjes gebruikt wordt.

duuveltien, duiveltje. (houtkacheltje).

dwârreln, dwarrelen.

dwârg, dwerg.

dwârs, dwars. *Hie kwam uut de dwârsweg. Altied mut hie teegnpraotn, zon echte dwârskop.*

{p.38}

Heerder Woordn Letter E

ech, echt, zuiver.

ech, echtvereniging. *Zie heb vief kinder in de ech ekreegn.*

echel, dwarskop. *'t Is zon echel, altied teegn 't heil in.*

echschein, echtscheiden.

eek, edik, azijn. *Zo zoer as eek.*

eek, eikenschors.

eekertien, eekhoortje.

èem, even.

èemties, even.

èempe, mier.

èempe, kribbig meisje. *'t Is 'n èempe van 'n dèerne.*

èèmpeg, eigenzinnig (van een meisje). *'t Is zon èèmpeg dink.*
eèmpereg, kribbig.
eerbèèze, aardbei.
eerde, aarde. *Is der al bloemeerde ehaeld veur de pottn?*
eerkauwm, herkauwen.
eerpelkralln, vruchten aan de aardappelplant. *Eerpelkralln bint vergifteg.*
eerpels, aardappels.
eerpelsmoddn, aardappels rooien met de greep.
eerpelzak, aardappelzak.
eers, eerst. *Die eers kump, eers maelt.*
eers, aars.
eersien, anemoon.
èètn, eten. *Ik èète / atte; iej èèt / attn; hie et / at; wie èèt / attn; wie heb egèètn.*
èèverdasse, hagedis.
èèvm, even (telling). *De èèvm nummers rechs.*
èèvm, even (korte tijd). *Hie is der èèvm bie ewes.*
èèvmder, eemter, achterhout. *As der twee peerde veur 'n waegn loop, dan zittn de beide touwskluppels met 'n korte kettn an 'n drèèjbaar holt, de èèvmder.*
èèvmolder, iemand van dezelfde leeftijd.
èèvmwels, evenwel.
effm, even, een klein poosje.
effmties, eventjes. *Hie is mâr heel effmties in diens ewes.*
eierkaoln, eierkolen.
eignereid, eigenwijs.
eigns, zelf. *As hie 't eigns mos doen, dan zol d'r niet veule van terechte komm, daorumme heb ik 't mâr effmties edaon.*
eignste, zelfde. *Daor hej 't eignste gezanek van gistern weer.*
eilèèver, ooievaar.
einkommlestn, eindelijk.
elle, el.
ellebaoge, elleboog.
elfe, larve van de runderhorzel.
elks, elk. *Wie kreegn elks iene van de krentebreuchies.*
elsem, els, priem. *Met elsem en pikdraod, daor wârk 'n schoemaeker met.*
elve, elf (getal).
elvendârtegen, langzaam. *'t Giet bie 'm allemaol op zien elvendârtegen; alles giet èèven lankzaam bie 'm.*
elze, els. *Langs de bèèke stiet 'n rieje elzn.*
empe, mier.
empnbult, mierenhoop.
ende, eind. *'t Is 'n heel ende naor Maastrich.*
enkeld, enkele. *'n Heel enkeld maol ziet wie 'm hier nog. {p.39}*

Engelmanskamp

{poem}

Smeltnde snee tussn gruun mos,
 Lichte damp tussn de boomm
 As bevreurn aosem op 'n winterdag.
 Zârkn staot zwiegnd in de riej,

Miemernd aover vergaon lèèvm
Wat nooit trugge kump.
Mâr an de takkn van de boomm
Ziek de knoppm weer gruun wordn
En in de struukn röp 'n putter zien vrouwgien.
Want ok hier wordt de winter aoverwunn
Deur 't nieje lèèvm van 't veurjaor.
{/poem}

entien, eindje.

ereis, in één keer.

estöltn, gestold. *Is 't vet al estöltn?*

etgruun, naweide.

euchien, oogje.

euje, ooi.

eulie, olie.

euliebolln, olieballen.

euliekrappe, oliebol. *Met oldejaor wordt der veule euliekrappm ebakkn.*

eumpien, oompje.

eurntien, grote wesp.

eurtien, oortje.

eurntien, avondje, oventje.

euverjasse, overjas. {p.40}

Heerder Woordn Letter F

falie, menselijk lichaam. *Zie heb 'm flink op de falie ewes.*

fazel, geslachtsdeel van de koe.

febriek, fabriek.

fèèkse, feeks.

fees, feest. *'t Fees duurn tut twaalf uur.*

feesien, feestje.

feter, veter.

feile, dweil.

feliêt, failliet. *Die zaeke is veurig jaor feliet egaon.*

femilie, familie.

fenuus, fornuis.

fenuussien, fornuisje.

fenuuspot, kookpot.

fesoën, fatsoen. *Kun iej oe fesoën niet holln?*

fetuutn, manieren, fratsen. *Wat bint dât veur gekke fetuutn; gien mènse begrip, wat iej daormee veur heb.*

fiedeldans, vitusdans.

fief, kwiek, keurig. *'t Is een fief keerltien.*

fiefteg, vijftig

fiejoele, viool. *Mien breur wol fiejoele speuln, mâr mien moe wol 't dink niet in huus hebbm.*

fielsetaosie, felicitatie.

fiemeln, betasten met de vingers.

fien, fijn. *Goed fien maeln tut gruttnmael.*

fien, tener. *'t Is 'n fien keerltien, veule bie te zettm hef hie niet.*

fien, streng godsdienstig. *Hie is zo fien, hie kan de piern heurn zingn.*

fienaol, finaal. *Hie is deur dât wief fienaol an de latte erâk.*
fiender, fijner.
fiene, gereed zijn, afgehandelt. *Heb iej 't wârk in 't fiene?*
fies, vies, onzedelijk. *Ik vinne hum mâr 'n fieze keerl. Hie lig vaeke te loern.*
fiesterd, koukleum. *Wie zult die fiesterd is 'n frisse neuze geevm. Wie jaegt 'm naor buutn.*
fiestereg, guur en nat. *'t Is fiestereg weer.*
fiet, fijt. *Hie hef fiet an de vinger.*
fieterwârk, heel fijn werk. *Veur dât fieterwârk bint mien vingers veuls te grof.*
fietse, fiets.
fietsien, fietsje.
fietsien, klein beetje. *Mut ik met dât fietsien de hele wèèke doen?*
fikkn, vingers. *Blijf d'r of met de fikkn, iej zoln 't dink helemaole vernieln.*
filo, gierigaard.
filo, vreemd figuur.
flâkkien, sneetje brood of vlees.
flârdn, flarden. *De flârdn hank d'r bie.*
fleermoes, vleermuis.
fleermuus, vleermuis.
fleern, klappen, meppen. *Ik kregge 'n paer slimme fleern um de aorn.*
flensien, klein pannekoekje.
fleuker, mooi prater.
flikkerieje, voordeelhandel. *Dât is en goeje flikkerieje um 'n paer cent an aover te holln.*
flodder, ondegelijk meisje. *'t Is 'n flodder van 'n deerne.*
floddermutse, floddermuts.
flonkern, flonkeren.
fluite, fluit.
fluum, fluim. {p.41}
fluustern, fluisteren.
foegeln, met korte pasjes lopen. *Daor kump Dîenemeuje an foegeln.*
foeke, fuik.
foekepot, rommelpot.
foeksn, slordig naaien. *Wat gaoj der toch foeksn deerne!*
foep, kracht, fut. *De foep is der uut.*
foesterd, doffe knal of een mislukt of slecht knallend rotje.
foesterd, stiekem windje.
foetern, foeteren. *Foetern help oe niks, de jonge dut 't toch weer.*
foeterkonte, mopperaar.
foezel, jenever van slechte kwaliteit.
foi, foei!
fokke, bril.
fokseern, forceren.
fotse, bosje, pluk. *Stop der 'n fotse heuj in, as de klompm oe te groot bint.*
framboozn, frambozen.
fretteern, konijnen vangen met een fret.
friemeln, bevoelen van dingen. *Wat staoj daor te friemeln?*
friemeln, klein priegelwerk. *Dit gefriemel is bekant niet te zien.*
froemeln, verfrommelen Fig.: Ergens aan zitten te frunniken.
frommeln, kreuken. *'t Papier was helemaol verfrommeld.*
frutseltien, kleinigheid.
futsien, klein bedrag, weinig. *Wat hef mien dât huus ekos? Zo goed as niks, 'n futsien.*

Foeksandievie

*een kilo eerpels
'n kroppe gèèle andievie
'n paer lookn of sjalottn
500 gr maeger spek*

De eerpels schelln en opzettn in ruum water.
Dobbelstienties spek maekn en de look fien sniejn.
De spek lâkker uutbakkn en op 't leste de look der bie doen veur de beste smaek.
As de eerpels gaer bint afgietn maer 't water bewaern net as 't spekvèt.
De andievie, 't gebakkn spek met look deur de eerpels stampn.
(goed foeksn!)
As 't 'n bettie te dreuge is dan ietsie eerpelwater d'r bie doen.
Goed wârm opscheppm en 't spekvèt as sjuu gebruikn.
Dan muj de riem wel 'n gaegien verzettn.
{p.42}

Heerder Woordn Letter G

gaaje, lijzig meisje. *'t Is zon gaaje van 'n deerne, alles is heur te veule.*
gaajn, genoeg doen. *Dât gaajn 'm, altied mâr rien en uutgaon.*
gaapm, geeuwen. *Hie gaap van honger. Iej kunt teegn de aomd niet gaapm.*
gavel, hooivork.
gaegel, gâgel, struik.
gaechien, gaatje.
gaer, gaar.
gaer, verstandig, slim. *'t Is 'n gaere snuiter.*
gaern, garen, verzamelen. *Ik mosse eerpels helpm gaern en vae hef ze naor huus ekruud.*
galle, gal.
galgn, bretels.
galp, schreeuw. *Hie gaf drie galpm, die vârrre te heurn waern.*
gânggien, gangetje.
gange, (te), regelen van zaken. *“Hie is um de pepiern te gange” wordt ezeg van 'n jonge die trouwplann hef en naor 't gemeentehuus giet um der kentenisse van te geevm.*
gângeln, lopen te luieren. *Alle daegn mâr gângeln langs de weg en wârkn, ho mâr, daor hef hie 'n breurtien an dood.*
gank, gang (vertrek). *Hie leut mien in de gank staon.*
gank, gang (beweging). *Zie konn de mesiene mâr niet an de gank kriegn.*
gangs, aan de gang, bezig. *Hoelange bint ze noe al gangs en opschietn doet ze nog niks.*
gânsien, gansje.
ganze, gans.
gaon, gaan. *ik gao gunge; iej gaot / gungn; hie giet / gunk; wie gaot / gungn. Gaow de goeje kante wel uut?*
gaorne, garen. *Hael mien 'n klössien gaorne.*
gaostok, wandelstok.
gaostökkien, wandelstokje.
gârde, garde. *Um de bos bessemgârde wordt 'n band van twieg etrökkn.*
gârfien, garfje.
gârste, gerst.
gârstekoorne, gerstekorrel.

gârve, garf, bos korenhalmen. *As de rogge emeid is dan bindt zie 't an gârvm.*

gârvmschietn, garven (b.v. rogge) aangooien om op te stapelen.

gas, gast.

gas, schoof, zes garven tegen elkaar voor het drogen. {p.43}

Gedenkn

{poem}

'n Gietelink fluit

Bie 't monument.

'n Oognblik stilte.

In mien hârsns 'n beeld

Van miljoenn monumentn.

Offeraltaern van de waanzin.

Zie speult 't Wilhelmus

En mien hârte lip

In machteloos verdriet

Um alle onschuldegn in de weerd.

{/poem}

{p.44}

gedientien, gordijntje.

gedoe, buitenplaats, boerenbedrijf. *Van wie is dat mooie gedoe?*

gedraegn, gedragen.

gedrânkn, medicijnen.

gedrungn, gedrongen. *Wit stiet ârg gedrungn, dât kan de pertieje kossn.*

geehonger, geeuwhonger.

gèèl, geel.

gèèle zuch, geelzucht.

gèèleg, geelachtig.

gèèloor, taai, oneetbaar vlees.

gèèr, uier.

geern, schuin toelopen. *Dât weichien geert 'n bettien, 't is van achtern smaller as an de veurkante.*

geerne, gaarne.

geertippe, in een punt toelopend stuk land.

gees, geest.

geesm, geeuwhonger.

gèève, gaaf, onbeschadigd.

gèèvel, gevel.

geevm, geven. *ik geve / gave; iej geef / gaavm; hie gif / gaf, wie geef / gaavm; ik heb egeevm.*

geil, vruchtbaar. *'t Is daor meraekel geile grond, daor wil van alles gruijn.*

geiseln, geselen.

gekheid, grapje, kwinkslag. *Maek noe gien gekheid; de zaeke is ârnsteg genug.*

gelanterieje, galanterie, textielwinkel.

geldeg, duur. *De botter was vrogger aoreg geldeg, mâr noe liek 't nârgns op.*

geldn, gelden. *Hie hef egöldn veur de beste looper.*

gelleg, veeziekte. *'n Gelleg schaop.*

gellegâste, geelgors.

geleuve, geloof.

geleuvm, geloven.

geliek, gelijk. *As twee ruzie heb, heb ze allebeide geliek.*

gelieke, gelijk. *Zie kwamm te gelieke aover de finish.*
geliekenisse, gelijkenis.
gelte, jong wijfjesvarken.
geluud, geluid.
gemach, mannelijk geslachtsdeel. *'k Schup oe veur oe gemach aj niet weggaot.*
gemak, rust. *Hold oe gemak.*
gemak, gemakkelijk. *Met gemak haelt hie de heugte.*
gemak, zoetjes aan. (tijd) *'t Wordt met gemak tied um 't vee op stal te zett'n.*
gemeender, gemener. *Gemeender smeerlap zal der nog gebaorn muttn wordn.*
gender, ginds. *De koene loop daor gender in de weie.*
genèègn, genegen.
genèèzn, genezen. *ik genèèze/genèèzn; iej genèès/genèèzn; hie genes/genèèzn; wie genèès/genèèzn; ik bin genèèzn.*
geneul, gezeur. *Mut dat geneul van gistern weer Beginn, gaot noe mâr es speuln jonge.*
genietn, genieten. *Wat hew daor geneutn.*
genne, gindse. *An genne kante zit iej bèèter, 't is hier wat tochteg.*
gennekante, over de IJssel.
genog, genoeg.
gente, gent.
geraemte, geraamte.
geraos, geraas.
gerech, gerecht, rechtbank. *Zie mossn naor Zwolle veur 't gerech, veur te hârd jaegn op 't dêrp.*
gerechtelek, gerechtelijk. *Zie heb 'm gerechtelek 't huus uut ezet.*
gereel, gareel.
gerei, gereedschap. {p.45} *Met 't melkgerei op de kaore naor 't land.*
genaeln, garnalen.
geroes, geruis.
geruch, gerucht. *'t Geruch giet er, dât 't kiend van 'm is.*
gerus, gerust. *Ik bin nooit gerus as hie met de moter uut is.*
geschiedenisse, geschiedenis, gebeurtenis.
geschik, geschikt. *'t Is 'n heel geschikte keerl, aj 'm stille zien gank laot gaon.*
geschrif, geschrift.
gesluns, afvalvlees. *Zie haddn bie de bâkker gesluns an de deurknop ehangn.*
gestaodeg, gestadig. *De boer bouwt gestaodeg de âkker.*
geteut, geklets. *Ik bin wegeloopn, dât geteut van al die vrouwluu is niet uut te holln.*
getuug, paardetuig.
getuuge, getuige.
getuugenisse, getuigenis.
getuugn, getuigen.
geule, geul.
geute, goot.
geute, houten waterleiding bij een molen. *De geute kon 't water haoste niet ofdraegn.*
geutien, gootje.
geutngat, gat door de muur van de bijkeuken, waardoor schrobwater werd afgevoerd.
gevaer, paard en wagen. *Hie was met gevaer onderweg.*
geve, (te), te geef, heel goedkoop. *Daorveur hef hie zo goed as niks betaeld, 't was te geve.*
gevaor, gevaar. *As iej helleg wordt is 't gevaor aover.*
gevech, gevecht.
gevuul gevoel. *Ik heb gien gevuul meer in de vingers van de kolde.*

gevuuln, gevoelen, van mening zijn. *Volgs mien gevuuln kan 't met 'm niet lange meer duurn.*
gewaer, gewaar. *Hie is nooit gewaer ewörn, waor dât gesteuln goed ebleevm is.*
gewaog, gewaagd. *'t Is gewaog um met z'on storm nog aover de Iesel te gaon.*
gewèèterd, gewaterd (hout). *Gewèèterd holt is duurzamer.*
gewei, ingewanden van slachtvee, Ook klokhuus.
gewich, gewicht. *Vârkns baovm 't gewich wilt ze in Londn niet hebbm.*
gewichien, gewichtje.
gewieks, gewiekt. *Hie is gewieks, hie löt 'm niet mâklek te pakkn nemm.*
gewörm, gewurm. *Dât gewörm um veuran te komm is toch belachlek.*
gewulfte, gewelf.
gewuul, gewoel. *Wie haddn muujte um uut 't gewuul van 't volk weg te komm.*
gezichte, gezicht. *In 'n oognblik was hie uut 't gezichte, gien mènse zag 'm meer.*
gezoltn, gezouten. *Goed gezoltn vleis bedârf niet.*
giecheln, giechelen. *Die beide deernties heb altied wat te giecheln.*
gien, geen. *Die der nog giene hef mut hier komm, dan kan hie der nog iene kriegn.*
gier, uier.
giespeln, hardlopen, draven. *Ik zal de peerde aover 't dârp laotn giespeln.*
gietn, gieten. *ik giete / geute, iej giet / geutn; hie göt / geut; wie giet / geutn; ik heb egeutn.*
giezel, rijp. *De giezel zit an de boomm.*
ginneraol, generaal. {p.46}
giste, gist. *Giste in de euliekrapm.*
glad, volstrekt. *'t Is glad verkeerd, daor kump niks van terechte.*
glad, slim. *Zon gladjanes, hie is ze allemaole nog te glad ofewes.*
gladmaeker, klompenmakersmes.
glaesien, glaasje.
glaezn, glazen. *'t Glaezn worsheurntien, daormet bint kiender vaeke veur de gek eholln.*
gleuve, gleuf.
glierbaene, glijbaan.
gliern, glijden.
gliew, ongrijpbaar en onbetrouwbaar iemand.
glimsmeer, schoensmeer.
glippe, snee. *Hie hef 'n glippe aover de wange loopm.*
gloeperd, gluiperd.
gloeps, onverwachts. *Hie kan 'n ander zo gloeps betrekkn.*
gloepns, ontzettend (positief). *Wat is dât gloepns mooi.*
gluujn, gloeien.
gluujnd, gloeiend. *De "gluujnde Gait" nuumt ze de zonne.*
gluujndeg, gloeiend. *Dan bin iej der gluujndeg bie, die gestreupte haeze kon oe wel is heugn.*
gluupertien, gluiperdje.
gluurn, gluren.
godsdien, godsdienst.
gofferd, lomperd. *De gofferd ontzut d'r niet iene.*
gold, goud.
gölfien, golfje.
gölpe, gulp, straal. *Hie kreeg 'n grote gölpe water aover de rugge.*
golve, golf.
golvern, wild loeien van een 'bandeloze' koe.
gons, gonst (kracht van de mest, die na de oogst in het land is overgebleven). *Daor zit niet veule gons in dat stuk, 't hef veul te weineg mâs ehad in de leste jaorn.*
goocheln, goochelen.

goor, goor. *De beddn, de dedienn, 't zut er allemaole èèvm goor uut.*
göpsse, een handvol. *Hie gooijn vief keer 'n göpsse haezelnöttn onder de schoelkiender.*
görgeln, gorgelen.
görries, vuile vent. *'n Onbetaemleke görries.*
gravinne, gravin.
graavm, graven. *ik grave / graevm; iej graef / graavm; hie grâf / graavm; wie graeft / graevm; ik heb egraevm.*
grâchte, gracht.
graeg, graag.
grammietereg, nors. *Hie zut der altied zo grammietereg uut.*
grândereg, grommend, nors. *Hie is altied zo grândereg, nooit krieg iej 'n goed woord van 'm.*
graod, graad.
graot, graat.
grei, stof voor kleding. *Waor heb iej dât grei eköf.*
grepe, greep, mestvork (landbouwwerktuig).
gres, gras.
greuln, zich verheugen, leedvermaak hebben. *Hie greult in 'n andermans vedriet, dât kuj van 'm verwachn.*
greute, grootte. *De greute hef hie wel, mâr 't verstand is der niet naor.*
griendereg, guur en vochtig. *'t Is griendereg weer, wie gaot de deure niet uut.*
griendereg, huilerig.
griepm, grijpen. *ik griep/grepe; iej griep/greepm; hie grip/greep; wie griep/greepm; ik heb egreepm.*
gries, grijs.
griewel, rilling. *De griewel giet mien aover de gruuwel. {p.47}*
griezeln, griezelen. *Iej griezelt der van, as hie an 't verteln is.*
griezels, rillingen. *De griezels loop mien aover de rugge.*
grif, vlot, gemakkelijk. *Zo grif zal dât niet gaon, 't zal nog muujte kossn.*
grinte, grind.
grinte, grove meelsoort.
groevmbrood, ronde broden voor het begrâfenismaol.
gromm, kleine vuiltjes in een drank. *Daor drief gromm in de melk; die is zeker niet deur de zieje ewes.*
gromsnee, motsneeuw.
grondereg, met een grondsmaak. *Zo 'n olde karper smâk altied grondereg.*
groot, gereed. *“De boerinne had de botter groot”, dât wordt ezeg, as de boerinne 'n stoot ekârnd hef en de botter op de melk drif.*
groot (*groot wèèn met*), bevriend zijn met. *Hie is groot met miene zeune.*
grote boonn, tuinbonen.
groots, hoogmoedig. *Die vrouwe is altied al groots in de kop ewes.*
gropmoer, grootmoeder. *Ik mage met Gropmoer mee.*
grovâe, opa, grootvader.
grummechien, klein vuiltje in een drank. *Daor drif 'n grummechien in de melk.*
grunte, visje. *Wie kenn in vrogger tied Gruntn Geert niet?*
gruntel, grendel.
gruppe, afvoer voor vuil water.
gruppe, mestgroep in de koestal.
gruppe, greppel in de wei.
gruppm, greppels in een weide maken.

gruujn, groeien.
gruujzaam, groeizaam.
gruun, groen.
gruun, knolgroen voor de koeien. *Ik bin 'n hele tied an 't gruunplukkn ewes.*
gruunhals, iemand die gek is op rauwkost.
gruunmaekn, boog van dennegroen maken bij een bruiloft. *De buurte hef eers gruun emâk en toen nât emak.*
gruunte, groente.
gruuntien, groentje.
gruuppien, groepje.
gruus, gruis.
gruuzelementn, gruzelementen.
gulpe, gulp van de broek. *Hie had de gulpe lös staon.*
gus, gust, niet drachtig. *As 'n koe gus blif en in 't volle gres blif loopm, dan wordt hie ongemârk vet.*
guuchien, goedje. *'t Bint wel aorege vârknties diej mee ebrach heb; niet groot, mar toch 'n aoreg guuchien.* {p.48}

Heerder Wordn Letter H

hâcheln, kibbelen. *Uule heb altied wat te hâcheln met mekaere.*
hâchn, hijgen. *Wat hâch iej, heb iej zo hârd eloopm?*
haechien, haagje.
haegel, hagel.
haegelslag, hagelslag.
haemer, hamer.
haemertien, hamertje.
haene, haan.
haenebalkn, hanebalken. *In Heerde heur iej vrogger meer kattedalkn.*
haentien, haantje. *Hie is altied haentien de veursten.*
haerhaemer, hamer om de zeis mee te scherpen.
haern, scherpen van de zeis. *Haern daor muj oe veur waern, mâr striekn en wettn, dât kan oe gien boer belettn.*
haerspit, puntig ijzer met een platte kop dat in de grond wordt gestoken, waarop bij het haern de zeis wordt gelegd.
haerstriek, langwerpige slijpsteen waarmee langs de zeis wordt gestreken. Meestal een lat van 1 cm dik en 4 cm breed met een lengte van 40 cm. De platte kant is bestreken met cement en zand. (Wordt ook kortweg *striek* genoemd).
haeze, haas.
hakke, hak, hiel.
hakke, kleine schoffel voor het wieden van de aardappels en bieten.
hakschoorn, moeilijkheden hebben. *Hie hef heel wat te hakschoorn ehad um 't töt 'n goed ende te brengn.*
haksel, met de snijtroeg fijn gesneden haver- of roggestro.
hâlfien, half brood of halve liter melk.
halfscheid, helft. *Daor gunk meer as de halfscheid of.*
hals, sukkel, hals. *Wat bin iej toch 'n grote hals!*
hals, keel. *De hals deu mien zeer.*
halsholt, halshout (paardetuig).
hândeg, rap, handig. *Hie is hândeg met alle wârk.*

hândeg, gemakkelijk. *Hie kan hândeg honderd jaor wordn.*
hândelwieze, handelswijze.
hangiezer, beugel om een ketel boven het vuur te hangen. (Ook *haol*).
hangschure, droogschuur voor de was.
Hank, naam van een buitendijkse kolk bij Veessen. *Op de Veesser Hank wordt 's winters schaesn eloopm.*
hanse, handschoen.
haok, haak. *'t Is niet in de haok met die schuldbekentenise.*
haoke, haak. *De schipper goojn de haoke um de knop op 't peultien en haeln 't schip naor de wal.*
haokn, haken. *Brein en haokn.*
haol, ketting waaraan de ketel boven het vuur hangt.
haope, hoop.
haor, haar. *Zien haor is helemaole gries.*
haos, haast. *Hoe meer haos, hoe minder spoed.*
haoste, haast, bijna. *Hie had mure haoste erâk.*
haoze, kous. *'t Is helemaole in de haoze ezak, daor is niks van ekomm.*
hapscheere, babbelzieke vrouw. *Zo'n hapschere van 'n wief van alles hef ze wat te zeggn.*
hârbârge, herberg.
hârd, hard. {p.49}

Heite bliksem

een kilo eerpels
500 gr zuute appels
'n paer zoere appels
100 gr maeger spek.

De zuute en zoere appels schelln en saem met de spekkies gaer kaokn.
Ok de eerpels schelln en kaokn.
As alles gaer is dan alles bie mekaere doen en deur menaere stampn.
Bie 't stampn keneel of pèèper d'r deur doen.
En 't beste smâk 'n stukkie rundvleis d'r bie.

hârdn, harden. *Iej muttn oe bèèter teegn de kolde hârdn.*
hârdn, uithouden, harden. *Ik kon 't niet langer hârdn deur die vervluukte klâtspreuties.*
hârdstikke, geheel en al. *'t Is hârdstikke donker, iej kunt gien hand veur de oogn zien.*
hârfs, herfst.
hârke, hark.
hâmpien, hermelijn. *'t Hâmpien had in 't kippmhok ezèètn.*
hârs, herfst. *Zommer? 't Liek noe al hârs.*
hârs, hars.
hârskalf, sukkel. *Weet iej waj bint, 'n groot hârskalf.*
hârsns, hersenen.
hârte, hert, hart.
hârtelek, hartig. *'t Èètn was aoreg hârtelek.*
hârtelek, hartelijk. *Iej wordt daor altijd hârtelek ontvangn.*
hâssebâsn, jachtig zijn, haasten. *Gaot er toch niet hâssebâsn, 't is nog vrog genog, wie kunt er nog mâklek komm.*

haspeln, tobben, prutsen. *Wat gaof der toch haspeln, 't is net of iej der nog nooit eerder ewârk heb.*

hebbereg, inhalig. *'n Hebbereg kiend, alles wil ze hebbm.*

hebbm, hebben. *ik heb / had; iej heb / hadn; hie hef / had; wie heb / hadn; zie heb / hadn; Hej dat wel edaon? Hek 't oe niet ezeg? Hew 'm eerder ezeen?*

hèèkel, hekel. *Hèèkel an mekaere hebbm, daor slöt de klokke van.*

heemaol, helemaal.

heer, heen. *Wie gungn der heer um te helpm.*

heerenk, haring.

heergaon, rumoerig zijn. *'t Kan der slim heergaon in die femielie, ruzie en vechtn, de hele dag!*

heerom, pastoor.

heet, heide.

heetplagge, heidezode.

hèèveg, hevig.

hèèvel, hevel.

hegge, heg. *De wasse lag op de hegge te dreugn.*

heggeschere, heggeschaar.

heidebessem, heidebezem.

heideboender, heideborstel.

heil, het goede. *Hie is noe net altied teeng 't heil in, hie wil 't altied anders.*

heilèèver, ooievaar.

heister, heester.

heistern, drukte maken. *Iej gaot der veuls te veule heistern met de kiender in de schoele.*

heite, heet. *De koffie is niet heite meer.*

hekke, hek.

heksenmelk, wolfsmelk.

helle, hel.

helleg, woedend. *Mâr die keerl die slöt 'r nog veule helleger op.*

helpm, helpen. *ik helpe / heulpe; iej help / heulpm; hie help / {p.50} heulp; wie help / heulpm; Hie heulp mien. Ik heb 'm ehölp.*

hemp, hemd.

hemprok, borstrok.

hen, heen. *Ik zal der efmties hen gaon.*

hendoen, voor lief nemen, accepteren. *Waor iej niks an kunt veranderen, daor muj mee hendoen.*

henneweerume, heen en terug.

hengs, hengst.

hette, hitte. *Grote hette, daor hek 'n hèèkel an.*

hetseg, hitsig.

hette, hitte. *Grote hette en grote kelte (koude) daor heb ik 'n hèèkel an.*

heuf, hoofd.

heufkeeze, hoofdkaas.

heufstel, hoofdstel van een paard.

heugn, heugen, bijblijven. *'t Zal 'm nog lange heugn, dât hie die domme streek uutehaeld hef.*

heugn, verhogen (bij een veiling).

heugte, hoogte. *Veur in de âkker lig 'n heugte.*

heugte kriegn, begrijpen. *Van zien verhaal was ik niet op de heugte.*

heuj, hooi. *'t Heuj uut 't Gulbroek is goed, mâr 't heuj van de Veesserweerd is bèèter.*

heujn, hooien.

heujöpper, hooiopper.
heujvörke, gavel.
heukn, haken. *Hie bleef heukn an 'n spieker.*
heukn, er om spannen. *'t Wil der heukn um de centn binn te kriegn.*
heultien, verkleinwoord van *haol* (ketting boven het vuur om de ketel te hangen). *“'t Heultien ehangan, 't beddechien espreid”, wordt ezeg van iene die kos en onderdak hef.*
heupien, hoopje.
heupm, heupen. *Hie krig 't op de heupm.*
heureg, huiverig. *'k Bin der heureg veur, dât 't verkeerd met 'm zal ofloopm.*
heureg, gehorig. *Wie zult wel vors kriegn, 't is zo heureg uut 't Oostn.*
heurn, verwonderd zijn. *Ik heurn der van op.*
heurn, horen. *Ik heurn de auto ankomm.*
heurn, toebehoren. *Die rommel heurn ok bie de ârfenisse.*
heurntien, horentje (insect).
heurtien, haartje.
heuvm, hoven, moestuin. *Gaot is met mien achter de heuvm, aj dörf.*
heuzn, hopen. *'t Waeter aover de muure hen heuzn.*
hiepe, hiep, hakmes. *Boonnstokn anschârpm met de hiepe.*
hiet, heide. *Hiet heur iej minder dan heide.*
hietn, uitdagen. *Ik hiete 't oe um ze der allemaole uut te jaagn.*
hilde, hooizolder boven de koestal.
hinkepad spölln, hinkelen.
hinkepottn, hinkelen.
hipse, been met vlees van een varken.
hiepsien, bovenstuk varkenspoot.
hissn, ophitsen. *Onze GaitJan zal oe de hond wel is an hiss.*
Hoed, huid, lichaam. *Ik bin al 'n paer daegn slech in de hoed.*
hoeke, hiel. *Op 't hoeke zittn; betekend met de konte op de hakkn zittn. (hurken).*
hoenderdief, kippendief.
hoendern, scharelen. *Wat gaog der altied hoendern achter de vrouwluu.*
hoestereg, verkouden. *Hie is de leste tied nogal hoestereg.*
hoerbeer, mannetjesvarken dat een teeltbal ontnomen is.
hoeveule, hoeveel.
hof, moestuin.
hofstee, hofstede. {p.51}
hokse, slordig iemand. *Iej bint 'n grote hokse, alles heb iej èèm sloddereg an 't lief zittn.*
holder, houder.
höllechien, holletje.
holln, houden. *ik holle/heule; iej holdt/heuln; hie höldt/heult; wie holdt/heuln; ik heb eholn.*
holt, hout.
höltn, houten (znw). *Die dwärsholtn bint verrot.*
höltn, houten (bijv. nw.). *Daor stund 'n höltn gebouwchien.*
höltn, houten, onbeholpen. *'t Is zo 'n höltn keerl, as iej 'm ziet loopm, muj lachn.*
hond goojn, bij 't spelen met knopen het laatst mogen gooien.
hondebloeme, paardebloem.
hoge, hoog. *Hie sprunk bienao twee meter hoge.*
hoorne, hoorn. *Hie bleus op de hoorne.*
höppien, hopje.
hörrechien, horretje.
hörkn, hurken. *Zulle wie daor is neer hörkn, an de kante van de weg?*

hörtien, poosje. *Ik gao 'n hörtien naor bedde.*
hubberieg, rillerig.
hui, water op karnemelk.
huistereg, winderig. *'t Weer is 'n bettien huistereg, störm kan 't niet enuump wordn.*
hulpe, hulp.
hulpzeel, extra trektouw of draagtouw bij een kruiwagen of handkar.
hulpzeel, bretel.
hunneg, honing.
hup, heup. *Hie hef piene in 't hup.*
huttien, hutje.
husseln, schudden, op en neer gaan. *'t Kleine wiefien husseln achter 'm an op de stoomfietse.*

Heufkeeze

*'n halve vârknskop, minder mag ok
wat zolt en azien.*

De vârknskop zo gaer kaokn dât 't vleis van de bottn of giet.
As de oogn en de tande d'r nog niet uut bint, die d'r eers uut haeln.
't Vleis heel fien snien en in 'n umgespuulde schale doen.
Wat zolt en azien d'r deur en 't kaoknat d'r aoverhen gietn.
Weg zett'n en kold laot'n wordn.
As 't kold is kuj d'r mooie dunne plâkkies veur op brood van snien.

huun, hoeden. *De nieje hârder heft 't huun eleerd van zien vae.*
huurjaeger, stalhouder. *In alle steedn en dârpm waern vrogger huurjaegers.*
huus, huis.
huushenne, iemand die veel thuis zit. *Hie is 'n echte huushenne.*
huushollege, huishouding.
huusie, de W.C. die vroeger op enige meters afstand van het woonhuis stond. *Al hoef ze niet nao buutn, toch heur ie 't nog wel: "Ik gao naor 't huusien."*
huutien, hoedje.
huuverieg, huiverig, op bedacht zijn. *Ik bin d'r huuverieg veur um daor te loopm.*
huuverieg, huiverig, koud hebben. *Ik bin huuverieg met dit rot weer.*
huuzn, huizen. *Met de schoonmaek huuze wie hier mâr zo lange in de keukn. {p.52}*

Heerder Woordn Letter I

ieder bod, iedere keer. *Ieder bod kump hie bie mie um wat te leenn.*
iegael, egaal, gelijkmatig, voortdurend (beweging). *Ie muttn iegael met de zich deur de rogge.*
iegael, egaal, gelijkmatig oppervlak. *Aj iegael schoert krieg ie mooi schilderwârk.*
iej (*ie, ieje*), jij (1e naamval pers. voornwd.). *Hoeveule heb iej ewunn bie 't leste spul? 't Kan bes wèèn, dâj (dât iej) geliek heb.*
ieker, ijker.
iekertien, eekhoortje.
iekereg, wrang.
ieluu, jullie (1e naamval pers. voornwd.).
iemm, hijgen. *'t Kiend mut zo iemm op 't børsien.*
iempien, krekkel, vaak bij bakkersovens.
iepm, olmen.

ies, ijs.
Iessel, IJssel.
ieselek, ijselijk. *Zie gaf 'n ieseleke schreeuw of.*
ietsien, een klein beetje.
ieverig, ijverig.
iezeg, ijzig.
iezel, ijzel.
iezegrim, zwartgallig persoon, brompot.
iezer, ijzer.
iezertien, ijzertje.
imme, bijenkorf.
immechien, bijenkorfje.
immstal, bijenstal.
impâmpien, woord waarmee kinderen voor de gek worden gehouden: *'t Is 'n impâmpien op 'n euliemeultien.*
imskogel, bijenmasker.
inespânn, voorzien zijn van. *Iej bint met dat nieje pak goed inespânn, iej kunt er lange mee toe.*
inholnde Meert, aanhoudend koude Maart. *"'n Inholnde Meert is geld weerd," wordt ezeg, as 't lange vorsteg en kold blif.*
ink, inkt.
inkoeln, inkuilen van mais, gras e.d.
inkuuln, inkuilen van mais, gras e.d.
inraekn, in het vuur rakelen. *Ik mosse 's aoms altied 't vuur inraekn.*
inschrievm, ondertrouwen. *Eers um de pepiern tegange, 'n paer daegn laeter inschrievm en dan veertien daegn laeter trouwm.*
inschuunn, tot iets aanzetten, iets gemeens influisteren. *'t Is gemeen um Jan dat in te schuunn.*
inteegn, tegemoet. *Aj de weg naor ons huus niet weet, dan zak oe wel 'n entien inteegn komm.*
inteern, minder kapitaalkrchtig worden. *In de leste vief jaor bin 'k aoreg ineteerd.*
intied, ondertussen. *Maek iej de boschopm vèèreg, dan gao ik intied op de mark kiekn.*
intieds, op tijd. *Ik zal oe intieds tiege doen (informereren).* {p.53}

Heerder Wordn Letter J

jaegn, jagen. (op jacht zijn). *Ik heb al jaorn ejâg.*
jaegn, jagen. (weg jagen). *Ik heb die luie knech weg ejâg.*
jâk, jak, jurk van de boerin. *Vrogger draegn de boerin 'n jâk en rok.*
jakkepoes, slechte en onbetrouwbare vent.
jakkern, jakkeren. *Hie hef dât peerd helemaole ofejakkerd.*
jâmmern, jammeren. Ook: doorzeuren.
jâmmerrhöltie, viool.
jandoedel, jenever.
jaoreg, jarig. *Op welke daotem is hie jaoreg?*
jape, grote snee. *Wat heb ie 'n grote jape in de hand.*
jâssien, jasje.
jeug, jeugd.
jeupien, rood vruchtje van de doornhaag.

Jaorgetiedn

{poem}

De zommer is veurbie.
De hârfs löp op de leste biene
En de winter stiet veur de deure.
In de hof is alles kael
En 'n vogel zit dikke in de veern.
Mâr onder 'n laoge blad
Diepe in de grond
Begint de sneeklökkies te wârkn.
Aover 'n maond of wat is 't veurjaor.

{/poem}

jeurtien, jaartje.

Jeutien, Joodje.

jich, jicht.

joechtern, draven, achter iets aanlopen. *Die deerne kan dât joechtern met de vente mâr niet laot'n.*

jökkn, jeuken.

jongchien, jongetje.

jonge, jongen.

joodnkârmse, lawaai, herrie. *'t Liek daor wel 'n joodnkârmse.*

jörk, jurk.

jörkien, jurkje.

juffer, lange houten steigerpaal.

juttemutsn, sint Juttemis. *Met sunt Juttemutsn as de kalver op 't ies dans.*

juus, juist. *Juus mienjonge, dât heb iej goed ezeg.*

juustement, juist. {p.54}

Heerder Woordn Letter K

kaekeln, kakelen. *Die vrouwluu heb der wat ofekaekeld.*

kaenes, iets van grote afmetingen. *'t Is 'n hele kaenes (hond).*

kaerte, kaart.

kafmeule, kafmolen.

kâk, opschepperij. *Hie hef heel wat kâk op zien lief.*

kâkstoel, kinderstoel.

kalf Mozes, iemand die een beetje onnozel is.

kalkoenne, kalkoen.

kammenet, kabinet. *In 't kammenet bârg de boerinne 't linngoed en de sieraodn.*

kamp, stuk bouwland. *'t Huus heet Soerel en de kamp bouwland der kort bie heet de Soerelse kamp.*

kamperspierties, kamferspiritus.

kanne, kan. *'n Grote kanne met koffie stiet op de taofel.*

kant, net en flink. *'t Is 'n kant wief.*

kânteln, kantelen.

kaokhok, houten kookschuurtje. *In 't kaokhok stund de fenuuspot veur 't kaokn van de wasse en 't vârknsvoer.*

kaokn, koken.

kaoln, kolen.

kaore, kar.

kappe, kap, dak.

kappe, kap, hoofddeksele. 's *Märgns löp de boerinne met de zwârte kappe, maar laeter en veural as ze uutgiet dan kump de knipmutse op.*

kapsiender, kapucijner.

kaptaol, kapitaal.

kârke, kerk.

kârmiauwm, hevig klagen.

kârmm, kermen.

kârmse, kermis.

kârne, karnton.

kârnemelk, karnemelk.

kârnemelsnat, soort jus met kârnemelk en maizena en spekjes.

kârnemelkseppap, pap van kârnemelk en bloem.

kârvm, kerven.

kâspakket, kerstpakket.

kâsaomd, kerstavond.

kâskenade, drukte, herrie. *Maek toch niet zo'n kâskenade um zon kleinegheid.*

kâstied, kersttijd.

kastntuug, zondagse pak. Voortgekomen uit "kistntuug". Zondagse kleren werden in een kist bewaard. Later werd dit een kast.

kastnmaekerswârk, vakwerk, fijn werk.

kâsse, kers.

kâssenschieuw, Vogelverschrikker in kersenboom. {p.55}

Kasfees.

{poem}

't Is kasfees, de keersn brandt.

Mâr wat gebeurt d'r in 'n ander land.

Waor oorlog is en veul verdriet

En ze mekaere deur 't heuf heer schiet.

't Is kâsfees, de taofel stiet klaor.

Met zalm, kalkoen, alles effm zwaor.

Mâr hoe zol 't met die kinder wèèn esteld

Die 't èètn muttn zuukn op de ofvalbelt?

't Is kâsfees, de klokkn die luudt.

In oons dêrp, in noord en zuud.

Mar ook hier bint veule mèènsn in nood.

Deur ârmoe, ziekte of dood.

't Is kâsfees, 'n steerne schient

Hie wis oons nao dât biezundere kiend.

Aw in nood, 'n streultien van die steerne kunt wèèzn.

Denk ik dâw saemm 'n mooi Kâsfees kunt belèèvm.

{/poem}

{p.56}

kâsvâs, kersvers.

katoele, uil.

kâts, in een keer, totaal. *Hie sleug de planke kâts in tweejn.*

kèèle, keel.

keern, vegen. *Keert de neerd is an, de vloere lig vol törfmot.*
keerse, kaars.
kèètel, ketel.
Kèètelkoele, naam van een perceel grond in Veessen.
keeze, kaas.
keie, kei.
keleeraa, cholera.
kelender, kalender.
kelke, kelk.
kelthande, winterhanden.
kemeel, kameel.
kemille, kamille.
kemm, kammen met een luizenkam.
kenaelie, schreeuwerige vrouw. *Zo'n kenaelie van 'n wief wat giet zie te keer!*
keneel, kaneel.
kenon, kanon.
kepelle, kapel (vlinder). *Sommegn praot van kepelle, andern van spânnevogel.*
kepot, kapot.
ketier, kwartier.
kettn, ketting.
kettnkaste, kettingkast.
keu, varken.
keuchien, varkentje.
keuchies, kaantjes. *'n Snee brood met keuchies, daor bink gek op!*
keuker, koker.
keuksels, aanbaksel. Aangekoekt smeer.
Keuln, Keulen.
keultien, kooiltje. *Wil iej mien efmties 'n keultien in de staove doen?*
keultien, kooiltje. *Zo'n klein keultien is net genog veur tweeje.*
keunn, varkens. *Drie mooie keunn laagn in 't schot.*
keuper, koper (metaal).
keurn, keuren (werkw.).
keurtien, karretje.
keurtien, koordje.
Keuterhoek, weidegebied. *De Keuterhoek lig tussen Mârle en Vörchn.*
keuze, keus. *'t Was 'n lastege keuze veur 'm.*
kezien, kozijn.
kidde, ked (klein soort paard).
kiefte, kievit.
kiek, (*uut de kiek*), perfekt. *'t Is daor uut de kiek in odder, er mankeert nârgns wat an.*
kiekeuvmtien, sinterklaasavond.
kiekn, kijken. *ik kieke/keeke; iej kiek/keekn; hie kik/keek; wie kiek/keekn; ik heb ekeekn.*
kiele, kiel (kledingstuk).
kiele, kiel van schip.
kiele, wig (metaal of (hard)hout).
kielln, kietelen.
kiend, kind.
kienn, kiemen. *Eerpels zonder kienn komp niet op.*
kientien, kindje.
kientien, kiem op boon of aardappel.

kiesien, kalfje. *Der laagn drie kooie kiesies in 't hok.*
kieskauwer, kieskeurig bij het eten.
kievm, kijven. *Ieluu heb altied ekeevm. Zie kif met eur zuster.*
kiezn, kiezen. *ik kieze / keuze; iej kies / keuzn; hie kös / keus; wie kies / keuzn; ik heb ekeuzen.*
kif, bekvechterij. *Zal die kif noe es uut wèèn! Altied wat te bekn!*
kikkerslibbe, kikkerdril.
kikkert, kikker.
kippe, kip.
kissien, kistje.
kistntuug, zondagse kleren.
kitskeie, plat keitje dat men ketsend over het wateroppervlak kan gooien.
kitsn, even het water aanraken. {p.57}

Kleinkind

{poem}
 Iej bint d'r net.
 Mâr ie heb al 'n kop met haor.
 En ok met hârsns.
 Iej bint 'n knap kiend.
 Schup 't vâre.
 Wordt direktieur of menister.
 Niet umdâj mien kleinkind bint.
 Mâr ik zie 't gewoon.....,
 Iej bint biezunder.
 {/poem}

kitsn, ketsen, slaan. *Gaot er niet altied kitsn op dat peerd.*
klabaetern, meelopen.
klabaets, uitroep van schrik of verbazing. *Klabaets! Daor veult hie op de konte.*
kladde, klad. *Hie brenk der de kladde in.*
kladde, hoeveelheid. *'n Kladde wârk. Hie had 'n kladde eerpels op de waegn ligg.*
kladdereg, nat, regenachtig. *'t Is alle daegn mâr kladdereg weer.*
klamp, hoeveelheid, hoop. *Daor zit nog 'n hele klamp heuj in de heujbârg; daor kan 'n aoreg steuchien van evoerd wordn.*
klampm, leer onder de klompen slaan.
klampm, een klampsteen (op z'n kant) metselen.
klamppinn, houten pennetjes waarmee een stuk leer onder de klomp wordt geslagen.
klanke, slechte naam. *Wat 'n klank hef dât mènse an de konte.*
klaore, klare, jenever.
klaover, klaver.
klapholt, klaphout (gekloofd eikenhout bestemd voor duigen). *Hie is zo maeger as 'n klapholt.*
klassn, klissen. *Zie hank as klissn an menaere.*
klâtsn, kletsen, vallen. *Dât klâtsn van dat wief daor löp oe de kop van umme.*
klâtsn, vallen. *Dât jonk klâtsn an de grond.*
klâtspreuties, kletspraatjes.
kleedwaagn, huifkar.
kleeraezie, kledingstukken.
kleermaeker, kleermaker.
kleineern, kleineren. *Ik laote mien niet kleineern deur die keerl.*

kleistern, klepperen, draven. *Ik wol de peerde aover't dêrp laotn kleistern, dêt 't 'n meraekel was.*

klem, sperwer.

kleppe, klep.

kleppermansgrei, slecht gereedschap.

kleurn, kleuren.

kleuvm, kloven. *Hôlties kleuvm.*

kliejn, boekweitdoppen.

kliere, klier. {p.58} *Zo'n kliere van 'n vent.*

klikspaone, klikspaan.

klimm, klimmen. *ik klimme / klumme; iej klimp / klumm; hie klimp / klump; wie klimp / klumm. Ik bin der op eklumm.*

klinke, deurklink.

klinke, kling. *Aover de klinke jaegn.*

kloete, kluit.

kloete, groep mensen. *De hele kloete zit achter slot.*

kloevm, kluiven. *Ik heb ekloef. Die hond mut de bottn mâr kloevm.*

klof, kluit, zwerm. *'n Klof biejn an 'n takke.*

klokke, klok.

klokke, klokhen.

klökkien, klokje.

klokhuus, klokhuis. *'n Klokhuis nuump ze ok wel kreuze.*

klokhuus, hart en longen bij de slacht.

klokhuus, hart en longen van de mens. *Zien biene wilt niet meer, mâr zien klokhuus is nog bes.*

klompmhok, portaal aan de buitendeur van de woning. *'t Klompmhok heb ze laeter veur de toch an de deure ebouwd.*

klonte, klont.

klaor, klaar.

klaorloeder, zuiver, uitsluitend. *'t Is klaorloeder vleis, wat er op mien bord lig, bot is der niet bie.*

klove, kloof.

klössien, klosje. *'t Is altied mâklek aj op reize 'n klössien gaorne en 'n naolde bie oe heb.*

klungel, slecht werktuig.

klungeleulie, jenever met stroop.

kluntien, klontje.

klutien, kluitje. *In 'n klutien botter daor is nog gien mènse in estik.*

kluuwchien, kluwentje.

kluuzenaer, kluizenaar.

knaegn, knagen.

knaepien, knaapje.

knârre, knar, oude man of boom. *Die olde knârre van 'n boom giet der uut.*

knârpm, knerpen.

knârsetandn, knarsetanden.

knâster, kraakbeen.

knâster, slechte levens- of genotmiddelen. *Dât is andere tebak as knâster.*

knâsterbot, kraakbeen.

knech, knecht.

kneen, kneden. *Deeg kneen met de voete mos verbeun wèèn.*

kneupien, knoopje.

knibbeln, kibbelen.
knie, knie.
kniene, knieën.
knienn, knieën.
knienne, konijnen.
knieperd, gierigaard.
knieperd, angstig zijn. *In de knieperd zittn.*
kniepm, knijpen. *ik kniepe / kneepe; iej kniep / kneepm; hie knip / kneep; wie kniep / kneepm; ik heb ekneepm.*
knieptange, nijptang.
kniewaagn, knieholte.
kniezn, kniezen. *Hie hef 'm dood eknies.*
knippe, knip, geldbeurs. *'n Knippe is 'n klein beugeltâssien dat deur de boerinne edraegn wordn.*
knipmutse, witte muts van de boerin.
knipslag, kuiltje in het wagenspoor, waardoor de wagen een schok krijgt.
knoevm, kluiven.
knoevm, zwaar werk doen. *Daor is heel wat an te knoevm, 't is 'n zwaor karwei.*
knoevm, knuisten. *'t Is een stârke keerl, hie hef wat in de knoevm!*
knökkel, kneukel. *"Deur knökkel en bos gaon", wil zeggn, 'n muujlek lèèvn hebbm. {p.59}*
knolle, knol.
knöllechien, knolletje.
knolgruun, knollengroen (veevoeder).
knoojn, knoeien, slecht werk afleveren.
knoojn, buitenechtelijk geslachtsverkeer hebben. *Hie knoojn met de diensbode van zien breur.*
knotte, knot. *'n Knotte sjet.*
knöttern, verkreukelen.
knöttern, op hardhandige wijze omarmen. *Ik zal oe es knöttern, dat oe de bottn der zeer van doet.*
knuchn, aanhoudend kuchen.
knuffeln, knuffelen.
knullechien, knulletje.
knup, knoop. *Doet 'n knup in de zaddoek, dan vegèèt iej 't niet. Hie zit in de knup.*
knup, vloek. *In iedere zinne hat hie wel 'n knup.*
knuppm, knopen (werkw.). *'k Zal de zak dichte knuppm, anders löp mien 't spul der uut.*
coe, koe.
coeke, koek.
coeke, kuil. *Zie heb mien vannach de eerpelcoeke leug ehaeld.*
koene, koeien. *Die 'n koppel koene op stal hef staon, die is goed of.*
koendert, sufferd.
koepokkn, pokken.
koeraazie, moed, courage.
koern, koeren.
koespiene, kiespijn.
koest holln, stil houden. *Iej mutn oe koest holln, de olde vrouwe kan gien drukte veeln.*
koestern, koesteren.
koetse, koets. *'t Vedriet dât rit met koetse en peerd.*
koetze, kies. *Aover honderd jaor doet ons de koezn gien ien van alln meer zeer.*
koetze, lomperd, sufferd. *'t Is 'n grote koetze.*

kokhalzn, kokhalzen. *Dât walgelek gedoe, iej zoln der van kokhalzn.*

kolbeitel, koudbeitel. (beitel voor het hakken van ijzer/steen).

kold, koud.

kolde, koude. *Ik kan bèèter teegn de kolde as teegn de wârmte. De kolde in de hande is lasteg.*

koldereg, huiverig.

koldfiester, koukleum. *Die jonge van 'm is 'n koldfiester.*

koldslâchter, vilder.

kolle, witte vlek voor de kop van een paard of koe, kol.

köllechien, kolletje.

kombof, klompenhok. Vast aan de keukendeur gebouwd.

komme, kom, drinkbak.

komm, komen. *ik komme/kwame; iej komp/kwamm; hie kump/kwam; wie komp/kwamm; ik bin ekomm.*

kompabel, capabel, bekwaam. *Zol hie veur dât wârk wel kompabel wèèn?*

koms, komst.

konkelpot, koffiepote.

konte, kont. *Hie zettn de konte teegn de tuun (omheining).*

kontrein, buurt, omgeving. *In die kontrein was hie helemaole niet bekend.*

kooldoeve, houtduif.

konek, koning.

konekriek, koninkrijk.

koopluu, kooplui.

koopm, kopen. *ik kope/köche; iej koop/köchn; hie köf/köch; wie koop/köch'n; ik heb eköf; ik heb eköch.*

koorne, korrel.

koorns, korrels.

koortien, koortje. *Dât koortien hef al heel wat priezn ehaeld.*

kop, sprenghout, begin van een beek. {p.60}

köppeltien, groepje. *Bie zien eerste vrouwe hatte al 'n mooi köppeltien kiender en bie dissn ok nog weer drieje.*

köppien, kopje.

köppieskaste, servieskast.

kopkuikeln, kopje duikelen.

kopzeerte, Hoofdpijn

korf, korf.

körke, kurk.

körkien, kurkje.

körsien, korstje. *Hie had der 'n körsien ofekrab en toe is 't gaon zweem.*

körste, korst.

körste, harde laag. *Daor zat zon harde körste in de grond, dat iej der met de schuppe niet deur konn komm.*

kort, haksel voor het paard.

kortaomeg, kortademig.

kortmaekn, geld wisselen. *Kuj mien dat brieften van honderd ok kortmaekn?*

kortn, korten, minder uitbetalen. *Zie wilt de gepensioneerdn kortn.*

kortns, onlangs.

kortpondn, berekenen van onkosten bij verkoop. *Bie 't verkoopm van vdrkns wordt er epraot van kortpondn; 't hele varkn wordt niet uutbetaeld, bv. 'n pond of vief zesse niet.*

kos, voeding, kost. *Hie verdient de kos, mar loon krig hie niet.*

koshuus, kosthuis.

kossn, kosten, onkosten. *Dan loop de kossn baovm 't gewin.*

kossn, kosten (werkw.). *Wat mut dat beesien kossn?*

koster, koster.

köstern, licht werk verrichten. *Wat dut hie noe, noe hie gien vas wârk meer hef? Och niet veule, zo'n bettien köstern in de hof.*

kosvrouwe, hospita.

köttel, keutel.

kouse, kous.

kouwchien, kooitje.

kouwchie, kouwte (Kraai-achtige vogel)

kouwe, kooi.

kraaje, kraai.

krabbe, schram.

krabbm, krabben.

krach, kracht, waarde. *De krach is der uut. Hie kent de krach van 't geld niet.*

kraege, kraag.

kraekn, kraken.

kraene, kraan.

kraenewaekn, met veel onderbrekingen en onrustig slapen. *Ik hebbe de hele nach liggn kraenewaekn, want mien vrouwe lag in de kraom.*

kraenseln, begin van het kalven, bewegingen door de weeën.

kralln, kralen.

krange, verkeerd, niet passend. *Aj krange aozn heb, wint dan mar.*

krange, niet welwillend, dwars. *Altied dwars, altied krange, hie zal oe nooit geliek geevm.*

krange, tegengesteld, de verkeerde zijde. *De krange kante was baovm. Iej heb de kousn krange anetrökkn.*

krankiel, moedig, ferm. *Wat heult ze eur krankiel toe de dokter zee, dat ze niet weer bèètern kon.*

krante, krant.

kraom, kraam, bevalling. *Iej komp nog in de kraom van de zunneklipse.*

kraome, kraam. *Daor stond mar iene kraome op de karmse.*

kraome, rommel, smeerboel. *Daor was mie toch 'n kraome.*

krappe, slot. (vaak houten draaislot maar ook gouden/zilveren klikslot op bijbels) *Daor zat 'n goldn krappe an de biebel*

krappe, oliebol. *Met oldejaorsaomd wordt d'r pufferties en euliekrappm ebakkn.*

krappie, klein krapje

krasgat, spleet in de vrouwenrok waarachter de rokzak hangt. *'t Krasgat was dichte enèèjd en toe kon ik niet bie de naodsak.*

{p.61}

Kruudmoes

2 liter kârnemelk

250 gr maeger spek

500 gr grote rezienn zonder pittn

250 gr pâllegâste (gort)

1 l water

'n goeie rookwos

'hândtie kârvel

stroop

De veurege aomp de pâllegâste in 't water doen um te weekn.
 De volnde dag de pâllegâste, met de rookwos en 't spek zachies gaer kaokn.
 Veuraf de wos iets anprikkn en 't spek 'n bettie insnien veur de smaek.
 Nao 'n half uurtie de rezienn d'r bie doen en alles goed gear laotn kaokn.
 As alles gaer is de kârnemelk d'r bie doen.
 Ie muttn onder 't gietn met de kârnemelk goed blievm reurn um de melk niet te laotn schiffm.
 Nog 'n paer menuutn deur kaokn en de kruudmoes is klaor.
 Vlak veur 't opscheppm de fien gesneen kârvel der bie veur de smaek.
 Bie 't opscheppm 'n beste lèèpel stroop d'r deur, de wos en spek netties verdeeln en ie hebt lâkker èètn zonder ruzie.
 't Kan kold en wârm egèètn wordn.
 Paddie luu doet d'r ok nog aolkruud of blaegies van de zwârte bèèzn bie in.
 Vrogger wordn d'r ok wel, in plaeste van rezienn, bruuneboonn in edaon. Dât was meer van ârmoed dan veur de lâkkeregheid

krèèjn, kraaien.

kremer, kramer. *Wat op is, köch gien kremer.*

krente, gierigaard (ook "krinte").

kreuke, achterwerk.

kreuze, klokhuis.

kribbe, krib. *Wie kent de Kozakknkribbe in Veessn niet?*

kribbekatte, kattig meisje. *Zon kribbekatte, zie hef met iederiene ruzie*

kribbm, vlechtwerk in de sprengen.

kriegn, krijgen. *Ik kriege / kreege; iej krieg / kreegn; hie krig / kreeg; wie krieg / kreegn. Ik heb ekreegn wat ik evraag hebbe.*

kriegn, benadelen. *Met die hândelwieze krieg iej oezelf 't meeste.*

kriete, krielkip. Fig: klein mens.

kriesebèèzn, kruisbessen (ook "kruusbèèzn").

kriet, krijt.

krieweln, kriebelen. *Hol toch op met dat gekriewel in mien nekke, 't begint mien te verveeln.*

krikke, kleine kers. 'n Klein keerltien nuump ze ok wel es 'n krikkien. {p.62}

krimp, tekort. 'k Heb nog veurraad, daor is nog helemaole gien krimp.

kringe, kring.

krink, kring. *Daor was 'n krink um de zonne.*

krinte, krent.

krinte, gierigaard, (ook "krente").

krinteböllechien, krentebolletje. 'n Krinteböllechien nuume wie ok wel 'n krinteplâssien.

krinteplâssien, krentebolletje.

krintereg, krenterig.

croepm, kruipen. *Ik kroepe / kreupe; iej kroep / kreupm; hie krop / kreup; wie kroep / kreupm; ik bin ekreupm. Kroepm heur iej in Heerde meer dan kruupm.*

croepm (aover de rugge kroepm), bedriegen. *Jan, iej wilt mien aover de rugge kroepm, iej vraog veuls te veule veur de vis.*

krökkeln, sukkelen. *Zie is al lange an 't krökkeln, altied tussn deur en drumpel, niet zwaor ziek, mâr toch ok niet goed gezond.*

kroplappe, kroplap, borstlap voor een vrouw.

kroppe, krop (sla).

kroppe, krop (kip). *De kropppe zat nog vol voer.*

kröppien, kropje.

kroppm, volhouden. *Zie konn 't niet kroppm, 't is heur niet geluk.*

krukke, kruk van een deur.

krukke, kruk, prutser.

krukkeleg, sukkelend, ziekelijk.

krukkeln, sukkelen. *Hie begon aoreg te krukkeln, 't was niet bes meer met 'm.*

krulln, spannen. *'t Begint te krulln, ik bin ârg beniejd, hoe 't of zal loopm.*

krummel, kruimel.

krummeln, kruimelen, sukkelen.

kruud, kruid.

kruudereg, veel kruiden bevattend.

kruuderieje, kruidenrij.

kruudhof, bloementuintje waarin vroeger ook kruiden werden verbouwd.

kruudmoes, gerecht van karnemelk met onder andere rozijnen, kervel of andere kruiden, worst, spek en stroop.

kruujeg, keurig gekleed. *'n Kruujeg ventien, hie zut d'r netties uut.*

kruujn, kruiden. *Beernbörger kruujn bint goed veur de maege.*

kruuke, kruik.

kruukien, kruikje.

kruun, kruien (werkwoord). *Ik heb ekruud met de kruuwaagn.*

kruun, kruien (werkwoord). *'t Ies is an 't kruun.*

kruun, beeldende uitdrukking voor iemand met geestelijke problemen. *Hie is an 't kruun met zien gedachn.*

kruupm, kruipen. *'t Liefste is 'm, dat iederiene veur 'm kruupm mut.*

kruus, kruis.

kruut, kruit. *'t Kruut dreuge holln.*

kruuwaegn, kruiwagen.

kruuwaegntien, kruiwagentje.

kui, big, varken. *“Mien snee brood an 't kui” zee 't jongchien.*

kuiern, wandelen.

kuukeln, duikelen, buitelen. *De kiender waern an 't kopkuukeln.*

kulln, beetnemen. *Zie bint daor toch slim ekuld, noe heb ze 'n domienee met 'n bult.*

kunn, kunnen. *Ik kan / kon; iej kunt / konn; hie kan / kon; wie kunt / konn. Kuj dât niet laotn? Koj (kon iej) dât niet veurkomm? Kuw (kunne wie) der nog op tied ankomm? Ik heb 't biljârtm vrogger goed ekund. Ieluu kunt 't niet laotn.*

kuns, kunst.

kunsn, kunsten, praktijken. *Die kunsn van 'm die kenne wie al lange. {p.63}*

kunsmoeder, kunstmoeder voor kuikens. D.i. een kachel met een grote ronde metalen kap erboven.

kus, kust.

kuukien, koekje.

kuukn, kuiken. *'t Is 'n groot kuukn, onneuzel, daor is 't ende van weg.*

kuukntien, kuikentje.

kuule, kuil.

kuuln, rollen.

kuum, stil, niet fit. *Hie was kuum, iej konn zien dat 't lange niet goed met 'm was.*

kuupe, kuip.

kuure, kuur, dwaasheid. *As hie die kuurn hef, bârg oe dan mâr op.*

kuut, kuit (vis).

kuutn, kuiten. *Wat hef dât stumpertien dunne kuities. 't Liek wel hölties.*

kwalie, lizig persoon. *Zon kwalie van 'n deerne, 't praotn en doen, 't giet allemaole èevm drao.*

kwabaole, kwabaal.

kwabbe, verdikking. *Hie had zon kwabbe an de kante van de kop.*

kwaekn, kwaken.

kwajr, fluim.

kwak, hoeveelheid. *'n Hele kwak geld.*

kwakkeln, kwakkelen. *Goed bèèter is hie niet, mar hardziek is hie ok niet; 't blij kwakkeln met 'm.*

kwakkelwienter, kwakkelwinter.

kwakkn, smijten. *Hie kwakkn d'r de boel mâr neer, hoe 't er neer kwamp, daor vrög hie niet naor.*

kwaksn, vallen. *Hie kwaksn op de konte.*

kwalster, grote slijmmassa.

kwalstern, slijm uitspugen.

kwaod, kwaad.

kwaod, slecht. *'t Is 'n kwaod geval, hie hef 'm zelf met zien brutaole mond in muujlekheedn ebrach.*

kwaole, kwaal. *Hie hef 'n naere kwaole, de dokters weetn der 't rechte ok niet van.*

kwaolek, kwalijk. *Nemp mien niet kwaolek, dât ik zo laete komme.*

kwârt, kwart.

kwârtien, kwartje (munt van 25 cent gebruikt tot en met 31-12-2000).

kwast, kwast.

kwastelorem, iemand die dwaze kunsten vertoont.

kwèèkn, kweekgras, onkruid.

kwekkn, kweekgras, onkruid

kwenne, onvruchtbare vrouw.

kwetse, pruim.

kwieln, kwijlen.

kwieln, slijmmassa. *Hie hef soms bloed an de kwieln.*

kwiespel, dun takje van een boom.

kwiet, kwijt. {p.64}

Heerder Woordn Letter L

labbm, kletsen, roddelen.

lae, lade.

laechien, laatje.

laekn, laken.

laekntien, lakentje.

laen, laden (werkw.). *Hie hef te veule op de kaore elae.*

laen, laden (werkw.). voorzien van patronen. *'n Geweer laen.*

laen, laden. *De laen zaatn vol geld.*

laerie, nonsens, larie. *'t Is allemaole laerie wat iej laot heurn.*

laete, laat.

laetegheid, laat. *Hie is altied in de laetegheid met 't wârk, waorumme begint hie niet vrogger?*

lâkker, lekker.

lâkkn, likken (werkw.).

lâmmechien, lammetje.

lammenadeg, niet fit, slap. *'k Bin zo lammenadeg, 'k wete niet wat mien scheelt; ik geleuve, dâk de kolde in de pokkel hebbe.*

lamlul, lammeling.

lampe, lamp.

lâmpe, slordig meisje. *Zon lampe van 'n deerne, niks an kante en sloddereg op heur goed.*

langerder, langer.

langes, langs. *Zuw is langes de Koerbârg loopm?*

langn, geven, aanreiken. *Lank mien de poke is an.*

lank, lang. *Hie is wel drie elle lank.*

lankwaagn, verlengde boerenwagen voor bomenvervoer.

lanteerne, lantaarn.

lanteerntien, lantaarntje.

lanter, landheer.

lantereg, landerig, verveeld.

laoge, laag. *Daor is 'n goeie laoge mos op ekomm. As die sneelaoge mâr is weg is.*

laotn, laten. *Ik laote / leute; iej laot / leutn; hie löt / leut; wie laot / leutn. Ik heb de hond d'r uut elaotn. Ik heb 't rookn 'n jaor lank elaotn. Laoj (laot iej) dat allemaole mâr zo toe? Laok (laot ik) oe niet in de vingers kriegn. Ik leute 'm gaon.*

lappe, lap. *An die lappe zit smeervet.*

las, last (gewicht, vracht) *Die las is veul te zwaor veur dat waegntien.*

las, last (gewicht = 30 mud). *Van dât land haeln ze wel 10 last eerpels.*

las, last van. *Ik heb veule las van heufzeerte.*

lasse, las, verbinding.

latte, lat.

lebèndeg, in hoge mate. *'t Was lebèndeg slech weer op de reize.*

ledger, ladder.

leddertien, laddertje.

lèèg, leeg.

leege, laag. *De wolkn dreevm leege. De bieste bint in de leege weie.*

leepaol, iemand die een ander in de weg staat. *'n Leepaol stiet lange.*

lèèpel, lepel.

lèèpeltien, lepeltje.

leer, ladder / trap.

leer, leer, onderricht. *Bie wie bin iej in de leer ewes?*

leern, leren. *Ik zal oe leern. bie mien de appels weg te haeln. {p.65}*

leernlappe, zeemleer.

leerze, laars.

lèèver, lever. *Hie hef 't an de lèèver ekreegn.*

lèèvern, leveren. *Veur welke pries kun iej ze mien lèèvern?*

lèèvm, leven, lawaai. *'n Lèèvm as 'n oordeel. 't Lèèvm is kort, 't huwelek is lange.*

lèèvmtien, leventje.

lèèzn, lezen. *Ik lèèze / lèèzn (laze); iej lèès / lèèzn (laazn); hie les / lèèzn (las); wie lèès / lèèzn (laazn). Heb iej dat buukien elèèzn? Wie laazn altied disse krante.*

legge, cloaca (kip). *De kippe hef de legge uut.*

legge, laag koren op de dorsvloer. *'n Legge helpm dörnsn.*

leggn, leggen. *Ik legge / lèè; iej lek / lèèn; hie leg / lèè; wie lek / lèèn. Wie lek de schere op taofel. Wie lèèn 't tângchien in de lae. Ik heb 't weg eleg.*

leichien, leitje.

leizeel, leidsel.

lekkaezie, lekkage.

lekkn, likken. *Laot oe nooit deur 'n hond lekkn.*
lelie, weinig degelijke vrouw.
lempe, slordig meisje.
lepkeu, kalf, dat met een fles wordt gevoed.
lepkeu, zwak varkentje, dat met de fles wordt gevoed.
leppm, met kleine teugen drinken. *Wat gaot de kiender der toch leppm an de pompe.*
lere, leer, religieuze opvattingen. *'n Domenie die de goeie lere niet verkondeg.*
les, laatst. *Hie kwam les binn.*
les, onlangs. *Zie is les nog bie mie ewes.*
lesse, les, onderricht. *Ik heb nog lesse van de olde meister ehad.*
lestn, op't laatst. *Nao dit alles möt ik op lestn nog zeggn dâj 'n smeerlap bint.*
lesttied, de laatste tijd. *Hie was lesttied zo stille, iej konn gien woord uut 'm kriegn.*
lettn, letten, beletten. *Wat let mien?*
leuchien, laagje.
leug, leeg. *Nao 'n fees wordt er wel es epraot van 'n optoch van leuge portemenees.*
leuntien, loontje.
leups, loops.
lich, licht. *'t Is mâr 'n lich kârrechien. Tussn lich en donker.*
lichien, lichtje.
Lichmism, Maria Lichtmis. (2 februari) *Lichmism helder en klaor, gif 'n goed biejnjaor.*
lichn, lichten, licht geven. *Wil iej hier is lichn?*
lichn, weerlichten, bliksemen / weerlichten. *'t Begint te lichn baovm Epe.*
lichte, bretel.
lichveerdeg, lichtvaardig, weinig gewicht hebbend. *'n Lichveerdeg köffertien.*
lichveerdeg, lichtvaardig, soepel. *Wat kan dât meisie toch lichveerdig gimmestiekn.*
lichveerdeg, lichtvaardig, weinig doordacht hebbend. *Waog oe toch niet lichveerdeg op 't ies.*
lid, deksel. *Heb iej 't lid op de panne edaon?*
lief, lijf.
lief, baarmoeder van de koe. *De koe had 't lief uut; daor mos de veearts an tepasse komm.*
liefien, lijfje, kledingstuk.
liefien, liefje.
liegn, liegen. *Hie lög haoste altied. Zie leugn mien wat veur. Ik heb eleugn. {p.66}*
liek, lijk.
liekdaorne, likdoorn.
lieke, quitte. *Wie bint nog lange niet lieke, ik heb nog van 'm te vordern.*
lieke, gelijk, egaal. *Dât âkkertien lig mooi lieke. De schaole lieke maekn.*
lieke, goed op tijd. *Mien aloozie is lieke.*
liekn, lijken, gunstig lijken. *Dât zol mien niet liekn, um elke aomd dat stuk weg te fietsn.*
liekn, gelijken. *Zol ik zoveule op mien moeder liekn?*
liekn, egaliseren. *'t Âkkertien lig helemaole vol buln, wie zult 't liekn.*
liekstèè, litteken.
liem, lijn.
liemgârtien, lijnstokje om vogels te vangen.
liemm, lijmen. *Laot oe niet liemm.*
lien, lijden. *Ik lie / lee; iej liedt / leen; hie lidt / leed; wie liedt / leen. Hie lidt piene. Hie mos 'n boel lien. Zie hef ârg eleen.*
liende, lijn, touw. *De wasse hank an de liende.*
liende, leidsel.
lienzaod, lijnzaad.
liere, lier, takel.

lieszeerte, buikpijn.

liesien, lijstje.

lieste, lijst.

lieste, lies.

lieste, leest.

liester, lijster.

lievmheerszuuntien, lieveheersbeestje.

liggn, liggen. *Ik ligge / lage; iej lik / laagn; hie lig / lag; wie lik / laagn; ik heb elèègn. Ieluu lik mâr in de zonne, en ik mâr wârkn. Hoe stiller aj lik, hoe minder piene.*

lillek, lelijk, boos. *Hie was lillek, umdât 'm de bloemm vernield waern.*

lippe, lip.

lippm, huilen, schreien.

loch, lucht, hemel. *Wat 'n loch! Daor zal wel rèègn uut komm.*

loeder, slecht iemand. *Die loeder hef mien bedreugn.*

lokkebrood, lokmiddel. *Wieluu in Heerde praot van lokkebrood, azze wieluu 'n geval op 't oge heb, dat iemand lâkker emâk mut wordn. Wat daor veur gebruik wordt, nuume wie lokkebrood.*

longe, long.

loodlapper, dunne knoop van weinig waarde. *Laot 'm niet meedoen streekien goojn (kinderspel), hie hef niks as loodlappers.*

looperieje, buikloop.

loopm, lopen. *Ik lope / leupe; iej loop / leupm; hie löp / leup; wie loop / leupm. Wie loop niet hârd. Wie leupm naor huus. Ik heb eloopm.*

loopschuute, meisje dat veel uitgaat.

loze, loods.

loze, lege. *Gooi die loze doppm mâr in 't vuur.*

loozn, lozen, kwijt zien te raken. *Zie iej kans um dat lastege jonk te loozn?*

{p.67}

Lèèvm.

'n Zonneflikker tussn twee buujn.

Goldn gloed op teer gruun.

'n Vlinder op 'n bloeme

met kleurn in paors en blauw.

'n Ânte met jongn

in 'n lieste van riet en water.

'n Dotterbloeme an de sloot.

't Lèèvm is zo gek nog niet.

{p.68}

lorre, lor, vod.

lörkn, lurken.

lös, los. *De hond leup lös.*

lös, open. *Doet mien de deure is lös.*

lös, (*lös weer*), dooi ('s winters), onweersachtig ('s zomers). *Ik gleuve, dat 't weer lös zal blievm.*

lösies, losjes. *'t Zit d'r mâr lösies an, 't kan zo valln.*

lösnn, lossen, afladen. *Zie muttn eers de vrach heuj nog lösnn.*

luch, lucht, stank.

luchn, lichten. *Zak oe bieluchn, dan kun iej 't bèèter zien.*

luchn, luchten. *Wie zult de kaemer is luchn.*

luchte, lantaarn. *Hie had de stalluchte bie zich.*
lulderieje, kletspraat.
lus, lust, genoeg. *Zon schilderije is 'n lus veur d'oogn.*
lusse, lus.
lussn, lusten. *'n Goed glaesien wien zul iej zeker wel lussn.*
luu, lui. *Wat bint dât toch veur raere luu?*
luukien, luikje.
luun, luiden. *Zie mossn tweemaol daes de klokke luun.*
luure, luier.
luus, luis.
luustern, onzekere weersgesteldheid. *'t Weer stiet er zo te luustern.*
luustern, luisteren. *Luustern is muujleker as praotn.*
luuzebos, gemeen of slordig persoon.
luuzn, van luizen ontdoen.
luuzn, bij het kaartspel winnen. *Wie zult oe is luuzn.*

Lèèvm en dood

Nog 'n leste zuch
 En 't was gebeur.
 't Dunne dreugien brak.
 't Dreugien tussn lèèvm en dood.
 Iej bint d'r noe niet meer.
 Wat blif is trugge denkn
 An goeje en slechte tiedn.
 An zörgn en plezier.
 An hoge bârgn
 En diepe daaln.
 An 't lèèvm waw saemm elèèf heb.
 Veur mien bij niet dood.
 En ik praote met oe
 Ak alleent met oe bin.
 {p.69}

Heerder Woordn letter M

mach, macht.
maechien, meisje.
maege, maag. *Oe maege is wel aoreg goed.*
maekn, maken *Zie maek oe niks, wèès mâr niet bange.*
mael, meel.
maeln, malen.
maenn, aanmanen (werkw.). *Zie muttn 'm weer maenn tut betaeln.*
maenn, tot snelheid aanmanen van een paard.
maenn, maden. *Maenn in 't vleis.*
mâklek, gemakkelijk. *Iej heb maklek praotn.*
maltenteg, zeurderig. *Die maltentegheid van die vent, daor word iej naer van.*
mânnechien, mannetje.
mânnegstn, de hoeveelste (datum). *Welke mânnegstn hew vandaege?*
mangelwortels, voederbieten.

mankement, gebrek *Hie hef mankement an de voet.*
mankzaod, gemengd zaad.
mânneg, menig. *Mânneg iene zol teegn dat wârk opzien.*
mans, krachtig, trots *Die is heel wat mans nao 't kriegn van de ârfenisse.*
maol, maaltijd.
maol, maal (hoeveelste). *De eerste maol luk oe dat nooit.*
maol, maal. (Hoeveelheid melk per melkbeurt) *'n Groot maol luk niet noe 't bees nog jonk is.*
maond, maand.
maondkeerl, ontvanger, die vroeger een keer per maand in Heerde zitting hield om de belasting te innen.
maone, maan. *De volle maone stiet 's winters hoge en 's zomers lege an de luch.*
maot, maat, kameraad, collega.
maote, maat. (Meet voorwerp) *Maotn muttn op tied naor de ieker.*
maote, maat. (afgesproken grootte of hoeveelheid) *Hie is onder de maote.*
maoteg, matig.
mâr, maar, slechts. *Hie hef mâr 'n paer cent aover eholn.*
mârg, merg. {p.70}

Midwinter.

Gruune spârre.
Witte keersn.
Zilvern slingers.
Bonte huls.
Rooie kralln.
Midwinterfees.
Fees in donkre daegn.
Met haope op 't lich.
Dât altied weer kump. {p.71}

mârgn, morgen.
mârgntien, morgentje.
mârk, merk.
mârk, markt.
mârkaole, vlaamse gaai.
Mârkluun, Markluiden. *Markluun is 'n buurte in Heerde, die an de Èèvergunne lig.*
mârkn, opmerken. *Heb iej d'r niks van emârk?*
mârkn, merk aanbrengen, merken. *Heb iej dât vaessien emârk?*
mârse, mars. (Mand van de marskramer.) *Hie hef aoreg wat in de mârse.*
mârtelaer, martelaar.
mârteleg, klagend. *Mârteleg wordt ok iemand enuump, die met veule woordn zien beleefdheid wil teunn.*
mârteln, martelen.
mârteln, tobben, prutsen. *Wat hej toch te mârteln, um dat dink deur die deure te kriegn!*
mas, mast.
mas, mest.
mashoop, mestvaalt.
matte, mat. *Blijf niet op de matte staon, komp d'r in!*
mâtseln, metselen.
medeliejn, medelijden.

meegaond, meegaand.
mèèjn, maaien.
mèèkien, meisje. *Zon aoreg mèèkien deut oons de deure lös.*
mèèl, meel.
mèèleg, melig. *Beste eerpels, zie bint goed mèèleg.*
meelnspier, soort grashalm.
mèèlwörm, meelworm.
meens, ernst, menens.
mèèense, mens.
meepennek, meepening, handgeld. *De deerne hef de meepennek weerumme brach, zie giet anderweggns dienn.*
meerderweggns, op meer plaatsen. *Hie hef meerderweggns prebeerd de mèènsn op te lichen.*
mere, merrie.
meert, maart.
meerts, maarts.
mèètn, meten.
meetokkn, meelokken.
meewe, meeuw.
meijn, maaien. *Wie heb de rogge emeijd.*
meimulder, meikever.
meister, meester, dorpsonderwijzer.
meizuuntien, madeliefje.
mekaere, elkaar.
melkaomd, tijd om te melken. *'t Zal zo ongeveer melkaomd ewes wèèn, toe hie bie ons binn kwam.*
melkerd, kuuterd, mannelijke of vrouwelijke vis. *Is 't 'n melkerd of kuuterd waj hebt metebrach?*
melkn, melken. *Hie hef de koene al emölk.*
melkrikke, meikrek. *'t Melkrikke stiet op zied van 't huus.*
menaere, elkaar.
meneerskeertie, tiptop gekleed persoon.
meneuvels, kuren, manieren. *Zie met eur gekke meneuvels.*
mèèense, mens.
mèènsnschiew, mensenschuw.
meraekel, buitengewoon. *'t Is meraekel zo hârd as dat peerd loopm kan.*
merelle, morel.
mesister, manchester stof. *'n Mesisters buisien.*
met, gehakt vlees voor de worst.
metrasse, matras.
metwos, metworst.
meuge, meug, genoeg. *Ieder zien meug zee de keerl en at viegn met stroop.*
meugn, mogen. *Ik mage / moche; iej meug / mochn; hie mag / moch; wie meug / mochn. Mak (mag ik) met oe met? Ik heb dat niet emeug. Maj (mag iej) dât wel?*
meuje, tante. *Hie gunk naor zien meuje. {p.72}*
meule, molen. *In Veessn en Waopmvelde praot ze niet van meule, mâr van mölle.*
meulnheuf, molenhoofd. *'t Mâtselwârk, dat mut dienn um 't water op peil te holn dât de geute van 't waeterrad inlöp, heet meulnheuf.*
meulnkaore, kar waarmee het gemalen koren naar de bakkers werd gebracht.
meulnpeerd, molenpaard.
meulnpeerd, zwaar gebouwde vrouw. *Zon meulnpeerd van 'n wief.*

meulntien, molentje.
meultien, maaltje. *'n Meultien eerpels veur 't middagmaol.*
meune, meun (vissoort).
meuntien, maantje.
meuntien, maandje. *Nog 'n paer meunties en dan is 't jaor al weer umme.*
meutien, maatje. (Met genegenheid praten over jouw maat / collega). *Op mien meutien kank blind vaern.*
meutien, maatje. *'n Meutien brandewien.*
meziek, muziek.
miechel, vervelende vent. *Hie is 'n miechel van 'n kèèrl.*
meijn, mijden. *Wie heb 'm emeejn. Ik mieje die keerl.*
mien, mij. *Hie zal mien niet tepakkn nemm. Zie haddn 't aover mien.*
mien, mijn. *Dât is mien huus.*
miende, mijne. *Loop oe koene nog in de weie, de miende hek op stal ezet.*
mienn, mijnen. *Hie wark in de mienn.*
mienn, mijnen (veiling). *Zie hebt die kavel emiend.*
mienn, de mijne. *Dât bint de mienn en die andern bint van oe. De mienn en de miende, dât mâk gien verschil.*
mier (an hebbm), er een hekel aan hebben. *Ik heb d'r 't mier an um altied veur 'm klaor te staon.*
miers, onaangenaam zoet.
miete, mijt. *De heujmiete is ofebrand.*
mieter, scheldwoord. *'t Is 'n valse mieter van 'n keerl.*
mietien, mijtje. *Zoj wel zeggn, dât d'r an dat mietien zeuvm voer heuj zittn?*
mik, brood van roggemeel.
milde, milt. *Hie hef 't volgns de dokter an de milde.*
min, heel ernstig ziek. *Hie is heel ârg min.*
minne, slecht persoon. *'t Is zon minne, die keerl.*
minne, wijfjesduif.
minne, min (voedster).
minnegeid, kleinigheid. *'t Is gien minnegeid, met de Koneginne epraot te hebbm.*
minnezeern, verminderen. *Iej mossn dat kroegloopm mâr 's 'n bettien minnezeern.*
misse, slecht, verkeerd. *'t Is 'n misse boel daor, 'n glad vekeerd zaekien.*
misdoen, misdoen. *Ik heb niks misdaon. Hie misdeud gien mènse wat. Hie misdut oe niks.*
misdraegn, misdragen. *Ik heb mien wel misdraegn. Ieluu misdraeg oe ârg. Zie misdraegn eur.*
misdrievm, misdrijven. *Dât hef hie misdreevm.*
miszeggn, teveel zeggen *Zie mos op tied thuus wèezn. Was daor zoveule an miszegd?*
moddn, aardappels rooien. *In de tied van 't eerpelsmoddn hebbe wie graeg mooi weer.*
moed, kracht. *Hie hef d'r gien moed toe um dat zaekien 's goed an te pakkn.*
moede, mode. *Iej bint met die hoed achter de moede.*

{p.73}

Meschien

Iesel, lieflek en mooi
 Deur weerdn met bloemm
 As 'n bruid in de Mei
 Mâr ok 'n verraoder
 As 'n dief in de nach
 Donker en kold met buldrende krach

Vluukend en raozend
Teegn de kop van de diek
Grèèns veur veiligheid
Veur duuzend jaor
Of meschien tut maen
{p.74}

moedervlekke, moedervlek. *In Heerde en Veessn wordt 't woord doodvlekke ok wel eheurd.*

moelband, muilkorf.

moer, moeder. *Mien moer hef 't mien egeevm.*

moes, muis.

moes, boerenkool.

moezn, muizen vangen.

moffe, mof.

moggn, rondkruipen. *Kleine kiender lik graeg in 't zand te moggn.*

molle, mol.

möllechien, molletje.

moor, bijenkoningin. *De moor begon te fluitn.*

moor, moederkonijn. *'n Moor met vief jongn.*

möppien, koekje. *'t Möppiestrummeltien was leug.*

mörg, merg *Zon mörgpiepe is goed veur de soep.*

mörzln, morrelen. *Wie bint 'n stoot an 't mörzln ewes um 't slot lös te kriegn.*

mot, vuil op de vloer. *Krieg stoffer en blik en veeg dat mot 's op.*

motrèègn, motregen.

motte, mot (insect).

motte, zeug (moedervarken).

mouwe, mouw.

mudde, mud. *De eerappels kos 8 euro de mudde.*

muf, door vocht bedorven. *De rogge is 'n bettien muf ewordn.*

muffm, stinken. *Jonge,iej muf aoreg, hej d'r iene laotn gaon?*

mugge, mug.

muujte, moeite. *Ik heb d'r veule muujte met ehad um dât dink op de goeie plaetse te kriegn.*

muizn, knoeien met eten. *Och kiend wat gaoy d'r toch muizn met die eerpels.*

mulder, molenaar.

mundeg, mondig.

munne, meun (vis).

muntien, muntje.

muntien, mondje.

musse, mus.

muttien, mudje. *Kuj gien muttien eerpels gebruukn.*

muttien, klein varken.

muttien, motje.

muttien, moetje, gedwongen huwelijk.

muttn, moeten. *Ik mut / mosse; iej muttn / mossn; hie mui / mos; wie muttn / mossn. Muj (mut iej) daorumme lachn? Mosse (mos hie) vrog weg? Ik heb 't muttn laotn. Iej muttn weetn, dât de man nog nooit erook hef.*

muu, moe. *Hie pas wel op dat hie niet muu wordt.*

muujlek, moeilijk.

muujte, moeite.

muuln, muilen (schoenen).

muure, muur.

muurtien, muurtje.

muus, muis.

muusien, muisje.

muuzn, muizen vangen. 'n *Mooie katte, mâr muuzn, ho mâr.*

muuzn, mest in de voor leggen. *Bie 't spittn mos ik altied muuzn.* {p.75}

Heerder Woordn Letter N

nave, naaf.

nach, nacht.

nâchien, nachtje. *Nog twee nâchies slaopm en dan bink jaoreg.*

nachjak, nachthemd.

nachmaol, avondmaal in de kerk.

nachmere, nachtmerrie.

's **nachns**, 's nachts. 's *Nachns gunk hie der altied op uut.*

naeknd, naakt.

naeknd eersien, sneeuwkllokje.

naeme, naam. *Mien naeme heb ze veranderd.*

naer, naar, akelig. *Zeurt mien niet langer an de kop, ik worde der naer van.*

naerns, nergens. *Hie kan 't naerns vienn; hie kan 't nârgns uutholn.*

nagosie, negotie, handel.

nao, na. *De wienter nao niejaor die duurt altied lange. Mien kiender bint mien allemaole èèvm nao. Iej muttn mien niet te nao komm.*

naod, naad.

naoder, nader. 't *Kump naoder, 't kan wel is 'n slimme buuje wordn.*

naoderhand, naderhand. *Naoderhand zal 't 'm wel duudelek wordn, dât er heel wat anvaste zit.*

naodsak, rokzak waarin de boerin haar spullen bergt. *Zie hef altied de knippe in de naodsak.*

naojaor, najaar.

naolde, naald.

naor, naar. *Iej gaot veuls te laete naor bedde.*

naos, naast. *Naos ons woont d'olde meister.*

naosnee, laatste gras van het seizoen.

naotied, het late najaar. *In de naotied kan de vors zoveule kwaod niet meer.*

naovenant, navenant

nâppien, napje.

nârre, nar.

nârgns, nergens.

nat, jus. Zie ook: *papnat* en *kârnemelksnat*.

nâtien, natje. *Hie hef zien nâtien en dreuchien wel.*

nebbe, eendensnavel.

nèèfien, mugje.

nèègel, nagel.

nèègelholt, rookvlees.

neegn, negen.

neegnwèèkers, soort aardappels.

nèèjn, naaien.

nèèjn, beduvelen, belazeren. *Ie heb mie enèèjd met dât kröppele peerd.*

nèèjster, naaister.

neereg, naarstig. *Hie is al 'n uur neereg beezeg ewes met 't uutzoukn van die mande met beunties.*

de neert, de kamer.

neetn, luizeneieren.

neetoor, kwaadaardig ventje. *Zon neetoor, iej kunt 'm niks vraogn of iej krieg 'n dwars antwoord.*

nèève, neef

nèèvmder, evenaar aan de boerenwagen.

nekke, nek.

nemm, nemen. *Hie nemp meer dan neudeg is. Hie namp 'n veerl pannekoeke. Zie heb veuls te veule enömm.*

nes, nest.

nes, nest, brutaal meisje. *Zon nes, wat dörf ze niet teegn eur moer te zeggn!*

nessien, nestje. {p.76} *Vogelnessies uuthaeln, dât kuj die vente mâr niet ofleern.*

neture, natuur, aard. *Daor zit 'n verkeerde neture in dat kiend.*

neuchien, naadje. *Hie mut altied 't neuchien van de kouse weetn.*

neudeg, nodig. *In oorlogstied kan 'n mènse altied niet kriegn wat hie neudeg hef. Ik heb oe neudeg! (ironisch bedoeld).*

neudeg, noodzakelijk. *Wie muttn veur de winter neudeg wat an 't dak laotn doen.*

neug, nodig. *'k Mosse zo neug 'n kleine bosschop doen.*

neugn, nodigen. *Hie löt 'm graeg neugn, hie lus toch zo graeg 'n borrel.*

neuln, zeuren. *Gaot er niet neuln en zanekn, der is noe ienmaol niks an te doen.*

neuze, neus.

nichte, nicht.

niedeg, nijdig.

nej, nieuw.

nejchien, nieuwtje. *'t Is gien nejchien meer; 't nejchien is der schone of.*

nieje doen, nieuwsgierig maken, benieuwen. *'t Zal mien 's nieje doen, of hie zal doen, wat hie belaoef hef.*

nejmoeds, modern. *Noe hef hie toch is 'n nejmoedse pette op.*

niejaor, nieuwjaar.

niejaorschietn, nieuwjaarwensen bij burens en familie.

niejs, nieuws.

niejs, (van *niejs*), opnieuw.

niejsnt (van *niejsnt*), van voren af aan. *'k Mudde van niejsnt beginn, umdât iej de boel 't onderstebovm egooid heb.*

niemelk, pas gekalfd. *Wanneer mut die koe niemelk woddn?*

niere, nier. *Met iene niere kuj lèèvm.*

niets, nijdig, kortaf. *Dât is 'n niets keerltie.*

niets, heftig. *'t Begun onverwachs zo niets te rèègn.*

nikkoppm, knikken. *'n Vrendelek mense, zie nikkoppm ons toe, toe wie eur teegn kwamm.*

niks, niets.

noe, nu.

noes, noest.

noffm, binnensmonds praten.

nonne, non.

noppe, nop, pluk. *Stop mâr 'n noppe gres in 't gat. De kiender holdt oe de noppm van de kleere.*

nostereg, nors. *'t Is 'n nosterege keerl, iej kunt nooit wat goed bie 'm doen.*

nostern, brommen, vitten. *Gaot er niet altied nostern en fittn.*

nötte, noot. *Daor bint haezelnötn, walnötn en gewone nötn.*

nuffe, nuf. *'t Is zon nuffien, aj 't dink ziet loopm, dan hej al genog, en gien mènse gedag zegg.*

nuumm, noemen.

nuurn, neuren, laatste stadium van het drachtig zijn van melkvee. *'n Nuurnde koe zal aover 'n paer wèèkn kalvm.*

nuuver, krap, netjes, er keurig uitzierend. *'n Nuuver ventien, altied netties in de klère.* {p.77}

Heerder Woordn Letter O

odder, (in *odder*), in orde. *Is hie niet goed in odder?*

oe, je, jou (3e en 4e naamval pers. voornwd.) *Jannao hef oe ezeen. Hef hie oe dât buukien egeevm?*

oe, jouw. (bezit, voornwd.) *Is dât oe fietse?*

oele, nachtvliinder (De nachtuil wordt Katoele genoemd).

oeluu, jullie (4e naamval pers. voornwd.) *Ik heb oeluu wel ezeen!*

oeluu, jullie (bezit, voornwd.) *Is dat oeluu hond?*

oere, oer. *Iezeroere in de sprengn nuume wie rodolm.*

of, af. *Hie is van de schoele of, hie mut an 't wârk.*

ofakkerdeern, overeenstemming in de handel. *Ik hebbe met 'm ofakkerdeerd, hie dut zien koe bie mien in de weie en ik magge zien peerd gebruikn, as ik 't neudeg hebbe.*

ofbaokn, afbakenen. *Bie 't ofbaokn van 't terrein hef de opzichter zich vergis; hie is aover de schreef egaon.*

ofbraoke, afbraak, restanten na de afbraak. *De verkoop van de ofbraoke hef niet veule opebrach.*

ofdraegn, afdragen, lozen. *An wie muk 't geld ofdraegn?*

ofdraegn, lozen. *Daor kwam zoveule waeter dat de geute 't niet kon ofdraegn.*

ofdreugn, afdrogen. (Een pak slaag geven). *Geleuf gerus, dat ik 'm zal ofdreugn.*

offronteern, voor het hoofd stoten. *Hie is gluujndeg helleg, iej heb 'm ok zo offronteerd.*

ofgaapm, opensperren. *'t Stuk is mien te groot um in de mond te stèèkn, ik kan 't niet ofgaapm.*

ofgank, afgang, ontlasting. *Mensn met 'n maegbloedege heb 'n zwârte ofgank.*

ofgaon, afgaan, vertrekken. *Op zien preuties kuj niet ofgaon.*

ofgaon, afgaan, vertrekken. *Wanneer mut de boot ofgaon?*

ofgaonde maone, afnemende maan. *Met ofgaonde maone zal 't wel veranderege van 't weer geevm.*

ofgeevm, stinken. *Iej geef aoreg of, laot oe is uutluchn.*

ofgetrökkn, afgepeigerd, erg vermoeid. *Hie zut der 'n bettien ofgetrökkn uut; zolle wat mankeern.*

ofgoojn, afgooien. *Wil iej ofgoojn? Hier is de balle.*

ofhândeg, afhandig. *Laot oe dat dink niet ofhândig maekn.*

ofhangn, afhankelijk zijn. *Zie wil niet van de familie ofhangn.*

ofhangn, afhangen. (Sluitend maken van een deur.) *'t Slot nog uuthakkn dan is disse deure ofehangn.*

ofheugn, afhogen. (Overbieden bij een veiling). *Hie hef dât stuk land in ezet op de veiling veur vieftigduuzend; mâr zien buurman hef 'm der ofeheug. Die stiet noe an met drieduuzend hoger.*

ofjach, pak slaag. *Die vente zittn oe in de appelboom, iej mutn ze goed ofjach geevm.*

ofkriegn, afmaken / klaar krijgen. *Zolle wie 't wârk op tied ofkriegn? Deur gebrek an volk konne wie de oogs niet tiedeg van 't land ofkriegn.*

ofkriegn, afscheuren. *Ik kan de poszegel der niet ofkriegn.* {p.78}

ofkriegn, afkrijgen. *Zie kann de grote pârse niet van de vrachwaagn ofkriegn.*

oflandeg, hellend. *'t Âkkertien is 'n bettien oflandeg, de iene kante stiet soms onder water.*

ofleern, afleren. *Ik zal 't 'm ofleern met poeters te goojn.*

oflegg, afleggen, meerdere erkennen. *Met 't boomzaegn mos ik 't teegn 'm oflegg.*

oflegg, afleggen, afstand overbruggen. *Hoeveule kilometer zol ik in iene dag oflegg?*

oflegg, afleggen, opbaren van een gestorven persoon.

ofmelkte koe, koe die bijna geen melk meer geeft. *As 'n koe op 't leste zo goed as dreuge giet staon, wordt er epraot van 'n ofmelkte koe. Zon koe wordt dan in de weie ejâg en heet vetweider.*

ofnemm, afnemen, minder melk geven. *Die koe nemp aoreg of.*

ofniefeln, stiekem iets wegnemen. *Heb iej oe dat dink weer deur Jan laotn ofniefeln?*

ofpraotn, overeenkomen, afspreken. *Laote wie noe es ofpraotn, wanneer wie der op uut zult gaon, um 't stuk land te gaon zien.*

ofricheln, met dunne dennen omheinen. *Um 'n weie goed of te richeln, bin ie nog al wat denn neudeg.*

ofrien, de loef afsteken.

ofrien, afrijen. *Uitvlakken van betonvloeren. Hie mos de boch van de skeelerpiste ofrien.*

ofrikn, omheinen, afrasteren.

ofroffeln, afraffelen. *Aj dat wârk zo in de gauwegheid ofroffelt is 't nooit goed.*

ofroomm, afromen. *Wat nao 't ofroomm van de melk aover blij wordt undermelk enuump.*

ofschienn, uitstralen. *De kachel schient aoreg of, 't wordt mien 'n bettien te wâr.*

ofschoepm, afscheppen van de plag. *Bie 't ummespittn van 't land wordt 't baovm leugie met de mâs ofeschoep.*

ofstaon, afstaan. (afstand). *De boomm muttn wieder van mekaere ofstaon.*

ofstaon, afstaan. (lenen). *Kun ie mien dât 'n maond ofstaon?*

ofstaon, benadelen. *Zien eign breur ofstaon en 'n vremde de veurkeur geevm, dat kan gien mense mooi vinn.*

ofstârv, afsterven. *As der van ofstârvm spraoke is, dan wordt er bie mensn edach an stârvm in vertrouwm op de hemel. Zie zek dan "Wat is die man toch goed ofestörvm".*

ofstarvm, afsterven, verwelken. *De koppm van de boomm bint ofestörvm.*

ofstèèkn, afsteken. *Bie 't ofstèèkn van de bèèke kump der nog vaeke aol baovm.*

ofstelln, niet uitvoeren. *Wie muttn dât bezuuk mâr ofstelln. Van uutstelln kump mâklek ofstelln.*

ofstraffm, afstraffen.

ofstreupm, afstropen. *Dât heb iej der ofestreup, 't scheelt mâr 'n bettien.*

ofstrien, een mening ontnemen. *Ik laot mien niet ofstrien, dât ik twee zakkn naor de meule ebrach hebbe.*

oftokkeln, afbedelen. *Laot oe de boel niet oftokkeln.*

oftrèèn, afpassen, de lengte bepalen. *Ik zal oe dât stuk land oftrèèn.*

oftuugn, aftuigen.

ofvoern, het laatste voer geven na het melken. *'t Leste voer 's aoms an 't vee geevm nuump de boern ofvoern.*

ofvraogn, afvragen. *Hie zal zich noe ofvraogn, watte gisteraomp edrunkn hef.*

ofvrèèn, afrasteren. *De weie goed ofvrèèn veurkump ruzie met de buurn.*

ofwèègn, afwegen.

ofweg, in- of uitrit van een akker of weide.

ofwinn, de eerste zijn. {p.79} *Mekaere niejaor ofwinn, dât beteeknt, wie 't eerste zeg "Geluk in 't nieje jaor."*

ofzâkkertien, de laatste borrel.

ofzettn, afzetten, afsluiten van een weg.
ofzettn, afzetten, inkorten van een struik of boom.
ofzettn, afzetten, bedriegen van klanten. *Hie hef mien ofezet, ik mos te veule betaeln.*
ok, ook. *Giet de vrouwe ok mee?*
old, oud.
older, leeftijd. *Hie is van mien older.*
oldereg, ouwelijk. *Hie begint der oldereg uut te zien.*
olders, ouders
onbegunn, onbegonnen, onuitvoerbaar. *Dit is onbegunn wârk.*
onbeholln, onbehouden, lomp
onbelèèf, onbeleefd *Wat 'n onbelèèf jonk.*
onbesoes, onbesuisd. *Wat giet die keerl toch onbesoes te wârk.*
onbestörvm, onbestorven.
onbezunn, onbezonnen.
onbezwaard, onbezwaard.
onboch, slechte waar (bocht).
ondentelek, ordentelijk.
onderdoems, onderduims, stiekem. *Zo onderdoems kan oe dât valse krenge 'n teek uuttrekkn.*
onderhold, onderhoud van een gebouw.
onderholln, onderhouden.
onderhold, onderhoud, gesprek.
onderkomm, onderkomen, onderdak.
onderrich, onderricht, onderwijs.
onderschrif, onderschrift.
ondervienn, ondervinden.
ondervraogn, ondervragen.
onderweggens, onderweg. *Hie hef mien onderweggens dât briefien egeevm.*
onderwiel, ondertussen.
onderwies, onderwijs.
ondoch, ondeugend kind.
onech, onecht.
onèèvm, oneven.

Oldershuus

De olde bârke is weg.
 Ik hadde 'm zelns epaot.
 Waor de wrangewortel stund.
 Is noe gezon.
 De dèèlndeurn bint d'r niet meer.
 Dâs noe hârdholt en glas.
 En op de mâsvolt stiet 'n garage.
 Oldershuus is olders huus niet meer.
 Mar ik zage dat 'n kiend 'n beumpien plantn.
 't Wordt noe zien olders huus.

onneuzel, onnozel.
ongel, vet.
ongeldn, onkosten bij een verkoping.

ongelèègn, ongelegen. *Waorumme kom iej altied op zon ongelèègn tied, ik mut der net op uut, komp mâr gn mâr weer.*

ongeliek, ongelijk. *Iej heb ongeliek, 't is niet waor waj zek.*

ongeliemp, ongelijmd.

ongemak, luizen. *Hie zat stief onder 't ongemak.*

ongenaodeg, ongenadig.

ongenèèslek, ongeneeslijk.

ongeneug, ongenodigd. *Aj ongeneug komp, dan weet iej niet of iej welkom bint.*

ongeriem, ongerijmd.

ongerus, ongerust.

ongeschik, ongeschikt.

ongestaodeg, ongestadig.

onklaor, defekt. *Met oe gepruts is 't hele dink onklaor erâk.*

onkruud, onkruid.

onlèèsbaer, onleesbaar.

onmeugelek, onmogelijk.

onmundeg, onmondig. {p.80}

onpertiejdeg, onpartijdig.

onraad, onraad.

onraad, onkosten. *Vrogger mossn bie 'n gresverkopege de kopers 't onraad betaeln.*

onrech, onrecht.

onrus, onrust. *Old van daegn en zat van onrus.*

ontdaon, ontdaan.

ontevrèèn, ontevreden.

ontlaotn, lichte dooi. *'t Is ontlaotn, vriezn dut 't niet meer, mâr deuj is 't ok niet helemaole.*

ontmaekn, onterven. *Hie hef zien hele femielie ontmâk, de kârke hef al zien geld ekreegn.*

ontruumm, ontruimen.

ontuch, ontucht.

ontwiekn, ontwijken.

onweersbuuje, onweersbui.

onwies, onwijs.

onzichbaer, onzichtbaar.

odeklonje, eau de cologne.

oge, oog.

oognblikien, ogenblikje. *Wach 'n oognblikien, 'k bin zo klaor.*

oogs, oogst.

olek, zeer ernstig ziek. *Ote is heel olek.*

ome, oom.

oopmbaor, openbaar.

oos, oost, Oost-Indië.

oosganger, oostganger, koloniaal.

ooskuukns, laat in de oogsttijd geboren kuikens.

ote, oude vrouw, moeder. *Mien olde ote is nog aoreg kras.*

ozewold, onnozele jongen. *Iei bint toch zon ozewold, zie kunt oe alles wiesmaekn.*

opbrengn, opvoeden, grootbrengen. *Ik heb die beide jonges opebrach zonder ze ooit 'n klap te geevn.*

opbrengn, opbrengen. *Hie is naor 't plietsiebero opebrach.*

opdoen, oplopen. *Waor hej die naere ziekte opedaon?*

opper, hooiopper.

ophaeln, ophalen, afhalen. *Ik zal oe mâr gn komm ophaeln.*

opholln, ophouden.
opnemm, opnemen.
opneuker, opstopper. *Ik gaf 'm 'n opneuker, dat hie op de grond veult.*
oppassn, controleren, oppassen. *De plietsies bint an 't oppassn of der zonder lich efietsst wordt.*
oprech, oprecht.
opreddern, opruimen. *Wie zult die kaste 'n bettien oppreddern.*
opspringn, opspringen. *Toe bint ze opesprung'n en drek an 't wârk egaon um 't heuj nog veur de aomd an oppers te kriegn.*
opstoevm, opstuiven. *Dât mânnechien begint um 't minste op te stoevm.*
optrekkn, 't vasthouden van de melk door een koe.
orgenis, organist.
osse, os. {p.81}

Heerder Woordn Letter P

papekuuln, denneappels, sparappels.
pach, pacht.
pâdde, pad (dier).
pâddeschieter, ontsteking aan het ooglid.
pâddestoel, paddestoel.
paechien, paadje.
paer, paar.
paertien, paartje, tweeling. *'t Is 'n paertien, mâr iej zoln niet zeggn, dât ze èèvm old bint; de jonge is veule groter as de deerne.*
pâkkien, pakje.
pâllegâste, gort, gepelde gerst.
pâmpeln, kwakzalveren. *Wat heb ik al epâmpeld, allerlei middelties hek al prebeerd.*
pânnechien, pannetje.
panheerenk, panharing.
panies, bomijs.
panne, pan.
pânse, pens van de koe.
panvis, overschot van de stokvismaaltijd, dat de volgende dag weer op tafel komt.
paol, paal.
paors, paars.
Paosn, Pasen.
paosvuur, paasvuur.
paote, tak van wilg of populier, die in de grond wordt gestoken en waaruit een boom groeit.
paoter, pootaardappel.
paotn, poten (werkw.). *Eerpels paotn achter de ploeg giet 't gauwste. Met de ploeg wordt voorn langs aover de âkker emâk. De eerpelpaoters lek de eerpels in de vaore op bepaolde ofstand. Met de ploeg wordt er bouweerde op de eerpels egooid.*
papnat, soort jus met maizena en karnemelk, (streekgerecht).
pâppe, speen van een koe.
pâppel, peppel, populier.
pârepluu, paraplu.
pârmetaosie, familie (Fr. parentage). *Tut de pârmetaosie heurt de omes, tantes, nèèvm en nichn.*
pârse, drukpers.

pârsn, persen. *Op de meule wordt 't water uut 'n stapel pepier epârs.*
pârtie, sommige. *An pârtie mensn weet iej nooit wâj der an heb.*
pârtieje, partij (politiek).
pas, van pas, nodig hebben. *Dât stukkie holt kwam mie van pas.*
pas, tijdvak, kort. *Hie kump pas kiek.*
passé (*te passé komm*), een ongeluk hebben. *Hie is daor lillek te passé ekomm, hie hef 'n bien ebreukn.*
pâsvoer, kuilvoer (gras, mais enz.).
pèèper, peper.
pèèpermunt, pepermunt.
pèèpernötte, pepernoot.
peerd, paard.
peerdebongel, zwaar voorwerp wat aan een paardenbeen werd gebonden, zodat men hem gemakkelijk kon pakken.
peertien, paardje, peertje.
petereulie, petroleum.
pelse, pels.
penne, pen.
pennek, penning.
pepier, papier.
pere, peer.
Peries, Parijs.
perseel, perceel.
perseeltien, perceeltje.
pertieje, partij.
pes, pest.
petaeter, klap (optater). *Aj deur gaot kriej 'n petaeter.*
 {p.82}

Papnat

100 gram bloem
 1 liter kârnemelk
 750 gram maeger spek (rook spek)
 wat bieslook of look
 pèèper en zolt

Spek in dobbelstienties snien en bakkn.
 Op 'n klein vlâmmegien de bloem anmaekn met ietsie kârnemelk, dan de andere kârnemeld der bie en 'n gladde pap kaokn.
 Blievm reurn anders giet de pap schiffm.
 't Spek en spekviet bie de pap doen en onder 't reurn effm deur laotn kaokn.
 Op 't leste de fienesneen bieslook of look d'r deur doen.
 Noe aover de raawe slaot of foeksandievie.

Lakker èètn!

petâtter, aardappel.
petret, portret.
petrieze, patrijs.
pette, pet.

peuk, jongetje.
peukien, peukje, pookje.
peultien, peultje.
peultien, paaltje.
peurtien, poortje.
peuterties, kleine pootaardappelen. *In dât jaor waern de eerpels toch meraekel slech, wat grootn mossn wèèn, dât waern mâr peuterties.*
peutien, pootje.
peze, pees.
pieje, pij. *'De pieje vol vrèètn', wil zeggn 'zich goed zat èètn'.*
pieke, piek.
pielânte, eend.
piele, pijl.
pielebaoge, pijl en boog.
pieleman, penis.
pieloo, pilo, stof voor boerenkleding. *In vroggerjaorn dreugn de boern 'n pielose of 'n mollevelse broek.*
piemeln, plassen.
piene, pijn.
piene, moeite. *'t Is de piene niet weerd, daor lig haoste niks meer.*
pieneköttel, gierigaard.
pienetensie, kwelling.
pieoters, luizen.
pieper, aardappel.
pieppe, pijp.
piere, regenworm, darmworm.
piereg, wormstekig, bleek, pips.
piernverschrikker, borrel.
pieties, luizen. *Iej mossn daor meraekel oppassn of iej zaatn zo onder de pieties.*
pietse, zware vracht. *Hie hef oe toch 'n pietse op de kruuwaegn elaan!*
pietsien, iets.
pietsn, slaan.
pik, pek, iets wat kleeft.
pikkertien, kleine bijl.
pikkereg, plakkerig, kleverig.
pikkn, kleven, plakken. *Dât goed pik mien an de vingers.*
pikstrik, bezandde strijkstok om zich of zeis te scherpen.
pille, pil.
pinne, pen, pin. *Heb ie de pinne op 't raem edaon?*
pinnechien, pinnetje. *Veur 't klompm klampm hej 'n stuk leer neudeg en höltn pinnechies.*
pingeln, afdingen. *Gaot er toch niet pingeln, um dat dink veur 'n paer centn minder te kriegn.*
pinholt, houtsoort. *Ik bin ok niet van pinholt, dach iej dat mien de vrouwluu niks schèèln kunt?* {p.83}
pinke, pink.(jongvee van een jaar). *Ik wil oe pinke niet verachn, mâr hie hef gien vleis op de ribbm.*
pirkse, perzik.
Pisgrietn, Sint Margriet (begin van de hondsdagen).
pisgrietndaegn, bepaalde periode in de zomer met, in de regel, veel regen.
pisse, plas, urine.
pit, penis.

plaete, plaat.
plaetien, plaatje.
plaetiezer, plaatijzer.
plaetse, plaats.
plagge, plag.
plaggnhakke, hakvormige schop waar vroeger de heideplaggen mee werden gehakt (naar je toe).
plâkkien, plakje, sneetje. *'n Ei met 'n plâkkien spek, dat is wel te gebruikn.*
plânnechien, plannetje. *Hie had dât plânnechien al mooi veur mekaere, mâr wie waern 'm toch nog veur.*
planke, plank.
plânkien kuuln, kinderspel. *Plânkien kuuln, dât deuw as kiender graeg.*
plantaezie, plantage.
plante, plant.
plaoge, plaag, kwaal. *Hie hef 'n naere plaoge, de dokters kunt der niet achter komm.*
plaogn, plagen.
pleintien, pleintje. *Dât pleintien achter de kârke daor moche wie as kiender graeg speuln.*
plekkien, plekje.
plich, plicht.
pluum, pluim.
pluures, pleuris.
pluus, pluis. *'t Is der niet pluus, zie heurt 's nachns zukke naere geluudn.*
pluusien, pluisje
podde, vervuilde of onaangename toestand. *Hie zat helemaole in de podde. Hie et 'm in de podde.*
poddereg, vervuild.
poedeln, wassen, door ondiep water lopen.
poer, poeder.
poeiern, poederen.
poelepetaetn, parelhoender.
poemel, knoop van een soldatenjas.
poemel, drol in de broek. *Dât jonk hef 'n beste poemel in de broek.*
poemel, dik persoon.
poenie, pony.
poeperd, achterste.
poeperieje, buikloop.
poern, peuren.
poern, poeren, fundatie van kolommen en pijlers van een brug.
poern, poeren, vissen met een nylonkous vol met pieren of pieren aan een lijn geregen.
poes, puist. *Ik had 'n poes an de kop as 'n hoenderei.*
poesn, zuchten, hijgen.
poesterd, onhygiënisch persoon. *'t Is 'n poesterd, ik geleuve dât ze eur nooit goed was.*
poestereg, onooglijk.

{p.84}

Pofferd

200 gr rezienn

200 gr krintn

3 of 4 eier

melk en zolt naor behoefte

190 gr boter

500 gr zelfrieznd bakmèl

Reur de eier en 't mèl deurmekaere en doe'r wat zolt in. 'n Ietsie tussn de vingers veur de smaek.

Giet kâmpies an de melk d'r bie tut daj 'n smeueg beslag heb.

De rezienn, krintn en de helfte van de botter deur 't beslag reurn.

De andere helfte van de botter laotn smeltn in 'n iezerden pöttien of pânnegien.

't Beslag d'r veurzichtig biein doen en op 'n zâch pittien in 'n uur gaer kaokn.

Nog effm ummedrèèjn met 'n börd en in 'n klein ketiertien helemaol bruun laotn bakkn. Aj 'n aomd heb, kuj die netuurlek ok gebruukn.

As 't klaor is in plakkies uutdeeln bie de koffie.

poestereg, niet helemaal fit. *Ik bin 'n paer daegn 'n bettien poestereg ewes, slech eslaopm, en 't èètn smaekn mien niet.*

poeter, grote keisteen.

poeterkaste, steenfabriek.

poetse, poets, grap.

pofferd, grote cake.

poffm, lenen, op afbetaling kopen. *Poffm is uut den boze, tiejn muj op 't geld wachn.*

pokkel, romp, lichaam. *De kolde zit mien in de pokkel.*

pokkns, pokken. *As in vrogger jaorn de kiender niet teegn de pokkns ineënt waern, dan mochn ze niet naor schoele.*

pöllechien, polletje.

polle, pol. *Strontpolln vrèèt de koene niet graeg.*

pompe, pomp.

ponder, gewicht van een bepaald aantal ponden. *Der stund 'n vieftegponder op de schaole.*

ponder, gewicht van een klok.

pondern, schatten van het gewicht.

ponne, nachtpon.

poke, pook.

poorte, poort.

poosien, poosje. *Wat biw hier toch mâr 'n klein poosien ewes.*

poppe, pop.

pörkn, rakelen, oppoken. *Al dat pörkn in de kachel, daor maek iej 't niet bèèter mee.*

potlander, Portland Cement is Hoogovencement. *'n Potlander vloere is mâkkelek in de keukn.*

pos, post (betrekking). *Hie hef 'n lastege pos ehad.*

pos, post. (posterijen). *'s Mârgns wordt de pos ebrach.*

pos, paal van een afrastering. *De possn langs de weie bint in de regel eikn possn.*

pössien, paaltje.

possn, posten (werkw.). *Wanneer zol de brief epos ween?*

pöttern, peuteren.

pöttien, potje. *Dât pöttien hef al lange op 't vuur estaon.*

pottnkaste, servieskast.

potse, onaangenaam geval. *'t Is 'n mooie potse met die staekerieje.*

potseg, leuk, grappig. *Wat hef hie daor 'n potseg huutien op.*

potslief, sleef, pollepel.

prach, pracht. {p.85}

praeme, praam. *Hie hef al jaorn met de praeme naor 't törfvèene ewes.*

praeme, houten raam waar de geslachte koe op ligt.
prakkezaosies, gedachten. *Wat hebbe wie 'n prakkezaosies ehad.*
praot, taal, gepraat. *Wat 'n gekke praot heur iej daor toch.*
praotn, praten. *Ik praote / praotn (preute), ie praot / praotn (preutn); hie pröt / praotn (preut); wie praot / praotn (preutn); Zie praot mien veuls te veule. Hie preut 'n hele tied met ons. Ik heb epraot.*
prat, verwaand.
prâttn, tobben, pruilen. *Daor löp hie noe te prattn, umdât hie 't verleurn hef.*
prèèkbeurte, preekbeurt.
prèèke, preek. *'t Mut ezeg wordn, de præèke is kort, mâr hie dut 'ok helemaole uut 't heuf.*
prèèkn, preken (werkw.).
prente, prent.
preutien, praatje. *Hie is um 'n preutien verlèègn.*
preuze, rommel. *Die rotterege preuze hol ie mâr.*
previnsie, provincie.
pries, prijs.
priezn, prijzen. *Ik prieze / preeze; hie pris / prees; zie pries/ preezn. Wie heb'm daorumme epreezn.*
proellippe, huilerig kind.
proeln, pruilen.
proemme, pruim (vrucht, tabak).
proemm, pruimen (werkw.).
proesn, niezen.
proppe, prop.
pröppien, propje.
pruuke, pruik.
prut, rommel, onsmakelijk iets.
prutserd, prutser. *Hie is altied 'n grote prutserd ewes.*
prutsn, prutsen. *Gaot er toch niet langer prutsn an die klokke, iej maek 'm eerder slimmer as bèèter.*
pruttel, rommel. *Wat zit er toch 'n pruttel in de kaste.*
pruumm, pruimen. *In Heerde praote wie meer van proemm dan van pruumm.*
pruuvn, proeven.
psalmvârsien, psalmversje.
puffertien, poffertje, oliebol. *Daor wordt met oldejaor heel wat pufferties (euliekrappm) ebakkn.*
puikien, puikje. *'t Puikien van de mâr, daor gungn die keerls altied met striekn.*
puinn, kweekgras.
pultern, over de rand spatten.
pulsien, polsje.
pulsien, polsmofje. *Zie brein 'n paer pulsies veur 't kleine deerntien.*
pumpien, pompje.
pundern, schatten van het gewicht.
punnechien, ponnetje.
pungel, zak. *Hele pungels brood nemp ze mee naor de wasmeule.*
punte, punt.
puntien, pondje, puntje. *Wat is 'n puntien botter in 'n grote huushollege?*
puppien, popje. *'t Is 'n teer puppien, 't hef meraekel weineg bie te zettn.*
puthaoke, puthaak. *“Zie bint aover de puthaoke etrouwd” wordt ezeg aover 't hokkn.*
putte, put.

puusien, puistje. *Scheert astoeblief 'n bettien umme dât puusien hen.* {p.86}

Heerder Woordn Letter R

raegn, reikhalzen. *De koe löt 't heuj liggn, hie dut niks as raegn um bie de knolln te komm.*

raap, buik. *Hie hef de rape eers goed vol evrèètn.*

rape, raap.

rave, raaf.

raaw, rauw.

raawe ziele, ruwe klant. *As iej heurt, wat veur taal hie der uutslöt: 't is anders gien kwaoje keerl, mâr 'n raawe ziele.*

raawleer, ondeugende jongen.

racheln, gappen. *Altied mâr racheln en stèèln.*

raechien, raadje. *Hie hef 't aloozie uut mekaere enömm en toe hie 't weer in mekaere ezet had, heult hie 'n raechien aover.*

raek, raak. *Die slag was raek!*

raekn, raken.

raekolk, vuurstee van de haard waarboven de pot of ketel hangt.

raem, raam.

raempien, raampje.

raepeulie, raapolie.

raer, raar. *Mâr toe had hie toch raer ekeekn. Wat doej toch raer teegnswoordeg.*

raetel, ratel.

raggeln, maken van raggelwerk (lattenplafond) voor gipsplaat of stucwerk.

rakkerd, rakker.

rakkerd, romp, lichaam. *Hie is slech in de rakkerd (beroerd).*

rânsel, ransel.

raod, raad.

raodsel, raadsel.

raon, raden. *Iej zult nooit raon, wie hier in huus ewes is.*

raot, raat. *Hunneg in de raot.*

raove, roof, korst. *De raove muj op 'n zweer laotn zitn tut die der vanzelf of giet.*

raozn, razen.

rapklomp, klomp met een barst. *Met de rapklomp loopm, (haastig de hulp van de vroedvrouw inroepen).*

rappelement, bestraffing. *'n Goed rappelement hef hie verdiend.*

rappm, klepperen. *Ik zal 'm jaegn, dat 'm de klauwm rap.*

râtsn, weggrijpen, gappen. *De boel van de taofel râtsn as gien mense 't zut.*

rech, recht.

rechveerdeg, rechtvaardig.

redeküllechien, klein tasje met koordje.

ree, gereed.

redelek, redelijk.

redenaer, redenaar.

rèègn, regen. *De rèègn was hoog neudeg.*

rèègn, regenen. *Kiek 't is rèègn.*

rèègnbuuje, regenbui.

rèkel, rekel. *Daor waern drie rèkels en twee teefies in 't nes.*

rèèkn, rekenen. *Rèèkn hek altied goed ekund. Hie kan goed rèèkn.*

rèèkn, rekening.

reèkns, rekeningen. *Rèèkns schrievm, dât dut hie meraekel bes.*
repe, touw waaraan het paard de wagen trekt.
repe, reep.
rete, reet, naad tussen planken.
reifeln, rafelen.
reifels, rafels, draden aan de bonen. *As de beunties niet goed ereifeld bint en iej krieg ieder keer reifels an de tande, dan wordt 't {p.87} èètn der deur bedörvm.*
reikamme, haarkam. *Ik zal oe 't haor es uutreijen, iej ziet er uut as 'n bosduvel.*
reisien, reijsje. *Zo'n reisien langs de Rijn mut meraekel mooi wèèn.*
reize, reis.
rementn, rukken, rammen. *Gaot er niet rementn an de deure.*
reppel, stalpaal waaraan de koe vaststaat. *De stalreppel was kepot.*
reppeln, klauteren, vernielen. *De lummels heb mien de hele heujmiete verreppeld.*
reppeln, springen van een tochtige koe op een andere.
reukn, roken (tabak). *Enkeln zek nog reukn, 't meerndeel sprek van rookn.*
reurn, roeren.
reuster, rooster.
reute, stof waarvan was wordt gesmolten.
reutseltien, raadseltje. *Bie de wienteraomd mekaere reutselties opgeevm.*
rezienn, rozijnen.
ribbe, rib.
ribbeltien, kleine oneffenheid. *'n Roete met ribbelties der op.*
ribberech, opgeruimd.
ribbezakkn, herhaald verzoeken. *Hie zit mien altied te ribbezakkn um stokvârve.*
richn, richten. *Ik hoeve mien toch niet naor oe te richn.*
riege, rij. *As der 'n stuk of vieve achter mekaere loop, zek ze: "Zie loop in de riege".*
riegn, rijgen.
riej, rij. *'n Riej elzn langs de bèèke.*
riejer, rijder. *In zien jonge jaorn is 't altied 'n goeie riejer ewes.*
riejn, rijden.
riejpeerd, rijpaard.
riek, rijk (zelfst. naamw.).
rieke, rijk.
riem, rijm.
riemm, rijmen. *Riemm is nog lange gien dichn.*
rien, rijden. *Ik rie / ree; iej riedt / reen; hie ridt / reed; wie riedt / reen. Hie ridt veuls te hârd. Ik heb hârd ereen. Wie reen naor huus; wie bint naor huus ereen.*
riepe, rijp.
riepm, rijp worden. *As de rogge begint te riepm, is der al 'n heel stuk van de zomer veurbie.*
riepm, rijpen, lichte nachtvorst. *Riepm is vriezn, mâr vriezn is gien riepm.*
ries, rijst.
riestnbriej, rijstebrij.
rietien, rietje. *Kwas muj zoegn deur 'n rietien, dan smâek ze 't lâkkerste.*
rieve, rasp.
riezebos, takkenbos.
riezemiete, stapel takkenbossen.
riezn, rijshout.
riezn, rijzen. *'t Beslag is ereezn. 't Ris de panne uut.*
rikke, rek. *Met de kippm naor 't rikke.*
rikkn, afrasteren.

rikkns, afrastering.

rink, ring.

rinneweern, ruineren.

rizzeleveern, resolveren, besluiten.

robbeleg, niet effen, ruw. *Op robbeleg ies giet 't schaesnsloopm niet zo goed as op glad ies.*

roe, roede. *De roe kwam met 't gedien naor beneedn.*

roe, are.

roebolle, onkruid in het gras. *Gres waor roebolle in zit is veur de koene niet goed.*

roef, bovenzijde van een klomp.

roeftm, snel. *De jonge scheut roeftm achter de heujbârg.*

{p.88}

Ries met proemm (Jan in de zak)

250 gr gedreugde proemm en rezienn (deur menaere)

500 gr ries (mag alle soortn wèèn)

250 gr pâllegâste (gort)

Ie nemp 'n schoon wit ketoenn zâkkie (linn mag ok). Iej maek't zâkkie eerst nât. Dan de proemm, rezienn en de ries 'r in doen. Eers 'n bettie husseln dât alles goed deur menaere zit dan 't zâkkie dichte knuppm. 't Zâkkie mag ongeveer veur 'n dêrde vol wèèn.

Zoveule water in de panne doen dât 't zâkkie d'r onder lig. Um anbrann te veurkomm muj 'n schötteltie onder in de panne leggn.

Alles langzaam kaokn tut al 't water verkaok is.

Opdienn met bruune suuker en as 't wat dikke is 'n bettie melk d'r bie.

Aj 'n goeie maoltied wilt hemm dan kuj 'n metwos, 'n stukkje schinke en ietsie zolt metkaokn.

roekn, ruiken. *Hie rök der an. Wie reukn 't helemaole niet. Ik heb ereukn. Aj verkolln bint, kuj niet goed roekn.*

roen, onkruid plukken, wieden. *Wie laagn te roen tussn de riejn eerpels.*

roene, ruin.

roepe, rups.

roepm, roepen. *Hie röp oe niet weer. Wie reupm 'm wel drie keer. Ik heb eroepm.*

roes, roest. *'t Is veur old roes verköf.*

roestereg, roestig.

roesterege eerpels, aardappels met vuile vlekken.

roet, onkruid. *'t Is 'n luie keerl, hie hef de eerpels slim in 't roet zittn.*

roet, soort plant in de sloten en sprengbeken. *Bie de meeste sprengn bint walln waor de eigenaer, in vrogger jaorn de pepiermaeker, 't roet uut de sprengn en bèèke op goojn konn.*

roete, ruit, raam.

roetn, ruiten (glas).

roetns, ruiten (speelkaart).

roeve, ruif.

roew, ruw. *'t is roew weer, wiend en rèègn, niet zo zuuneg.*

roewbuis, sloddervos.

roewhaoreg, ruigharig. *Der bint roewhaorege hondn.*

roewiezel, rijp.

roewmoes, slordig iemand. *'t Is in een woord 'n grote roewmoes.*

roeze, in de roeze, niet apart, maar het geheel taxerend. *Mien buurman verköf de vârkns altied in de roeze.*

roezn, een ruwe taxatie van het geheel. *Low mâr roezn. Bie roezn kunt er gien twee tegelieke veurdeel hebbm.*

roggn, roggebrood van ongeveer tien pond. *'n Rondumme van 'n roggn met 'n laoge botter, {p.89} daor heb iej 'n maoltied an.*

roggnstoete, roggns, brood, bereid uit mengsel van tarwemeel en gezeefd roggemeel met toevoeging van rozijnen.

rökkien, rokje. *De tied van de korte rökkies is de zomer.*

rokkns, rokken. *Ik mut uut de rokkns (naar de W.C.).*

rolle, rol, rolpens.

rollepetroon, iets dat niet bestaat en waarmee men de kinderen voor de gek houdt. *Vraag de buurman is um de rollepetroon.*

rondumme, rondom, hele snee brood.

ronge, rong (metalen) staander aan de zijkant van een (aanhang)wagen.

roobietn, krotten.

rodolm, ijzeroer in het water. *'n Rodolmbèèke deug niet veur 'n wasserieje, daor mut 't wasgoed onder lien.*

rooj, schatting, gissing. *As iej wat op de rooj doet, dan heb iej kans, dat 't verkeerd uut völt.*

roojn, taxeren, schatten.

roze, roos (bloem).

roze, gevatte kou.

roozeg, koortsig door gevatte kou.

roozn, zingend rondlopen op een feest. *Dan gunge wie naor zon aleriewegste grote dèèle en dan an 't roozn.*

roppm, rukken, plukken, *Hie hef mien alle struukn uut de tuun erop.*

rotte, rat.

rotse, rots.

rotsn, rossen. *Hen en weer rotsn.*

rouweg, rouwig. *'k Bin der helemaole niet rouweg umme.*

ruffeltien, poosje, rukje. *Wie zult nog 'n klein ruffeltien doen en dan scheie wuule der uut.*

rugge, rug. *Ik zal oe de rugge naozien (ik zal je een pak slaag geven).*

rukkien, rukje. *Met 'n klein rukkien kriej 'm der niet uut.*

rullechien, rollade of rolpens. *As der eslâch was, dan kreges wie toch altied 'n rullechien en 'n metwörsien mee.*

rummeltien, rommeltje. *Hie pakkn zien rummeltien bie mekaere en gunk der van deur.*

runtien, rondje. *Die 't wint mut 'n runtien geevm.*

rusbedde, rustbed.

russn, rusten.

russn, biezen.

ruste, rust. *Nao 'n uur ruste gunk 't wieder.*

ruug, ruig.

ruukn, ruiken. *Roekn heur iej in Heerde meer dan ruukn. Wie reukn helemaole niks.*

ruum, ruim. *Is oe de jâsse ruum genug?*

ruumm, ruimen (werkw.), de plantengroei uit een beek of sloot verwijderen.

ruun, ruien, in de rui zijn. *Tiedns 't ruun komp der gien eier.*

ruuter, ruitier.

ruuter, beweeglijk meisje.

ruuzie, ruzie.

rijzn, verliezen, uitvallen. *As de boekweite zo dreuge was, dan verspeuln iej zo veule zaod deur 't rijzn. {p.90}*

Heerder Woordn Letter S

saemm, samen.

saldeutien, soldaatje. *Saldeutien speuln, dât doet de vente graeg.*

saoj, stof voor vrouwenrok. *Vrogger zag iej wel 'n vrouwe met 'n saojn rok.*

schale, schaal, schotel.

schaeltien, schaalte, schotelte.

schabbereg, slordig gekleed. *Wat zag dât keerltien der schabbereg uut!*

schabul, lomperd. *Zo'n schabul as iej kunt ze nârgns veur gebreukn.*

schabuln, erf netjes maken door harken en vegen.

schach, schacht. *De schachn van de leerzn waern mien te kort.*

schâdron, troep, groep. *'t Hele schâdron vente zaatn weer achter 'm an.*

schae, schade.

schaemm, schamen.

schaesn, schaats. *Van mien iene schaese was 't holt kepot.*

schaesn, schaatsen (werkw.).

schaesns, schaatsen (zelfst. naamw.). *Zolle wie disse winter de schaesns nog onderkriegn?*

schaesnsloopm, schaatsenrijden.

schampm, uitschieten, wegglijden. *Hie schampm mien van de doem.*

schaole, schaal, weegschaal.

schaop, schaap.

schaophârder, herder.

schaops, benadeeld, sneu. *Iej bint er schaops afekomm, iej heb noe niks meer.*

schaopsschot, schaapskooi.

schaopschuppe, schopje van de herder om een kluitje grond naar een schaap te gooien.

Schaopschuppe is 'n smal schuppien met opstaonde randn en 'n lange stel.

schaopshond, herdershond.

schârp, scherp.

schârp, scherp materiaal bij vee in de maag. *Die koe hef schârp binn ekreegn.*

schârpm, scherpen (werkw.).

schârvm, scherven.

schavuut, schavuit.

schèèl, scheel.

schèèln, schelen, verschillen. *Zie schèèlt mekaere drie jaor.*

schèèln, schelen, geen interesse. *'t Schèèlt mien niks, wie 't eerste kump.*

schèpel, schepel, inhoudsmaat.

schere, onderdeel van weegschaal.

schere, schaar.

scheern, scheren. *Ik heb mien escheurn. Hie scheur 't schaop.*

scheernslijper, scharenslijper.

scheidn, scheiden. *Bie 't scheidn van de mârk leer ie de koopluu kenn.*

scheidvoore, voor tussen twee akkers die als grens dient.

scheidwal, grasstrook als afscheiding tussen twee akkers.

scheie, scheiding in het haar.

scheie, schede.

scheimes, een mes in de schede.

scheizak, zak in de broek, waarin de scheie met scheimes wordt gedragen.

schel, scheluw, niet vlak. *De deure is schel.*

schelle, schil.

schelle, bel, schel.

schellechien trekkn, belletje trekken. *Schellechien trekkn, dat deuw vrogger graeg toe wie vente waern.*

schelhaesien, vier of vijf varkensribben aan elkaar.

schelms doen, gemeen doen.

schelln, schillen. {p.91} *Zak oe de appel ofschelln?*

schenderieje, kwajongensstreken, baldadigheid. *Die schenderieje, daor mos de pelietsie bèèter op lettn.*

schenkn, schenken. *Ik heb 'm de pach eschunkn.*

schenn, schenden. *Hie schendt; schund; hie hef eschunn.*

schenne, scheen (been).

scheppm, scheppen. *Ik heb 't water uut de bèèke eschep.*

scheukn, ergens niet toe kunnen komen, tegenzin in iets hebben. *Ik zit der teegn an te scheukn um naor huus te gaon.*

scheultien, weegschaaltje. *Veur 't wèègn gebruik de dokter 'n meraekel fien scheultien.*

scheupien, schaaasje.

scheutien, scheutje.

schief, scheef.

schien, schijn. *'t Hef er alle schien van, dât de oorlog lange zal duurn.*

schierendood, schijndood.

schien, schijnen, lichtgeven. *De zonne schient lâkker. De zonne hef escheenn.*

schien, schijnen, mening hebben, verwachten. *Dât schien mien niet juus. Hie schient wel duuznden te bezittn en hie weet niet hoe of dât hie van de mârgn an de aomd kan komm.*

schier, netjes, mooi. *Dât is 'n schiere keerl. De tuun lig d'r schier bie.*

schier, schraal. *Onder schiere grond verstaot wieluu hoge, ârme zandgrond.*

schier, vuil (eieren).

schiern, keuren van ei, door het tegen 't licht te houden.

schiethakkn, achterhielen van een koe.

schietn, schieten. *Ik schiete / scheute; iej schiet / scheutn; hie schöt / scheut; wie schiet / scheutn. Zie heb helemaole niks escheutn.*

schietn, schijten,

schietveniet, ondeugend kind.

schieve, schijf.

schiew, schuw. *Hie is helemaole mensnschiew ewordn.*

schiew, vogelverschrikker.

schikkn, schikken, verlopen. *Hoe giet 't met de zieke? O, dat schik goed.*

schikkn, opschieten, vooruitkomen. *Met zâchies fietsn schik iej nog twee maal zo hârd as met loopm.*

schilderieje, schilderij.

schim, schaduw. *Hie is bange veur zien eign schim.*

schin, roos in het haar. *Iej heb aoreg schin in 't haor.*

schinke, ham.

schobbedebonk, klaplopen. *Hie gunk op de schobbedebonk.*

schobbm, een koe wrijven om de jeuk te verdrijven. *Wil iej de koe is schobbm, dan stiet hie bèèter stille met 't melkn.*

schobbm, botten (zelfst. naamw.). *Ik haeln 'm de stok aover de schobbm.*

schoe, schoen.

schoeklomp, schacht van een laars met houten klomp er onderaan bevestigd. *Schoeklomp wordt veule gebruik bie 't wârkn in de sprengn en sprengnbèèkn.*

schoele, school.

schoelmeister, onderwijzer.

schoem, schuim. *'t Schoem stond 't peerd onder de zèle.*
schoemlèèpel, schuimlepel.
schoemspaone, schuimspaan.
schoene, schoenen.
schoepe, brede schop met iets opstaande randen.
schoer, onweersbui.
schoern, onweer aankondigen. *De luch begint te schoern.*
schoern, schuren. *De kiender gaot met netties geschoerde klompm {p.92} naor de schoele.*
schoeve, schuif.
schoevm, schuiven. *Ik schoeve / scheuve; iej schoef / scheuvm; hie schöf / scheuf; wie schoef / scheuvm; ik heb escheuvm. Schoevm heur iej in Heerde meer dan schuuvm.*
schoevm, duwen. *Wie scheuvm de fietse.*
schof, tijd. *Zie bleevm der 'n hele schof.*
schof, schouder van os of koe.
schof, schoft. *Zon schof van 'n keerl, schaemte zit er niet in.*
schoffels, schoepen van een waterrad.
schöffien, een poosje. *Hie is mâr 'n klein schöffien tuus ewes.*
schoftied, schafttijd.
schol, ondiep. *Schol bouwm (ondiep ploegen).*
scholde, veerpont.
scholder, schouder.
scholk, schort.
schölk, schort.
schömm, vegen van de schoorsteen.
schons, gemene en slechte vent.
schoojn, schooien, zeuren. *Hie schoojt zien vaeder aldeur of hie mee mag.*
schone, schoon. *Um de veertien daegn trek ik 'n schoon hemp an.*
schoorn, scherven. *De grote schöttel lag in schoorn op de grond.*
schoorrad, rad in de watermolen.
schoorstien, schoorsteen.
schordn, verwilderde duiven.
schorre, schor.
schörf, schurft.
schörk, schurk.
schorsn, schorsen.
schösstien, schoorsteen. *Schösstien wordt meer gebruik as schoorstien.*
schot, hok, schaapskooi. *Hie hef de vârkns in 't schot edreevm.*
schöttel, schotel.
schötteltien, schoteltje. *Al de schöttelties bint kepot, noe muw mâr uut de köppies drinkn.*
schöttien, schotje.
schraege, schraag.
schram, mager jong varken.
schranke (te schranke zettm), zich schrap zetten.
schrao, schraal. *'t Is schrao weer. De grond is te schrao um weite te verbouwm.*
schrao, net niet voldoende, krap. *Schrao in de schere.*
schraotjâmmer, magere vent.
schremm, kaalbranden van verdord gras langs en in de sloten. *Met Paosn gaot de kwaovente graeg an 't schremm.*
schrievm, schrijven. *Ik schriev / schreve; iej schrief / schreevm; hie schrif / schreef; wie schrief / schreevm. Waorumme schreevm ieluu nooit? Ik heb 'm is eschreevm.*

schrif, schrift.
schrikkn, schrikken. *Diekes schruk niet gauw, mâr toe had hie toch raer ekeekn.*
schrobberege, schrobbering. *Hie hef wel 'n schrobberege verdiend veur die streek.*
schroeve, schroef.
schrot, kleine visjes.
schruufien, schroefje.
schruujn, schroeien.
schubbe, schub.
schuddegavel, houten vork om het koren op de dorsvloer uit te schudden.
schuddekoppm, het hoofd als teken van ontkenning heen en weer bewegen.
schup, schop, trap. *Geef 'm 'n schup veur de konte as hie weer de baas wil speuln.*
schuppe, schop, spade. *'n Âkker met de schuppe bewârkn.*
schuppien, schopje.
schuppm, schoppen. *As hie 't niet winn kan, begint hie te schuppm.* {p.93}
schuppm daghuurder, vroegere uitzendkracht in de landbouw. *'n Schuppm daghuurder deut 't spitwârk bie de grote boern.*
schupstoel, schopstoel. *Hie zit daor op de schupstoel.*
schutsien, drafje. *Hie leup op 'n schutsien.*
schuul, schuil. *Hie hef 'm 'n hele tied schuul kunn holln.*
schuuln, schuilen. *Ik heb daor eschuuld.*
schuumm, scharrelen op rommelmarkten of erfhuizen.
schuumlèpel, schuimlepel.
schuumsaone, schuimspaan.
schuun, schuin.
schuunn, iemand tot iets kwaads aanzetten. *Heb iej 'm dat in eschuund?*
schuuns, schuin. *Hier schuuns teegnaover woont mien zwaoger.*
schuure, schuur.
schuute, schuit.
schuvereg, rillerig van verkoudheid. *Ik bin al 'n paer daegn 'n bettien schuvereg.*
schuuvm, schuiven. *Ik heb escheuvm. Schoevm heur iej meer dan schuuvm.*
segaere, sigaar.
siegaere, sigaar.
siepm, sijpelen.
siepoge, tranend oog.
siewel, bij het eten kieskeurig mens.
sikke, sik.
sikke, geit.
sikkeneureg, slecht gehumeurd. *Aoveral wat op an te mârkn hebbm, altied sikkeneureg.*
simtouw, dun touw.
sissewinkel, rommel, boel. *De hele sissewinkel gunk onderstebaovm.*
sjaaks, onnozel. *Ik holle mien sjaaks.*
sjakkern, hard lopen.
sjankn, dwingerig huilen. *Gaot er toch niet sjankn deerne, dat gelip begint te verveeln.*
sjet, sajjet.
sju, jus, saus.
sjielkerd, zeurderige vent. *'t Is zo 'n sjielkerd.*
sjoech, troep, horde. *Hie hef de hele sjoech weer achter 'm an.*
sjouwerman, iemand die met paard en wagen vrachten vervoert.
slave, slaaf.
slabakkn, traag zijn, treuzelen. *Eers was hie zo voortvaernd, mâr noe begint hie te slabakkn.*

slabbe, slab.

slabbm, morsen. *Wat giet dât kiend weer slabbm, 't hele jörkien zit vol.*

slâchn, slachten.

slaeger, slager.

slaeger, zwengel van een pomp.

slaetern, morsen, laten vallen. *Kiek is, wat gaøj der slaetern met de mais.*

slag, duivetil in de weide. *In de doevmslag op Vosbârgn zaetn vrogger veul wilde doevm.*

slag (op slag), dadelijk. *Wach mâr efmties, ik bin der op slag.*

slâkke, slak.

slamiere, lang en dun vrouwspersoon.

slânge, slang.

slaodood, onhandige grote kerel.

slaon, slaan. *Ik slaø / sleuge; iej slaot / sleugn; hie slöt / sleug; wie slaot / sleugn. Slaøj dat stuk aover? Hie sleug die jonge. Hie slöt dat kiend. Ik heb 'm eslaegn.*

slaophutte, armelijke woning waar daklozen onderdak vonden.

slaopm, slapen. *Ik slaøpe / sleupe; iej slaop / sleupm; hie slop / sleup; wie slaop / steupm. Hie slöp altied slech. Hie sleup de hele mârgn. Jonge, wat hek eslaopm.*

slaopstèè, slaapplaats.

slaot, sla. {p.94}

slech, slecht.

slee, stroef. *De tande waern mien der slee van.*

sleebèze, sleebes.

sleets, snel verslijtend. *Hie is gauw deur zien kleern hen, hie is meraekel sleets.*

sleifern, slenterend sloffen. *Aj dât sleifern niet kunt laotn, dan bin iej zo deur de zaoln hen.*

slemiere, lange en magere vrouw.

sleppm, slepen. *Wat gaøj der sleppm met die dinge van 't iene vertrek naor 't andere?*

slette, slet.

sleuchien, slootje. *Sleuchien springn, dat deuw as kiender graeg.*

sleupien, slaapje. *Daor bint heel wat mensn die 'n middagsleupien holdt.*

slief, sleef.

sliem, slijm.

sliemp, slijpen. *Waor sliep ieluu de schere? Hie slip 't mes. Sleepm ieluu de zich? Ik heb 't mes esleepm.*

sliepplanke, slijpplank.

sliepplanke, benaming voor lange en dunne vrouw.

slierbaene, glijbaan. *Achter mekaere aover de slierbaene, dat is veur de kiender zon genot.*

sliern, glijden, slepen. *De klompe bint op van al dât sliern.*

slietaazje, slijtage.

sliete, sliet (ruwe plank die dwars over de balken in een schuur ligt).

slieterieje, slijterij.

slietn, slijten. *Die jâsse slit al aoreg. Met praotn heb zie de tied esleetn. Ik wil dât ding graeg slietn, mâr ik kan 't slech kwiet raekn.*

slim, ernstig ziek. *Hie is aoreg slim.*

slim, erg, slecht. *Slimmer as noe kan 't haoste niet wordn. 'n Verwend kiend is slim, 'n verwende hond is slimmer, 'n verwend wief is 't allerslimste.*

slim, slecht van kwaliteit. *Dât bint slimme siegaern.*

slim, lastig, moeilijk. *'t Bint hele slimme somm.*

slinkn, slinken. *De veurraad is aoreg eslunkn.*

slippe, slip.

sloddereg, slordig.

sloddern, slordig drinken, morsen.
sloddervos, slordig iemand.
sloekerd, inhalig persoon.
sloekn, slikken.
sloereg, een beetje ziek. *'k Bin al 'n paer daegn 'n bettien sloereg.*
slof, nattig, vochtig. *Met dât sloffe weer kom iej der niet toe um uut te gaon.*
slof, sloom. *Wat muj noe in 'n zaeke met zon sloffe keerl beginn?*
sloff, slof (zelfst. naamw.).
slofhakke, luie en slordige vent.
slok, week, slap. *Zok slok brood is niks weerd.*
slok, krachteloos door ziekte, slap.
slok, lenig. *Hie is zo slok as 'n twieg.*
slomp, grote hoeveelheid. *Hie hef daor 'n slomp geld verdiend.*
slonde, ruwe schort.
slonze, slons.
slonzn, telkens iets verliezen. *Gaot er toch niet zo slonzn, iej holdt niks aover van 't heuj.*
slootn, sloten, sluitingen.
slootn, sloten, watergangen.
slove, sloof. *Met zon olde slove zol 'n meense toch medeliejn kriegn.*
slörpm, slurpen.
slöttien, klein slot.
slukkien, slokje, borreltje. *Iej krieg in dât kefee 'n slech slukkien.*
sluukhandel, sluikhandel. {p.95}
sluupm, sluipen. *Hie sleup um 't huus. Zie bint der in esleupm.*
sluupstâttn, angstig wegsluipen.
sluus, sluis.
sluutn, sluiten. *Hie slöt 't kammenet. Hie sleut de kaste.*
smaek, smaak. *'t Is mien smaek helemaol niet. Hie hef der de smaek van beet.*
smaekien, smaakje.
smaeln, schelden.
smak, klap (geluid). *Met 'n smak veult hie op de grond.*
smakkerd, slecht persoon. *Die smakkerd waog der iederiene an.*
smakkn, smakken.
smârtn, verdriet geven. *'t Kan mien smârtn, dâk niet eerder inegreepm hebbe.*
smeer, smerigheid. *Hie verkump van 't smeer.*
smereg, smerig. *'t Is der 'n smerege rommel. Zo'n smerege vent, hie bedrög iederiene.*
smeerrotse, vrouw die de huishouding laat vervuilen.
smeltn, smelten. *Ik smelte / smölte; iej smelt / smöltn; hie smelt / smölt; wie smelt / smöltn. Wie smöltn van de wârmtte. Zie hef de botter esmöltn.*
smeu, smeug, lenig.
smeukn, roken, smoken. *Wat gaaj der toch smeukn, iej kunt de rook wel snien.*
smiesterd, gemeen iemand. *Jan is 'n smiecht, mâr zien breur is 'n smiesterd, daor hek 't nog minder op begreepm.*
smietn, smijten. *Ik smeete dât dink wied weg. Ik heb esmeetn. Hie smit met de deure.*
smiezn (in de smiezn hebbm), in de gaten hebben, iets door hebben. *'k Had 'm bes in de smiezn.*
smikkeln, snoepen, smikkelen. *Miene had 'n geldbriefien besteed veur snoeperieje, dât wol ze niet weetn en zie zee, dat de muuzn 't opevreetn haddn. Mâr heur vae zee: "nee Miene, iej heb 't versmikkeld".*
smodde, kort pijpje.

smoekse, slordig iemand.

smoeksn, lopen zonder op iets te letten, banjeren. *Mut iej mâr zo deur de klaover smoeksn?*

smoel, mond. *Hold oe smoel toch dichte.*

smoesterd, iemand die er vuil uitziet.

smoestereg, vuil uitzierend, smerig en verwaarloosd. *'t Zut er in huus zo smoestereg uut.*

smoezn, smoezen. *Zie zittn altied te smoezn.*

smok, zoen.

smolt, smout. *As de botter duur is smâek smolt bes op 't brood.*

snaaierd, snoeper. *'t Is 'n grote snaaierd, die katte, iej kunt niks op taofel laotn staon.*

snaern, snaren van piano of gitaar.

snaern, V-snaren, aandrijving.

snaeter, snater, mond. *Hold oe snaeter, as ik an 't woord binne.*

snaore, snaar.

snaore, klungel, prutsding. *Riimm en snaern (snaren) dât bint ok snaorn, kamrae (kamraderen) gaot er mee striekn.*

snârre, **snârrebek**, vrouw met scherpe tong.

snee, sneeuw.

snee, snede (gras). *De naosnee is dit jaor aoreg goed.*

sneechien, sneetje. *Twee sneechies roggebrood en 'n plâkkien stoete, meer kreegn wie niet.*

sneeg, net en kordaat. *'n Sneege deerne, daor muttn alle jonges schik van hebme.*

sneelaoge, sneeuwlaag.

sniejn, sneeuwen.

sniën, snijden. *Ik snie / snee; iej sniedt / sneen; hie snidt / snee; wie sniedt / sneen; ik heb esneen.* {p.96} *Hie snidt 't brood. Hier sniedt ze ons (laten ons te veel betalen).*

sniester, sisser. *'t Kan nog wel met 'n sniester ofloopm.*

sniester, rotje. *Hie is met sniesters an 't schietn.*

snietrog, snijtrog waarin kort stro wordt gemaakt.

snik, hik. *Deur schielek èèn kan 'n mense de snik kriegen.*

snippe, snip.

snippe, oliekannetje.

snippe, onvriendelijk meisje.

snipper, roes, flinke borrel. *Hie hef 'n aorege snipper op, hie kan haoste niet meer loopm.*

snippern, snipperen. *Wat gaof der weer snippern, de vloere lig helemaole vol.*

snipsnoorderiejn, prullen.

snoete, snuit.

snoevm, snuiven. *Ik snoeve / sneuve; iej snoef / sneuvm; hie snöf / sneuf; wie snoef / sneuvm; ik heb esneuvm. Ik mudde de neuze eers uutsnoevm. Aj odeklonje opsnoef dan wordt de verkolnheid minder. Zie zek in Heerde snoevm; snuvm heur iej niet zo veule.*

snorre, snor.

snorrebot, snorrebot (stuk touw met een varkensbeentje of knoop waarmee kinderen een snorrend geluid maken).

snörrechien, snorretje. *De jonges haddn gauw in de gaetn wie veur Sunterklaos speuln, 't zwârte snörrechien koj net zien onder de grote witte snorre.*

snörkn, snurken.

snörkn, brommen, vitten. *Iej heb altied wat te snörkn, ik heb 't zo goed edaon as 't mâr kan.*

snornn, spinnen van de kat.

snotter, snot.

snottereg, verkouden.

snottereg, bekaaid. *Daor bin iej snottereg ofekomm. Wat hebbe wie ekreegn, 'n snottereg klein bettien.*

snotterneuze, wijsneus. *Wat verbeeldt 'm zon snotterneuze wel! Op gaon speuln um zon kleinegheid.*

snuf, snuif.

snufdeuze, snuifdoos.

snuujn, snoeien.

snuujn, snoepen. *'t Is 'n grote snuujerd.*

snuusteriejn, snuisterijen.

snuute, snuit. *Snoete heur iej in Heerde meer dan snuute.*

soezn, suizen, suffen. *De wiend begint in de boomm te soezn, 't zal wel deuj wordn.*

soldeern, solderen.

somme, som.

söppien, sopje. *Wie zult is 'n söppien klaormaekn.*

soppe, bevochtigd haksel voor de koeien.

soppm, koeien voederen met een soort hakselbrij. *Noe der weineg heuj is mudde wie an 't soppm.*

spaen, spitten, omspitten.

spaltern, bungelen met de benen. *O deerne, gaot er niet spaltern met de biene.*

spandeern, spenderen, besteden. *Um an dât olde huus nog zo veule te spandeern, dât liek mien niet bes toe.*

spânnechien, span. *'n Ezel en 'n bok, 'n kemiek spânnechien veur de bokknwaegn.*

spânnevogel, vlinder.

spânn, er om spannen, spannend zijn. *'t Wil der spânn, wie der giet winn.*

spann, daksparren.

spântouw, touw waarmee de achterpoten van de koe tijdens het melken zijn vastgebonden.

spaonders, spaanders.

spaone, spaan.

spaorn, sparen. *Aj intieds spaort, dan hej wat as de nood an de man kump. {p.97}*

spârre, spar.

spârteln, spartelen.

spee, nuffig, kittig. *Zon spee dink van 'n deerne.*

speeke, spaak.

spekkoper, opschepper. *Aj 'm ziet stappm, 'n hele spekkoper.*

spelde, speld.

speltien, speldje. *'Deerntien kreeg van mevrouw 'n mooi speltien op eur verjaordag.*

speuln, spelen. *De meister met de jonges speuln, dât is bes, mâr owee, as de jonges met de meister speult.*

spieje, spuug.

spiejn, spugen, braken. *Iej hoef niet op zien femielie te spiejn.*

spieke, spaak.

spiekker, spijker, draadnagel.

spiekker, spyker, kasteel (oorspronkelijk: korenschuur).

spielle, spijl.

spieltien, spijltje. *'n Spieltien metwors, dât was der nog aover van 't hele geslâch.*

spiende, spinde, kast tussen twee beddestees. *Veule zal der niet in de spiende ween.*

spient, spint (inhoudsmaat).

spient, spint. (oppervlaktemaat) *'n Spient land is zoveule land as met 'n spient zaod bezèèjd kan wordn.*

spiere, grasspriet. *Met 'n gresspiere kuj de piepe wel schone maekn.*

spiertien, kleinigheid. *Dât spiertien mael dat der nog in de zak is, daor kun de wèke niet met toe.*

spiet, spijt. *Wat heb ik 'n spiet, dat ik niet intieds 'n paer koene eköf hebbe.*

spiet, spijt, ruw vlas.

spietn, spijten. *'t Spit mien; 't spit oe; 't spit 'm; 't spit ons; 't spit oeluu; 't spit eur; dat hef mien espeetn.*

spieze, spijs.

Speenkruud

Iej staot te pronkn

An de kante van de sloot.

Gèèle steerties tussn fris gruu.

En geef bie kold en griendereg weer

Haope op 'n mooi veurjaor.

spik, brugje van zoden over een duiker. *Deur 't rèègnwaeter was 't spik wel half wegespoold.*

spikkeleern, speculeren.

spikkeltien, spikkeltje.

spille, spil.

spinnekop, spin.

spinnekopsnes, spinneweb.

spinnevoetn, het maken van de laatste stuiptrekkingen.

spinn, spinnen.

spint, inhouds- en vlaktemaat. (zie ook *spient*).

spintien, spintje. *Hie kreeg mâr'n spintien rogge.*

spintsmântien, mandje waar een spint graan in gaat.

spit, puntig ijzer met vlakke kop dat in de grond wordt gestoken en waarop de zeis wordt scherp gemaakt (gehaard).

splete, spleet.

splietn, splijten.

spoekn, spoken. *Wat gaøj der toch laete spoekn, maek toch dâj naor bedde komp.*

spoer, spoor.

spoern, sporen. *Die waagn spoert niet, de raen zittn 'n bettien te wied van mekaere of.* {p.98}

spoern, het spoor volgen. *Iej konn 'm goed spoern met die grote klompe.*

spontörf, lange, vlossige turf.

sprao, spreekw.

spraoke, spraak. *Hie had de spraoke verleurn.*

spraoke, taal. *Wie kon die vremde spraoke verstaon?*

sprèèkn, spreken. *Ik sprèke / sprake; iej sprèèk / sprakn; hie sprek / sprak; wie sprèèk / spraekn; ik heb espreukn.*

spreie, spreï.

sprein, spreiden. *'t Gres lig espreid op 't land.*

sprenge, spreng, gegraven bron.

spreu, ruw, gebarsten (lippen en handen). *Spreu lippm; spreu hande.*

spreukien, praatje, roddelpraatje. *'t Spreukien giet, dat 't kiend niet van 'm is.*

spreukien, sprookje.

sprikkn, dorre takken. *Sprokkeln is 't zelfde as dooje sprikkn zuukn.*

sprinkhaene, sprinkhaan.

sprokkeln, sprokkelen.

sprungchien, sprongetje.

spruute, spruit.

spuite, spuit.
spul, bedrijf of ander eigendom. *Ik holle van dat spul, ik doe' t niet weg.*
spul, toestand. *'t Is 'n spul, dât hie de fietse niet veur mekaere kriegn kan.*
spul, kermistent. *Daor stond mâr ien spul op de hele kârmse.*
spullechien, klein boerenbedrijf.
spunsien, sponsje.
spuuln, spoelen.
spuultien, kleine spoel (naaimachine).
spuurn, sporen, volgen. *Wie kann 'm net spuurn waor hie hen egaon was.*
stapelierend, stapelgek.
stalreppel, paal waaraan de koe in de stal vast zit.
stândermeule, standerdmolen.
stânge, stang.
staokn, stoken. *Iej gaot onder mien perseneel staokn.*
staol, staal.
staon, staan. *Ik stao / stonne; iej staot / stonn; hie stiet / stönd; wie staot / stonn; ik heb estaon. Stao'k hier niet goed?*
staon, garanderen. *Ik stao oe half.*
staon, vertrouwen. *'k Stao die keerl niet.*
staot, staat, natie.
staot, staat, levenswijze. *'n Grote staot voern, dât is gien kuns, mâr op tied betaeln, daor kump 't op an.*
staove, stoof.
staovm, stoven (werkw.).
stappe, klem voor ratten of bunzingen.
stârre, ster.
stârk, sterk. *'n Stârk peerd. Stârk van gestel is hie nooit ewes. Met stârke drank muj verzichtig wèèn.*
stârk, zuur, bedorven. *De botter is stârk ewordn.*
stârvm, sterven. {p.99} *Daor stârf iej haoste van de kolde. An die kwaole bint er veule estörm.*
stât, staart.
stèè, plaats. *Veur oe zaeke hej daor gien slechte stèè uutezöch. Iej kann 'm niet uut de stèè trekkn.*
stèè, pijnlijke plek. *Hie hef 'n stèè in de bors. Zie hef stèè in de zied.*
steechien, steegje.
stèèchien, plekje.
stege, steeg.
stèèkelbaorze, stekelbaars.
stèèkelvârkn, egel.
stèèkn, steken. *'t Stek mien niet op 'n halve dag. 't Kiend is lillek deur de bieje esteukn.*
steeks, het onwillig zijn van een paard, het niet op de plaats willen blijven staan.
stèèln, stelen. *De vruchn bint 'm van de âkker esteuln.*
stèèn, steden. *Amsterdam en Rotterdam bint grote stèèn.*
steerne, ster.
steerns, sterren.
steffm rien, het paardrijden op 26 december (St. Stefanusdag).
steil, iets van belang, in hoge mate. *'t Is zo steil, 'n meraekel! Wie bint 'n paer daegn steil druk met 't heujn ewes.*
stekkelbaorze, stekelbaars.

stel, steel.
stellaezie, stellage.
stellechien, klein petroleum stel. *De hele middag stund 't èètn op 't stellechien te prutteln.*
stellechien, stelletje, paartje.
stellechien, steeltje.
stengelmoes, gekookte raapstelen.
stengels, raapstelen.
steuchien, poosje. *Hie is mâr 'n klein steuchien ('n klein schöffien) bie ons ewes.*
steufien, stootje.
steundertien, kleine staander bij het bikkelspel.
steurn, storen. *Komp ons noe niet steurn, wie bint veul te druk.*

Stokvis

*500 gr stokvis
1 liter karnemelk
wat water en zolt
botter of mosterdsauze
gekaakte eerpels of ries*

De stokvis 's nachs weekn in de kârnemelk.
De volgnde dag 't vel en de graot weg haeln.
In stukkies sniejn van 5 cm. De stukkies oprolln en met gaorne of dun touw vasteknuppm.
Wat zolt in 't water, en dit an de kaok brengn en an de kaok holln. De vis d'r in en in 1 uur gaer kaokn.
De stokvis kuj èètn met gekaakte eerpels of ries. As 't warm op 't bord lig dan lâkkere botter- of mosterdsauze d'r aoverheer.

steutien, stootje.
stiegn, stijgen.
stiel, stijl, ambacht. *Dât is nog 'n man van d'olde stiel.*
stiel, paal in de stal.
stiel, staande gedeelte van een kozijn.
stiense kâs, Oostindische kers.
stiesel, stijfsel.
stievm, stijven.
stif, stift.
stik, steil. *Zet de ledder niet zo stik.*
stikke, pen die in de grond wordt gestoken en waaraan met een touw een koe of geit kan worden vast gebonden.

{p.100}

Staotegheid

Stil, helder water.
Boomm staot staoteg te spiegeln.
Veurnaem en zonder te bewèègn.
Dan 'n zuchien wind
Dât vezichtig aover 't water blös
En rimpels mâk in 't heldre water.
Weg is de stille staotegheid.

De illusie van veurnaemheid
Lös op in duuzend rimpels.

stikke, stek (plant).

stikkeln, aardappels poten zonder spitten, er worden alleen kuiltjes gemaakt *De mâs is 'n wèèke of wat veur 't paotn in de grond ewârk en dan wordt er kuulechies met de schuppe in de âkker emâk. Daor wordt 'n eerpel in egoid en baovm op elke eerpel kump 'n schup bouweerde.*

stikziende, bijziend.

stip, stipt.

stip, saus, jus. *'t Bint beste eerpels, zie gebruik weineg stip.*

stippe, stip.

stippien, stipje.

stobbe, onderste deel van een boomstam met de wortels. *Met kâsaomd had menegiene in vrogger tied 'n stobbe in 't vuur.*

stoekn, blijven steken, niet verder kunnen. *'t Touw is te dikke, iedere keer blif 't stoekn.*

stoepe, stoep. *Hie leut mien op de stoepe staon.*

stoepe, stuip. *'t Kiend hef bij toern las van stoepm.*

stoepe, bevestiging. *As hie zon stoepe krig, dan blif hie an de gank tut alles of is.*

stoers, zuur, stuurs.

stoete, brood. *Met Paosn krege wie altied krintestoete.*

stoevm, stuiven. *De rogge is druk an 't stoevm.*

stöffien, stofje. *Dât is 'n mooi stöffien veur 'n mantel.*

stökkien, stokje.

stokvârve, stopverf.

stolt, stout. *Bin iej weer stolt ewes?*

stoot, poos. *Iej bint 'n hele stoot weg ewes.*

stootkante, verdikte rand van vrouwenrok.

stoppe, stop, kurk.

stoppe, verstopping, opstopping. *As der met iesgank 'n stoppe kump, dan begint 't water te wassn.*

stöppel, stoppel.

stöppelhaene, tractatie als de oogst is binnengehaald.

stöppien, stopje, kurkje.

störm, storm.

störtkaore, kipkar.

störtn, storten. *'n Gat volstörtn. Geld op de banke störtn.*

störtrèègn, stortregen.

strabant, fors optredend, eigengereid. *'t Is 'n strabante keerl, hie kump veule te kort an vrindelek wèèn.*

straffe, straf.

strage, strak, streng. *Aj 'm strage ankiek dan wordt hie verlèègn.*

strâkkies, zojuist, daarnet. *Strâkkies hej ezeg, dât 't zo was en noe ontken iej 't weer.*

stram, knoestige, kromme tak. *Zuw der die stram mâr ofslaon, daor wordt de boom mooier van.*

strank, uitstekende tak.

straole, straal. {p.101}

streekien, streekje. *Streekien goojn is altied 'n aoreg spul veur schoelkiender.*

strepel, smalle strook.

streppel, smalle strook gras.

streuchien, strootje.
streuchien, straatje. *Wie kent in Heerde 't duuster streuchien niet?*
streukien, strookje.
streultien, straaltje.
streumpien, stroompje.
streuper, stroper.
streupm, stropen. *Streup de mouwe es op.*
stried, strijd.
striekn, strijken. *Ik heb ezörg, dât er wat te verdienn was en noe giet hie met de hele wins striekn.*
striekzwèvel, lucifer.
strien, strijden.
strien, pleiten. *Ik strie altied veur oe en wardeer iej 't?*
strik, lang stuk hout met slijpmateriaal om de zeis te scherpen.
stroef, pittig, beduidend. *Twinteg euro veur dat kâlfien is wel stroef genog.*
strop, kwajongen.
strunts, nors.
struuke, struik.
struukien, struikje.
struusvogel, struisvogel.
stukn, groeien. *Jan, iej bint meraekel estuk in de leste twee jaor.*
stundern, berispen, moeite hebben met. *De meisters heb heel wat te stundern met de kiender in de schoele.*
stutte, stut.
stuultien, stoeltje. *Ik zegge teegn mien kameraod, wie pak ok mâr 'n stuultien.*
stuutien, broodje. *De bakker hef veur ieder 'n reziennstuutien ebakkn.*
stuuver, stuiver.
stuuvm, stuiven.
sunterklaos, sinterklaas.
sunterkleusien, speculaasje.
sukelae, chocola.
suker, suiker.
sukerei, cichorei.
sukerschere, klontjesschaar. {p.102}

Heerder Woordn letter T

taaln, verlangen. *Hie taalt der niet nao.*
tachnteg, tachtig.
tachteg, tachtig.
taekel, takel.
taerte, taart.
taertien, gebakje.
takke, tak.
tammee, straks, aanstonds.
tamper, een beetje zuur. *Met tamper bedoele wie 'n angenaeme, iets zoerachtege smaek.*
tandntârgerieje, te kleine portie eten. *Kriege wie niet meer as dat kleine bettien, dat is mâr tandntârgerieje.*
tângchien, tangetje.
tange, tang.

taoj, taai.
taofel, tafel.
taonèègel, dwangnagel.
tappe, tap, metalen uiteinde van de molenas.
târgn, tergen.
târnn, tornen. *Wie zult die mouwe lös târnn.*
târpe, terp.
tâsse, tas.
tebak, tabak.
tebaksproume, tabaksprium.
teegn, tegen, tegemoet. *Ik zal oe wel teegn komm.*
teegnaover, tegenover.
teegnswoordeg, tegenwoordig.
tèèm, teemen, zeurderige manier van spreken. *Hie zeurt altied weer van achtern ofan, hie kan die tèèm mar niet kwiet raekn.*
teeve, teef.
teglieke, gelijktijdig. *Zie kwamm teglieke aover de streep.*
tekse, tekst.
telder, bord om van te eten.
temee, straks, aanstonds. *Wie gaot temee saemm naor't dârp, laow zeggn, aover 'n ketier.*
tente, tent.
tentwaagn, tweewielige wagen met vaste linnen kap.
terechte, terecht, op de juiste plaats. *Alles kump terechte, behalvm de verzeupm dubbelties.*
termien, termijn.
teste, test.
teste, vuurpotje in stoof.
teufeltien, tafeltje.
teumeg, zonder bezigheid. *Teumege tied is niks veur 'n wârkzaeme aerd.*
teunebanke, toonbank.
teunn, tonen. *Teunt dan dâj bèèter op wilt passn, preuties daor hej niks an.* {p.103}
teuntien, toontje. *Wie zult 'm 's 'n teuntien leger laotn zingn.*
teurntien, torentje.
teut, geklets. *Van zien teut kuj niks op an.*
teut, dronken.
teutn, kletsen.
tevrèèn, tevreden.
tewèège, teweeg. *Iej heb heel wat tewèège ebrach met dat stuk in de krante.*
tichelpanne, platte schop die in de steenfabriek wordt gebruikt.
tichelwârk, steenfabriek.
tie, teen (lichaamsdeel).
tied, tijd.
tiedeg, tijdig.
tieg, tijding. *Ik zal oe intieds tieg doen.*
tiék, tijk, overtrek beddegoed.
tieke, teek.
tielgat, gat in de bijenkorf waardoor de bijen uit- en invliegen.
tiene, tien.
tikkeltien, beetje. *Die paole stiet 'n tikkeltien uut 't lood.*
tikkertie, tikkertje, (spelletje).
tiltalter, schommel. *In Veessn heur iej tilder (schommel) en tildern.*

timmern, timmeren.

timmern, nestbouwen. *As de vogels begint te timmern, dân wordt 't veurjaorsachteg.*

timpe, broodje.

timpe, punt grond. *Hie hef daor nog zo'n timpe liggn.*

tingel, tengel. (vinger of lat).

tippe, puntig uiteinde, uitsteeksel.

tippe, puntig uitlopend driehoekig stuk land.

tippeln, lopen.

tippeltien, korte wandeling. *Van Heerde naor Waopmvelde was vrogger mâr 'n tippeltien.*

tippien, tipje, een beetje.

{poem}

Tied

D'r was nog gien tied.

Wuule mossn tied hemm.

Noe is d'r tied

en noe hew gien tied meer.

Zie zek: "D'r is meer tied as lèèvm."

Mâr waorumme hew dan gien tied in 't lèèvm?

{/poem}

titte, vrouwenborst, tepel.

toch, tocht. *Iej zittn daor op de toch.*

töcheln, lopen. *Zie laot oe mar töcheln.*

töchien, tochtje.

todde, vod.

toddn, wegsiepen, dragen. *Dât kiend toddn mien alles weg.*

toe, toen. *Toe hie de kans kreeg, hef hie zien slag eslaegn.*

toe, dicht. *Ik heb de deure toe edaon.*

toebroek, onderbroek die van voren en van achteren gesloten is,

toef, kuif. 'n *Mooje toefvinke.*

toegaon, toegaan, gebeuren. 't *Giet er raer toe bie de buurn.*

toeholln, buitenechtelijke betrekkingen hebben. *Hie hef al lange met dat wief toe eholln.*

toeke, teef.

toeke, oude vrouw.

toekiekn, toekijken. {p.104}

toekomm, rondkomen. 't *Is de vraoge, of wie met de olde eerpels zult toekomm.*

toelaotn, toelaten.

toeliekn, lijken, bevallen 't *Wil mien niet goed toeliekn.*

toemaekn, dicht maken. *Ie muttn dât gat in 't gaes toemaekn.*

toenemm, toenemen. *As de drukte nog meer toenemp, dan muw meer perseneel hebbm.*

toern (*biej toern*), nu en dan.

toestelln, aanschaffen. *Hie hef besleutn 'n schriefmesiene toe te stelln.*

toetmèem, hetzelfde praatje, herhaling van woorden. 't *Is altied dezelfde toetmèem, as hie bie oe kump; niejs vertelt hie niet, altied 't zelfde preutien.*

toetn, loeien van een koe, tuiten. *Wat stiet die koe an 't hekke te toetn. De oorn zult 'm wel 's toetn.*

toeverdan, aanstonds, voortaan. *Toeverdan zuw de bloemm naor binn muttn brengn.*

toezeggn, toezeggen. *Hie hef mien vief mudde eerpels toezeg.*

toezettn, neerzetten. *Zak 't köffertien hier mâr toezettn?*

toezettn, de waarheid zeggen, de mantel uitvegen. *Wat hef hie 'm der toe ezet, gien hond zol der brood van vrèètn.*

tokkn, lokken. *Laot oe toch niet altied mee tokkn.*

tolle, tol (speelgoed).

töllechien, tolletje.

tondeldeuze, tondeldoos.

tonne, ton, vat.

tonneband, hoepel om de ton.

tonge, tong.

tongeblaore, mond- en klauwzeer.

toom, worp, groep. *'n Toom mooie biggn.*

toorne, toren.

toppe, top.

töppien, topje.

törf, turf. *Hie hef altied van die vlossege törf.*

törfien, turfje.

törfmot, turfmolm.

törvm, turf in het turfhok brengen, turf opstapelen.

törvm, standen schrijven bij kaarten d.m.v. streepjes.

tosse, stuk van een graszode.

touws, mak. *Wie heb 't jonge peerd touws emâk.*

touwskluppel, hout waaraan de strengen van het paard zijn bevestigd.

trad, stap. *In februari bint de daegn 'n haennttrad langer.*

tramp, lompe trap met de voet. *'k Gaf 'm 'n tramp, dat hie aover de kop vleug.*

traon, traan (vis).

traone, traan (oog).

trappe, trap.

trappeern, betrappen. *Ik trappeern 'm net toe hie d'r mee beginn wol.*

trèè, schrede, trede. *Hie gunk vief trèè achteruut.*

trèèn, bevruchten (kip).

trèètern, treiteren.

treffm, treffen, ontmoeten. *Verleen jaor tröf ik Antien; zie kwam met de kruuwaagn van de bèèke.*

trekkn, trekken. *Hie trek 'n bettien met 't linkerbeen.*

treuntien, traantje.

triép, trijp.

triestereg, somber, triest. *Hie is triestereg van aerd. 't Is triestereg weer.*

troefel, troffel.

tromme, trommel. *De broodtromme is leug.*

tromm, verdwijnen, ophoepelen. *En noe kuj veur mien part optromm!*

troos, troost.

trössien, trosje.

trugge, terug.

trummechien, trommeltje. *Toe 't trummechien met zuurties veur de tweede {p.105} maol bie Jan kwamp, zee hie, 'Nee, moeder hef ezeg, ik mosse ok 's bedankn.'*

tuch, tucht.

tuier, hangende slijm massa, kwijl. *Wat hef die koe 'n tuier an de bek hangn.*

tuiern, door slordigheid iets verliezen. *Wat gaoj der toch tuiern met die dinge, kiek, ieder keer völt oe wat!*

tuiteleg, wankel. *'t Stiet zo tuiteleg, as 't mar niet völt!*
tukker, putter.
tukkertie, lief meisje van ongeveer achttien jaar.
tukkien, dutje. *Ik hadde emties 'n tukkien edaon.*
tukkn, wachten, treuzelen. *Tuk noe mâr niet langer, gaot noe mâr, anders is 't te laete.*
tukkn, dutten, slapen.
tulln, duimzuigen.
tuug, tuig, slecht volk.
tuug, paardetuig.
tuugn, zich veroorloven. *Ik kan 't niet tuugn um alle zundaegn te gaon biljârtn, dat kan de broene niet trekkn.*
tuun, gevlochten omheining rond een tuin of weiland.
tuunhaemer, houten hamer voor in de grond slaan van houten palen.
tuurhaemer, houten hamer voor in de grond slaan van houten palen. *Hie hef 'n kop as 'n tuurhaemer.*
tuurn, een koe, die met een touw vast aan de paal staat te grazen.
tuurpaol, paal waaraan de koe vastzit op een weide zonder omheining.
tuus, thuis. *Toe der bezuuk kwam, was ik niet tuus.*
tuute, tuit.
tuute, klein meisje, *Kom mâr is hier, mien tuute.*
tuute, kip.
tuutei, kippeëi. *Moe dut er ok wel is 'n tuutei in.*
tuutmèèm, eentonig gezeur. *'t Is met oe altied dezelfde tuutmèèm.*
tweederweggn, op twee plaatsen. *De diek is tweederweggn deurebreukn.*
tweedonkern, schemering. *Hie kwam in tweedonkern bie ons an.*
twiefeln, twijfelen.
twieg, twijg, wilgetakken. *Hele stukkn twieg verbouwt ze daor veur de zinkstukkn bie de waterwârkn.* {p.106}

Heerder Wordn Letter U

ukkien, ukje, kind of klein persoon.
umdaele, naar beneden. *De kappe van de heujbârg was deur de störm umdaele ekomm.*
umme, om.
ummebolln, opnieuw tochtig worden van een koe.
ummebolln, laten ompraten. *Laow 't er noe bie laotn, 'k bin bange, dat ze anders nog weer ummebolt.*
ummedoen, bedriegen. *Jan, ie wilt 't er mien ummedoen, iej vraog veuls te veule.*
ummers, immers.
ummeslaon, omslaan. *In iene nach is 't weer ummeslaegn; gistern vreur 't nog meraekel hard en vandaege is 't zâch weer.*
ummestaon, verhandeld worden, omzetten. *In die zaeke giet heel wat ummestaon.*
ummezien, ommezien. *In 'n ummezien was hie der weer.*
ummezien, omzien in de tijd.
umhandn, onder handen hebben. *Heb iej nog wat umhandn noe iej de zaeke an de kante heb edaon?*
umsliek, spoedig, meteen. *Hie begon al umsliek te laotn mârkn, dât hie de baas was.*
ummetrekkn, het keren van kleding.
ummetrekkn, anders aankleden.
ummetrekkn, het omverhalen van een gebouw of resten daarvan.

unzeleg, vuil. *Wat stiet dât toch unzeleg, um mâr zo op de grond te spiejn.*

upperman, opperman.

upperrn, het werk van een opperman doen. *Zo lange aj uppert, bin iej vriej van 't mâsseln.*

uut, uit. *Uut de tied* (overleden).

uutbesteen, werk door een ander bedrijf laten uitvoeren. *Hie hef 't wârk uutbesteedt bie de loonwârker.*

uutdoen, afschrijven, doorhalen, bijv. in een kasboek.

uutdoen, uitdoen van een jas of ander kledingstuk.

uutdoen, kaars of licht uitdoen.

uutdoen, aangeven bij de Burgerlijke Stand van 't overlijden van iemand. *Uutdoen was vrogger buurnplicht.*

uutduun, duidelijk maken. *Ik zal 't oe uutduun, hoej der 't gauwste kunt komm.*

uutfieneern, uitrekenen, uitdenken.

uutlachn, uitlachen.

uutluchn, met een licht iemand op weg helpen. *'t Is donker, ik zal oe efmties uutluchn.*

uutluchn, uitluchten. *Jonge, wat stink iej, gaot der 's buutn en laot oe 's uutluchn.*

uutpondn, het verdelen van een geslachte koe of een geslacht varken. *Vrogger haddn ze de koe of 't vârn veur de slâch al tussn de buurn vedeeld.*(uutepond).

uutreijn, met een kam bewerken. *Iej muttn oe haor nog uutreijn; jonge, iej ziet der uut as 'n bosduuvel.*

uutschietn, afzonderen, eruitnemen. *Ik wol der wel is 'n zeuvmteg uutschietn.*

uutschietn, uitschieten. *Ik heb mie in de doem esneen toe ik uutscheute met 't mes.*

uutstaon, lijden, uitstaan. *Wat hef die man toch muttn uutstaon veurdât de dood 'n ende brach.*

uutstâppien, uitstapje.

uutstukkn, verstellen, een nieuw stuk in {p.107} de broek zetten.

uutstukkn, bezig zijn, uithalen. *Wat hef die jonge noe weer uutestuk?*

uuttrekkn, uittrekken, ontkleden. *Ie muttn oe uuttrekkn veur ie in 't water valt!*

uuttrekkn, afleggen van een gestorvene.

uutvèègn, uitvegen. *Low dat hok 's uutvèègn. De oogn uutvèègn. Ik zal 'm de kaste uutvèègn.*

uutvèènstern, berispen, de mantel uitvegen. *As hie weer kump, zal ik 'm 's uutvèènstern.*

uutzuukn, uitzoeken. {p.108}

Heerder Wordn Letter V

vach, vacht.

vâchien, vachtje.

vae, vader.

vaechien, vaatje.

vaeg, vaag. *Ik kan 't mien vaeg herinnern.*

vaeke, vaak.

vaelt, mestvaalt.

vaem, vadem.

vaern, varen. *Hoe lange hef hie niet op zee evaern?*

vaern, rijden. *As ik mee magge vaern, dan wil 'k graeg op 't waagnkissie zittn.*

vaert, vaart. *Hie hef der de vaert in.*

vaertien, vaartje, klein kanaal.

vaertien, geringe snelheid, vaartje.

vaertien, vadertje.

vaertuug, vaartuig.

vaetdoek, vaatdoek. *De meestn zek wasseldoek of schötteldoek.*
vaeze, vaas.
valle, val (muis).
vâllechien, valletje (kort gordijntje).
valln, vallen. *Ik valle / veule; iej valt / veuln; hie völt / veult; wie valt / veuln; ik bin evalln.*
vandan, vandaan. *Waor kom iej vandan?*
vange, vang (rem in een windmolen).
vangs, vangst.
vangs, de zijde van een koe. *Die koe hef aoreg wat in de vangs zittn (is vet).*
vaolt, vaalt. *Vaolt heur iej meer dan vaelt.*
vârkn, varken.
vârknesshot, varkenshok.
vârre, ver. *Dat huus stiet vârre 't land in.*
vârve, verf.
vârvn, verven.
vâs, vers, fris. *Goed vas brood.*
vâs, vers, lied, strofe.
vâssien, versje.
vaste, vast. *De hond zit vaste.*
vaste, alvast. *Ik heb 'm vaste vief guldn egeevn, laeter krig hie de res.*
vâttn, aanpakken, vast pakken. *Op de Eperweg heb z'em evât.*
vâttn, bevatten. *Hie kan 't mâr niet vâttn.*
vâttn, raken. *Zie konn hum mâr niet vâttn met de sneeballn.*
vechn, vechten.
vèège, veeg. *Ik heb ok nog 'n vèège uut de panne mee ekreegn.*
vèègn, vegen.
veeln, verdragen. *Iej muttn oe koest holn, d'olde vrouwe kan gien drukte veeln.*
vèèn, veen. *In 't vèèn kiek iej niet op 'n tîrfien.*
vèèndamp, veenrook.
vèènsters, luiken voor de ramen.
vèèensterbanke, vensterbank.
veer, veer, pont.
veereg, gereed. *Maek iej mien de bosschoppm veereg, dan gao ik intied op de mâr kieke.*
veerl, kwartier van een uier.
veerl, kwart. *'n Veerl pannekoeke.*
veerl, part. *'n Veerl sienesappel.*
veerljaar, kwartaal.
veerte, verte. {p.109} *Wie zaagn 'm in de veerte ankomm.*
veerteg, veertig.
veertien, veertje.
veertiene, veertien.
veerze, vaars.
vèète, vete.
vèète, haarlok.
veldhoen, patrijs.
vellechien, velletje, b.v. op de melk.
venient, venijn.
vente, jongens.
verabstukkkn, in orde brengen, doen. *Is hier nog wat te verabstukkkn?*
veraltereerd, verbouwereerd. *Ik wazze zo veraltereerd, ik bin nog niet helemaole bekomm.*

verraod, verraad.

verbârgn, verbergen.

verbeeln, verbeelden. *Die mèensn verbeeldt eur zon boel.*

verbien, verbieden. *Ik verbie / verbeu; iej verbiedt / verbeun; hie verbödt / verbeud; wie verbiedt / verbeun; Dât hef hie zien kiender altied verbeun.*

verblikkn, verbleken, verschieten. *Geef die olde verblikkte jâsse mâr weg.*

verbruud, verbruid, bedorven. *Hie hef 't bie mien verbruud, ik wil 'm nooit weer in huus hebbm.*

verdoen, verkwisten, verteren. *Hie hef alles verdaon wat hie bezat.*

verdrèèjd, verdraaid. *Daor kump verdrèèjd mien olde maot an.*

verduld, warempel.

verdwien, verdwijnen.

vergangn, verleden. *Vergangn wèèke is hie hier ewes.*

vere, veer (vogel). *Nao die ârfenisse kan hie weer 'n vere van de bek blaozn.*

vere, veer van een auto.

vergaon, vergaan. *'t Zal der oe nog nao vergaon. Ik vergunge van de piene.*

vergaon, verrotten. *Die kiste met appels is vergaon.*

{poem}

Verwârking

Vandaag kreek berich

Dâj d'r gistern niet meer waern.

En maen is vandaag gistern.

Met herinneringn an die dinge

Diew saemm belèèf heb.

En diek vaste wille holln

Umdâw ze nooit weer belèèf.

Mâr die zwârt meschien zuties an

Ok weer verandert in gries

En meschien wel in wit.

{/poem}

vergaon, zinken.

vergaon, van plaats veranderen. *De balle was vergaon, mâr iej konn 't haoste niet zien.*

vergèètn, vergeten. *Ik heb vergèètn, dat ik um acht uur op 't dârp mosse wèèn.*

vergèèts, vergeetachtig.

vergulln, vergulden.

verguppm, mislukken. *Dât is mien weer vergup.*

verhael, verhaal.

verhaeln, verhalen, vereffenen. *Dât mosse effm op 't kleine breurtie verhaeln.*

verhaeltien, verhaaltje.

verhettn, verhitten.

verinneweerd, in de war, door elkaar gegoooid.

verjaord, verjaard.

verkampm, verplaatsen van vee naar andere wei.

verkeern, verkeren. {p.110}

verkeupern, van een laag koper voorzien.

verkiekn, verkijken, vergissen. *Daor kuj oe lillek op verkiekn. Hie kik zo onneuzel.*

verklaorn, verklaren.

verklaorn, verzekeren. *Ik verklaore oe, dât hie noe wel weg zal blievm.*

verknup, verdikkeme.
verkolln, verkouden. *Ik bin haoste 't hele jaor verkolln ewes.*
verkollnheid, verkoudheid.
verkomm, voorkomen, verhinderen. *Dât had ie kunn verkomm.*
verkomm, omkomen. *Hie is verkomm van ârmoe en van 't smeer.*
verkopege, verkoping.
verkoopm, verkopen.
verkrummeln, verkrummen.
verkrummeln, in elkaar krimpen. *Wie verkrummelt van de kolde.*
verkwissn, verkwisten.
verlaot, overlaat. *'t Water van de Griflöp bie Heerde aover 't verlaot in de Vaort.*
verlaotn, verlaten.
verlaotn, afstaan, overdoen aan. *Ik verlaote oe 't bies veur honderd euro.*
verlèègn, verlegen.
verleen, verleden. *Verleen wèèke is hie bie ons ewes.*
verlep, verlept.
verlet, gebrek, behoefte. *Ik heb der nog gien verlet umme, ik heb 't nog niet neudeg.*
verliezn, verliezen. *Ik verlieze / verleure, iej verlies / verleurn; hie verlös / verleur, wie verlies / verleurn; ik heb verleurn.*
verloop, angst.
verloop, op de vlucht slaan. *'t Verloop uuthangn.*
verlos, verlies. *Ik mosse altied met verlos wârkn, zodoende bin ik achteruut eboerd.*
verlössn, verlossen, bevrijden.
verluuzn, 't vertikken. *Ik verluuze 't, um altied klaor te staon.*
vermaekn, vermaken, legateren. *Hie hef alles an zien kleinkind vermâk.*
vermaekn, vermaken. *Die kinder vermaek zich wel in de zandbak.*
vermiejn, vermijden.
vernèègeln, fout bij het beslaan van een paard.
vernèègeln, herstellen van krakende traptreden.
vernemm, vernemen, merken. *Wie vernemp hier niet veule meer van 't schietn in de Kamp.*
vernemsteg, pienter. *'t Is 'n vernemsteg jongchien, hie hef 't gauw in de slag.*
verneukn, bedriegen.
vernuf, vernuft.
verplichn, verplichten.
verpraotn, verpraten. *Ik heb mien verpraot, ik hadde de mond dichte muttn holln.*
verroppm, vernielen. *Iej verrop mien dât buukien helemaole.*
verschèèln, schelen, interesseren. *Wat kan mien 't verschèèln!*
verscheuvelink, verschoppeling. *Hie is altied 'n verscheuvelink ewes, altied is hie achteruut ezet.*
verschietn, verschieten, verbleken. *'t Jâssien is helemaole verscheutn.*
verschoevm, verschuiven.
verschruujn, verschroeien.
versiern, versieren.
versjanzeern, een andere plaats geven.
verslaetern, zoek maken, verwaarlozen.
verslaon, verslaan.
verslaon, een andere plaats geven. *'k Zal de koe verslaon, waor hie noe an de stikke stiet is gien gres meer.*
verslietn, verslijten.
versloddern, slordig maken. *Die meid zol mien 't hele huusholn versloddern.*

verspeuln, verspelen, verliezen. *Wie verspeult te veule tied. Daor hek aoreg wat op verspeuld.*

verspikkn, op verheugen. {p.111} *Ik hadde der mien zo op verspik, um mee te gaon naor de stad.*

verspochn, door vocht bederven. *'t Zaod was lillek verspoch in dât vochtege hok.*

verspreèkn, verspreken. *Ik heb mien daor lillek verspreukn.*

verstaon, verstaan.

versteurn, verstoren.

verstoekn, verstuiken.

verstöppertien, verstoppertje.

verstriekn, verstrijken. *De tied is verstreekn, 't is te laete.*

vertestewiern, vernielen. *Zie heb mien dât pârk helemaole vertestewierd.*

verteunn, vertonen. *Verteunt oe kunsn mâr 's, aj kunt.*

vertikkn, vertikken. *'k Vertik 't um met te gaon.*

verval, fooi. *'t Verval was haoste meer as 't loon.*

vervangn, ziek door kouvatten. *Die koe is al 'n hele tied vervangn. Bie vervangn mut der an 'n koe edach wordn.*

verveerd, vervaard.

vervlimp, verdorie. *Vervlimp zek ze in Veessn.*

verwierd, door elkaar, verward. *'t Is der 'n verwierde boel. De koe zat verwierd in 't touw.*

verwiezn, verwijzen.

verzâchn, verzachten. *De piene verzâchn is niet 't zelfde as de kwaole genèèzn.*

verzeggn, beloven. *Ik heb de buurman de vârkns verzeg.*

verzien, verwedden. *'k Verzie der tien euro onder.*

verzien, voorzien. *Ik had 't verzien, dât 't er van komm mos.*

verzittn, door thuis te blijven iets missen. *Iej heb wat moojs verzèètn.*

verzoepm, verzuipen. *Zuuneg wèèn en geld verzoepm.*

verzuuk, verzoek.

verzuukn, verzoeken.

verzuum, verzuim.

verzuumm, verzuimen.

verzuutn, zoet maken. *Geld verzuut 't wârk.*

ves, vest. *'t Verkeerde ves an hebbm (een schuldeiser proberen weg te krijgen).*

vessien, vestje.

vetpriezn, een bezoek brengen ter gelegenheid van het slachten van een koe of varken en er vervolgens een glaasje op drinken.

veugeln, met de vingers betasten om iets te onderzoeken.

veugeltien. vogeltje.

veulderweggn, op veel plaatsen. *Veulderweggn zag iej dât de huuzn deur kenonskogels etröffm waern.*

veule, veel.

veuls te veul, veel te veel.

veur, voor.

veuraf, vooraf.

veural, vooral.

veurbaereg, voorbarig.

veurbeeld, voorbeeld.

veurbie, voorbij.

veurbode, voorbode. {p.112}

veurdeerne, dochter uit het eerste huwelijk.

veurdeure, voordeur.
veureg, vorig. *Veurege wèke is hie nog bie ons ewes.*
veurholln, er om spannen, moeite kosten. *'t Hef der veur eholln, um die stârke vesting in bezit te kriegn.*
veurjaor, voorjaar.
veurkeur, voorkeur.
veurkomm, voorkomen, iemand voorbijgaan. *An 't ende van de baene is hie de ander veurekomm.*
veurkomm, voorkomen, verhinderen. *Ik konne met de beste wille niet veurkomm, dât 't kiend onder de waegn kwamp.*
veurkomm, voorkomen, uiterlijk. *Naor zien veurkomm te oordeeln liek mien die vent wel betrouwbaar.*
veurkoop, voorkoop. *In oorlogstied help oe veurkoop niet veule, 't goed wordt toch niet elèèverd.*
veurnaem, voornaam, deftig. *Zie dient in dât veurnaeme huus.*
veurnaeme, voornaam. *Gait is zien veurnaeme.*
veurnemm, voornemen, plan. *'t Is zien veurnemm um met Paosn 'n reisien te maekn.*
veurnte (in 't *veurnte*), alvast vooruit. *Hie wârk graeg in 't veurnte.*
veuolders, voorouders.
veurrech, voorrecht.
veurschrievm, voorschrijven.
veurschrijf, voorschrift.
veurspoedeg, voorspoedig.
veurstaon, voorstaan. *Hie lôt der 'm 'n heleboel op veurstaon, dat zien vaeder börgemeister ewes is. De eerpels staot er dit jaor niet bes veur.*
veurtrekkn, verwennen, voortrekken. *De oldste zeune heb ze baovm de andere kiender veuretrökn.*
veuruut, vooruit. *Met dât voer heuj kuw weer 'n poosien veuruut. De waegn was niet veuruut te kriegn.*
veurvörke, voorvork.
veurwârp, voorwerp.
veurzien, voorzien. *Dât hef gien iene kunn veurzien. Kan hie in zien onderhold veurzien?*
vezier, vizier.
vijschaf, vijfschacht, vijfschaft (stevig weefsel dat met vijf schachten of kamhouten gemaakt is).
viesteg, vijftig.
viele, vijl.
vieln, vijlen.
vienn, vinden. *Ik viene, dat 't tied veur oe is, um an trouwm te denkn.*
viere, vier.
vieve, vijf.
viever, vijver.
viezel, stromatje in de klomp. In Markluiden: veezel. Ook: vijnzel.
viezeln, zich snel voortbewegen.
vimme, vim (honderd garven). *Hoeveule rogge hef hie van dât âkkertien ehaeld? Niet meer dan 'n vimme.*
vinneg, ongeveer.
vlaege, vlaag. *In 'n vlaege van drif hef hie dat edaon.*
vlagge, vlag.

vlechn, vlechten. *Ik vleche / vlöche: iej vlech / vlöchn; hie vlech / vlöch; wie vlech / vlöchn; ik heb evlöchn.*

vlechn, rennen. *Zie vlechn de brugge aover, zo helleg was zie.*

vlechte, vlecht.

vleeg, tener. *'t Is zo 'n vleeg deerntien, zie kon iets zwaorder wèèn.*

vlèègel, vlegel, dorsvlegel.

vlèègel, rakker, lomperd.

vleis, vlees.

vlekke, vlek.

vleute (*vleute melk*), afgeroomde melk.

vliege, vlieg.

vlieg, vliegen. *Der vleugn 'n troep kraajn aover de âkkers. {p.113}*

vlijen, vlijen.

vim, mesje.

vloch, vlucht. *Hie scheut de doeve in de vloch.*

vlosseg (*vlossege törf*), losse turf, aanmaak-turf.

vluch, vlucht. *Op de vluch gaon.*

vluch, vluchten. *Gaon vluchn, dat zol ik nooit doen.*

vlugge, vlug.

vlugge, goed ter been. *Hej de vrouwe nog vlugge? (is ze nog niet in het kraambed?).*

vluggejongn, jonge vogels die uit kunnen vliegen.

vluukn, vloeken.

vluus, vliet. *'t Was net of ik 'n vluus veur de oogn hadde, ik kon haoste niks zien van de rèègn.*

vodde, vod.

voege, voeg (muur).

voel, vuil.

voel, nageboorte van een beest.

voer, vracht. *Toe hew drie voer heuj binn ehaeld.*

voern, voeren.

voes, vuist.

voete, voeten. *Hie kan slech uut de voete komm (slecht ter been). Die zaeke is weer uut de voete (afgehandeld).*

voldaon, voldoen, betalen. *Hie hef 't rèèkntien voldaan.*

voldoen, aan eisen voldoen. *Hie voldut daor bes.*

volle, is daar iemand?

volk, familie, ouders. *Ik gao vanaomd naor mien volk.*

volln, vouwen (werkw.). *Van 's mârgns tut 's aoms in de wasserieje doekn volln.*

volslaegn, volslagen. *'t Is nog volslaegn winter en dât achter in april.*

volslaegn, volslagen, volleerd. *Hie kan noe veur um zelf beginn, hie is noe volslaegn timmerman.*

volstn (*ten volstn komm*), iemand de schuld gedeeltelijk kwijtschelden. *Ik zal 'm ten volstn komm (hij hoeft niet de gehele schuld te betalen).*

volstrek, volstrekt. *Dât was volstrek niet neudeg ewes.*

volstreks, volstrekt. *Ik wil 't volstreks niet hebbm.*

voluut, voluit. *Hie schreef zien naeme voluut.*

vonke, vonk.

vons, vondst. *Daor heb iej gien slechte vons edaon.*

voog, voogd.

voorne, voorn.

voort, dadelijk. *Aj voort gaot, kuj nog op tied komm.*
voort, vaart, kanaal.
Vörchn, Vorchten.
vore, ploegvoor. *'n Rechte vore bouwm, dât kan niet iederiene.*
vörke, vork.
vörm, vorm, konditie. *Hie is vandaege niet in vörm.*
vörm, vorm. *D'r zit helemaol gien vörm an dât ding.*
vörm, knoop. *As iej broekvörms (hoornen knoop) haddn dan moch iej wel meedoen met 't streekien goojn; met loodlappers (blikken knopen) konn z'oe missn.*
vors, vorst. *De vors zat nog lange in de grond.*
vors, dakvorst, nok.
vort, weg, zoek. *Dât kiend mâk alles vort. Ik heb dat olde ding mâr vort edaon.*
vortgaon, weggaan.
vouwe, vouw.
vrach, vracht.
vrange, wrang.
vrange wèèn, een uierontsteking hebben. *Die koe is vrange.*
vrangewortel, wrangwortel (geneesmiddel tegen ontstekingen bij vee). {p.114}
vraoge, vraag.
vraogn, vragen. *Ik vraoge / vreuge; iej vraog / vreugn; hie vrög / vreug; wie vraog / vreugn; ik heb evraog.*
vratte, wrat. *Wie kenn vrogger Jan met de vratte niet?*
vrèè, vrede. *Aj niet veur voldoende vrèè zörg, dan krieg iej oe zelf 't meeste; iej komp met de buurn in onvrèè.*
vrèè, afrastering, omheining. *Vrèè en vrèètn, dat heb de diers neudeg.*
vreed, wreed.
vrèèmp, vreemd. *Vrèènde zaekn. Hie hef vrèènde kunstn.*
vrèètn, vreten.
vrèèterije, snaaijerij.
vreewieln, niets doen.
vremp, vreemd. *Die nieje schoene vuult maer vrempt an.*
vrendelek, vriendelijk.
vrieffbak, hollander (roerbak) in een papiermolen.
vriej, vrij.
vriej, zonder aarzeling. *Gleuf mâr vriej, dat hie der al spiet van hef!*
vriejdag, vrijdag.
vrije, wreef. *Aj 'n hoge vrije heb, dan kuj niet mâklek passnde schoene kriegn.*
vriejegheid, vrijpostigheid, brutaliteit. *Die vriejegheid stiet oe niet mooi.*
vriejegheid, vrije tijd.
vriejgezel, vrijgezel.
vriejheid, vrijheid. *De vriejheid biw in 1940 kwiet erak.*
vriejn, vrijen. *Vriejt hie met Sientje of löp hie der mee?*
vrievm, wrijven.
vriezn, vriezen.
vrind, vriend.
vringn, wringen.
vroedvrouwe, vroedvrouw.
vrog, vroeg. *Komp mârgn mâr vrog. De vrogge eerpels bint bèèter as de laetn.*
vrogte, vroegte.
vrommes, vrouwspersoon. *Aa nee, zon dik vrommes is 't helemaole niet.*

vrouwe, vrouw, echtgenote.
vrouwluu, vrouwen, dames.
vruch, vrucht.
vruchgebruuk, vruchtgebruik.
vruchien, vruchtje.
vruchn, afrasteren.
vruchn, veldvruchten. *De vruchn staot aoveral bes.*
vruter, wroeter, fanatiekeling.
vrutn, wroeten.
vulmeere, fokmerrie.
vulln, een veulen werpen. *Wanneer mut 't peerd vulln?*
vulln, vullen.
vuul, vuil. *Wat mâk dat kiend zich toch vuul.*
vuul, nageboorte van een koe. *'t Vuul is er nog niet of.*
vuulegheid, vuiligheid. *De vuulegheid schient 'm de oogn uut.*
vuulek, iemand die een ander beetneemt.
vuuln, voelen.
vuutien, voetje. {p.115}

Heerder Wordn letter W

waegnspoer, wagenspoor.
waeter, water. *Zie heb 't waeter in de kelder* (het gaat hun slecht).
waeterblaoze, blaas met vocht die bij het kalven breekt.
waeterpuf, hartwater.
wach, schildwacht.
wachn, wachten (werkw.).
wachn ('t niet kunn wachn), geen tijd hebben. *Ik kan 't niet wachn um naor 't ârfhuus te gaon.*
waerbörg, waarborg.
waerdoe, pas op!
waern, zich hoeden, oppassen. *Haern, daor muj oe veur waern, mâr striekn en wettn, dat kan oe gien boer belettn.*
waernemm, waarnemen.
waernemm, de gelegenheid benutten. *Umdâk toch in de stad wazze, kon ik 't mooi waernemm 't stadhuus te bekiekn.*
waerschouw, waarschuwen.
waffeuriene, wat voor een. *Waffeuriene was 't, 'n grouwm of 'n blauwm?*
waffm, welke. *Waffm wil iej hebbm, dissn of die ander?*
wakke, wak.
wammes, wambuis.
wanne, wan (platte mand om 't kaf uit het koren te halen).
wannemeule, kafmolen.
wange, wang.
wangn, dijken van de wetering.
waoge, weegschaal. *An de waoge bint vrogger heel wat mènnsn deur de waogemeister bedreugn.*
waogn, wagen (werkw.), proberen. *Zol ie dât wel waogn?*
waopm, wapen.
waor, waar. *Waor heb iej ewoond?*

waorheid, waarheid.
wârre (in de wârre), in de war. *Hie had alles in de wârre emâk.*
wârkn, werk.
wârkn, werken (werkw.).
wârm, warm.
wârmpies, warmpjes. *Hie zit er wârmpies bie.*
wârvn, werven. *Ik wârve / wôrve; wie wârf / wôrvm; Zie heb der vrempe volk veur anewôrvm.*
wasse, was. *Mien vrouwe is an de wasse. De wasse hef zie in de keukn eleg.*
wasseldoek, vaatdoek.
wasmeule, wasserij.
wassn, wassen.
wassn, groeien. *Zie bint op goeje grond ewassn.*
wechien, wegje.
wedeman, weduwnaar.
wedevrouwe, weduwe.
wèège (uit de wèège), opzij, uit de weg. *Gaot mien uut de wèège, laot mien der deur.*
wèègeblad, weegbree.
wèègn, wegen. *Ik wèège / weug; hie weg / weug; ieluu wèèg / weugn; ik heb eweugn.*
wèèjer, waaier (in de grutterij).
wèèjn, waaien.
wèèke, woerd, mannetjeseend.
wèèke, week. *Zie bint er 'n wèèke ewes.*
wèèkgeld, weekloon.
wèèkien, weekje. *Zie konn mâr 'n wèèkien blievm.*
weekn, weken, weekmaken. *De harde kôrste muj in de heite koffie weekn.*
weekzeereg, kleinzerig, sentimenteel.
wèelde, weelde. {p.116}
wèèle, sommigen. *Daor bint altied wèèle die der inloop.*
weeln, (dichte weeln), dicht waaien. *De bèèke was dichte eweeld met de sneestörm.*
wèèn, wezen, zijn. *Ik bin / waze; iej bint / waern; hie is / was; wie bint / waern; ieluu bint / waern; zie bint / waern. Ik bin op 't dêrp ewes. Was hie daor niet bliej umme? Ik waa (was) der niet bie. Wat biw der mâr 'n poosien ewes. Waor wil ie wèèn?*
wepedaorne, wilde rozenstruik.
weerd, uiterwaard.
weerde, waarde. *De weerde van 't bouwland is in 1930 vierduuznd guldn ewes.*
weerde, erf. *Van mien weerde ofbliedm, as ik oe raon mag.*
weerhaene, weerhaan.
weerd, wereld.
weertie, weertje. 'n Mooi weertie vandaege.
weerwikker, weersvoorspeller. *Mien pols, die 'k ebreukn heb, is 'n goeje weerwikker.*
weerzien, weerzien. *Wanneer zuw 'm weerzien?*
weesien, tuinhuisje, weesje.
wèètern, het vee water geven.
wèètern, gekapt hout in het water leggen. *Gewèèterd holt is duurzamer.*
weetn, weten. *Ik weete / wisse; iej weetn / wissn; hie weet / wis; ieluu weetn / wissn; Ik heb eweetn. Dât wik wel weetn.*
wèètrink, wetering.
weevn, weven.
weeze, wees.

wezeboom, boom over een vracht hooi of stro waarmee met behulp van touwen de vracht wordt vastgehouden.

wèèzn, gelaatsuitdrukking *Zie hef helemaole 't wèèzn van eur moeder.*

wegg, brood.

wegnderweer, hier en daar. *Wegnderweer is 't grès verbrand van de dreugte.*

weichien, weide.

wei je, weide.

weijn, grazen, weiden.

weite, tarwe.

weldaod, weldaad.

welle, wel, bron.

wenne, gezwel onder de huid.

wenn, wenden, spitten zonder voor. *Hie was de hof an 't wenn.*

wenn, wennen. *Hie vuult er 'm nog niet bes tuus, mâr 't zal wel wenn.*

wepse, wesp.

wettn, scherp maken van de beitel met een wetsteen.

weurtien, woordje.

wichter, kinderen.

wichtertien, ouderwets klein, blauw pruimpje.

wie, wij. *In Heerde zegge wie veule meer 'wie' as 'wieluu'.*

wiebeln, wiebelen. *Gaot er toch niet wiebeln met dat stuultien.*

wied, wijd. *Is oe die jâsse wied genog?*

wied, ver. *Hoe wied is 't van Vörchn naor Uune?*

wiedwaagnweg, heel ver weg.

wiedwaegn, wagenwijd. *De deure hef de hele nach wiedwaegn lös estaon.*

wief, vrouw.

wiege, wieg.

wiejerd, stuwvijver bij een molen.

wiejn, wijden. *Zie gaot 't nieje gebouw inwiejn.*

wiek, wijk.

wiek, week, zacht. *'t Wieke van 't heuf (de slapen).*

wiekke, wiek van de molen.

wiekkn, wijken, opzij gaan. *Ik wiekke / weeke; hie wik / week; wie wiek / weekn; ik bin eweekn.*

{p.117}

{poem}e

Wepedoorne

Knoppen in 't veurjaor

Bedauwd

Tussn jonk gruu

Van doornhegn in 't polderland.

's Zomers tere roozn

Tussn witte meidoornschârm.

Ruspunt veur vlinders.

In de hârfs rood zaod.

Saemm met gèl blad en jeupies.

Mooi um te zien en voer veur vogels.

Wepedoorne, de wilde roze.

Sieraod veur 't polderland.

{/poem}

{p.118}

wiekzeereg, kleinzerig, ook wel: snel emotioneel.

wieluu, wij.

wien, wijn. *Hoeveule bint er, die wien bie 't èètn drink?*

wien, wieden. *Ik bin de hele dag an 't wien ewes um 't onkruud uut de eerpels te kriegn.*

wiend, wind.

wiendmeule, windmolen.

wiendaore, windhoos.

wiendroeve, wijndruif.

wierbörstel, wildebras.

wiere (*in de wiere*), in de war. *As 't gaorne in de wiere is, dan is 't 'n grote toer, um 't uut de wiere te kriegn.*

wiereg, levenslustig, fit. *Altied nog wiereg?*

wies, wijs.

wies, voorspoedig, rijk. *Weet iej, wie 'm zo wies emâk hef?*

wiesheid, wijsheid. *Waor heb iej die wiesheid opedaon?*

wiesheid, ernst. *Ik kan nog niet geleuvm, dât 't wiesheid is met de oorlog.*

wietn, wijten. *Ik wiete / weet; hie wit / weet; zie wiet / weetn; ik heb 't eweetn an zien oneuzelheid, dât 't zo wondelek ofeloopm is.*

wieze, wijs, melodie.

wieze, wijs, manier. *Dât kan op twee wiezn gebeurd wèèn.*

wiezer, wijzer. *Veul wiezer biw der niet van ewordn.*

wiezn, wijzen. *Ik wieze / weeze; iej wies / weezn; hie wis / wees; ieluu wies / weezn; ik heb eweezn.*

wigge, wig.

wille, wil. *Hie hef 'n vaste wille.*

wille, genot, profijt. *Van die aoverjâsse hef hie 'n boel wille ehâd.*

willeg, willig. *De mârk sleut willeg, de priezn waern stiegnde.*

willemoeds, moedwillig. *Hie hef willemoeds 't hekke lös laotn staon.*

wilge, wilg.

willn, willen. *Ik wil / wol; iej wilt / wolln; wie wilt / wolln; ik heb ewild. Woj (wol iej) niet mee naor de kârmse? Wolle (wol hie) 't onderste uut de kanne hebbm? Wiw (wille wie) dât ja af nee?*

wimme, deel van de zolder waar de gerookte vleeswaar hangt.

windbuul, druktemaker, opschepper.

winde, mechaniek voor opdraaien van een hooibergkap of ander zwaar voorwerp, dus niet hetzelfde als een bârgwaoge.

winn, winnen of (op)winden. *Ik winne / wunne; iej wint / wunn; zie wint / wunn; Ik heb 't gaorne opewunn. Hoeveule heb iej ewunn bie 't leste spul?*

wins, winst.

winterkeunekien, winterkoninkje. *Hoe zon klein winterkeunekien 'n slimme winter deur kump, dât begriep iej niet.*

wippe, wipwap.

wippe, knechtenkamer boven het vee.

wisse, wis, bundel. *Stop der 'n wisse stro in, dan hol iej wârme voete.*

wisse, zeker. *'t Wisse veur 't onwisse nemm.*

wolle, wol.

wolke, wolk.

wölkien, wolkje.

wonde, wond.
wordn, worden. *Ik worde / wordn; hie wordt / wordn; wie wordt / wordn; ik bin ewordn.*
Wotte (wordt hie) tachteg jaor?
wörgn, worgen, wurgen.
wörm, worm.
wors, worst.
worsheurntien, klein trechtervormig voorwerp om worst te maken.
wuntien, wondje.
wuule, wij.
wuuln, woelen. {p.119} {p.120}

Heerder Woordn letter Z

zaalvereg, verlept, verdord. *De slao is zaalvereg van de dreugte.*
zabbeln, sabbelen. *Zo'n afgezabbelde deerne wil gien iene hebbm.*
zâchies, zachtjes.
zâchte, zacht.
zaddoek, zakdoek.
zaechien, zaagje.
zaege, zaag.
zaegn, zagen.
zaeke, zaak.
zak, zal ik.
zâkkien, zakje.
zam, smeug, zacht. *Dât dreuge stuk keeze is in de kelder weer aoreg zam ewordn.*
zaod, zaad.
zaole, zool.
zaoterdag, zaterdag.
zaor, dor. *De eerpels staot zaor op 't land van de dreugte.*
zârke, zerk.
zat, verzadigd, dronken.
zeegn, zegen.
zèègn, visnet.
zèèjn, zaaien.
zekers, zeker. *Ja zekers, ik zal oe de boel op laotn zoepm.*
zèèle, zeel (paardetuig).
zèèltien, kleine zeel = tuig voor pony.
zèèmels, zemels.
zeepe, zeep.
zeerte, pijn. *Heufzeerte kump uut de maege vaort.*
zeggn, zeggen. *Ik zegge / zèè; iej zek / zèèn; hie zeg / zèè; wie zek / zèèn. Ik heb ezeg, dât 't zien eign schuld was.*
zeggn, waarschuwing. *Iej wilt niet naor zeggn luustern, daor wil iej spiet van kriegn.*
zeijn, zaaien.
zeijvat, een bak welke voor de buik wordt gedragen en van waaruit gezaaid wordt.
zeikn, pissen.
zeikn, zeuren
zeisn, zeis.
zeisns, zeisen.
zeiver, kwijl. *De zeiver leup 'm aover 't ves.*

zeiverboord, viespeuk. *Lilleke zeiverboord, iej besmeert oe hele nieje trui.*
zeivern, kwijlen
zelns, zelf. *Hej dat zelns edaon of heb zoe der an ehölpn?*
zelte, zeelt (vis).
zesse, zes. *Daor lik d'r zesse op de taofel.*
zeuchien, zootje (vis), kleine zode.
zeukern, sudderen. Vlees of koffie laten doorkoken.
zeum, zoom.
zeumertien, zomertje.
zeumm, zomen (werkw.).
zeune, zoon.
zeuntien, zoontje.
zeuties, zaadjes.
zeuvm, zeven. *Ik heb zeuvm cent betaeld.*
zeuvmde, zeven. *Ik heb der zeuvmde op taofel eleg en noe lik der nog zesse.*
zeuvmteg, zeventig.
zich, zicht. *De boot kwamp in 't zich, mâr hie was nog vârrer weg.*
zicht, zicht (zeis).
zichbaer, zichtbaar.
zichn, maaien met de zicht.
ziede, zijde (stof).
ziejchien, zeefje. {p.121}
zieje, zijde. 'n *Zieje spek.*
zieje, zeef, melkzeef.
ziele, ziel.
zien, zien. *Ik zie / zage; iej ziet / zaagn; hie zut / zag; wie ziet / zaagn; Ik heb ezeen, dat hie der twee ofenömm hef.*
zinneg, mak. 'n *Zinneg peerd, iej kann der wel onderdeur kroepm.*
zinnegheid, zin, begeerte. 'k *Heb der gien zinnegheid an, um nog zo laete op pad te gaon.*
zingn, zingen. *Ik zinge / zunge; ie zink / zungn; hie zink / zunk; zie zink / zungn; Ik heb ezungn.*
zinkn, zinken. *Ik zinke / zunke; wie zink / zunkn; ik bin ezunkn.*
zinkns, ontsteking of ziekte. *Ik had zinkns in 't aor.*
zittn, zitten. *Ik zitte / zate; iej zittn / zaatn; hie zit / zat; ieluu zittn / zaatn; ik heb ezèètn. Ik zitte lillek verlèègn met dat geval.*
zittn, uitzitten. (straf uitzitten) *Zo'n twee jaor zittn dât völt niet mee.*
zobbezak, slordig iemand.
zoddern, sudderen, langzaam braden. *Biefstuk muj zâchies laotn zoddern.*
zoegn, zuigen. *Ik zoege / zeuge; iej zoeg / zeugn; hie zög / zeug; wie zoeg / zeugn; ik heb ezeugn.*
zoeplappe, zuiplap.
zoepm, zuipen. *Ik zoepe / zeupe; iej zoep / zeupm; hie zöp / zeup; wie zoep / zeupm; ik heb ezeupm.*
zoepm, drank voor het vee. *Heb iej 't vee al zoepm egeevm?*
zoeptodde, zuiplap.
zoer, zuur.
zoerproeme, zuurpruim.
zoeze, sufferd.
zokke, zulke. *Zokke loeders! Alle bârkn heb ze umezaeg!*

zokke, slordig persoon. *'t Is 'n grote zokke, 't schèèlt 'm niks hoe hie der bie löp, lichn hef hie niet an de broek, aleent mâr 'n paer stukn touw.*

zokke, sok.

zöldertien, zoldertje.

zolt, zout.

zogediesel, kleine zeedistel.

zörge, zorg. *Hie hef 'n boel zörge an 't heuf. Weineg geld, kleine zörgn, veule geld, grote zörgn.*

zuchn, zuchten. *Ik zuch / zuchn; ie zuchn / zuchn; hie zuchn / zuchn; ieluu zuchn / zuchn; Ik hebbe ezuch. Zie bleefm mâr zuchn.*

zuffm, zeven (werkw.). *Dât zaod muk nog effm zuffm.*

zukke, zulke.

zul, houten zware balk in de koestal waarin de *reppels* staan.

zulln, zouden. *Ik zal / zol; iej zult / zolln; hie zal / zol; wie zult / zolln. Zolle (zol hie) door wel an edach hebbm. Zuw (zulle wie) wachn tut mârgn? Zak (zal ik) 't door mâr neerleggn? Zoj (zol iej) wel zeggn, dât der an dât mietien zeuvm voer heuj zittn?*

zulte, zult.

zumpien, kleine voerbak voor de varkens.

zundag, zondag.

zunde, zonde. *'t Is zunde van dât beste spul, gien mèense hef der zo wat an.*

zundes, 's zondags, zondags. *Oe zundese pak.*

zunne, zon.

zunneg, zonnig.

zunn, zonneschijn geven. *As 't begint te zunn, dan i's 't heuj ok zo dreuge.*

zunsondergank, zonsondergang. {p.122}

Zuuderzee, Zuiderzee.

zuugn, zuigen. *Ik zuuge / zeuge; iej zuug / zeugn; hie zög / zeug; ieluu zuug / zeugn; ik heb ezeugn.*

zuujn, zuiden.

zuukn, zoeken. *Ik zuuke / zöche; iej zuuk / zöchn; hie zöch / zuukn; wie zuuk / zöchn; ik heb ezöch.*

zuule, zij. (pers. vnw).

zuuneg, zuinig.

zuuneg, ernstig ziek. *Jan is de leste wèèke ârg zuuneg. De dokter is al drie keer ewes.*

zuupm, zuipen. *Ik zuupe / zeupe; iej zuup / zeupm; hie zöp / zeup; ik heb ezeupn. Zoepm heur iej in Heerde meer dan zuupm.*

zuute, zoet. *De zuute melk giet al jaorn naor de botterfebriek.*

zuuver, zuiver.

zwad, ril over de lengte van het land. *'t Gres lag nog in 't zwad, daor was nog niet in ewârk.*

zwaene, zwaan.

zwak, lenig. *Hie is zo zwak as 'n twieg.*

zwâlfien, zwaluwtje.

zwalm, walm. *Een zwalm van rook en drankluch kwam oe teegn aj 't vertrek ingungn.*

zwâlve, zwaluw.

zwaoger, zwager.

zwârm, zwerm.

zwârt, zwart. *'n Ander zwârt maekn, dat doej.*

zwârtn, iemand met donkere huidskleur. *D'r leupm 'n hele koppel zwârtn op 't dêrp.*

zwârvm, zwerven.

zweerd, zwaard.

zweern, zweren. *Ik zwere / zweure; iej zweert / zweurn; hie zweert / zweur; ik heb ezweurn.*

zwèèvel, zwavel.

zwèèvels, luciferstokjes

zwelln, zwellen. *Ik zwelle / zwölle; iej zwelt / zwölln; hie zwelt / zwol; ieluu zwelt / zwölln;*

Hie is ezwölln.

zwemm, zwemmen. *Ik zwemme / zwömme; iej zwemp / zwömm; hie zwemp / zwömp; wie*

zwemp / zwömm; ik heb ezwömm.

zweppe, zweep.

zwiegn, zwijgen. *Ik zwiege / zwege; iej zwieg / zweegn, hie zwig / zweeg; wie zwieg / zweegn;*

ik heb ezweegn.

zwiemeleg, wankel. *Aj ziek ewes bint en iej komp weer aoverende, dan bin iej eers zo*

zwiemeleg.

zwiemeln, wankelen.

zwien, zwijn.

zwiet, zweet.

zwickien, zootje.

zwil, zweel (langwerpige hoop hooi).

zwil, eelt. *Wat hef hie 'n zwil an de voete.*

zwaor, zwaar. *'t Zal oe zwaor anerèèknd wordn. 't Was meraekel zwaor weer.*

zwaore, zwoerd.

zwaore, zode. *Aj 'n weije scheurt en de zwaore giet an 't rotn, dan kuj der 'n paer jaor 'n*

beste oogs ofhaeln.

{p.123}

As oe wat te binn schöt of iej heurt aens wat, dan kuj 't hier opschrievm

{p.124}

Colofon

Gedichn:

Henk Dijkslag en Jenny Hofstede-van Engelenburg

Recepten:

Verzameld deur de Wârgroep.

Tekeningen:

N. Bijsterbosch-Jongerman

Vormgeving/Fotografie:

Roelof Koebrugge

Druk:

Koninklijke Van der Most

Umslag Veurkante:

Veurkante van 't Gemeentehuis met 't Gemeentewaopm, twee schaopmkoppm, een ossnkop en een ploeg.

Umslag Achterkante:

De kârke van Vörchn.

Pag 1:

Scheper met zien hond op de Brink.

Pag. 2:

De mölle in Waopmvelde.

Pag 4:

Toorne van de Johanneskârke.

Pag 6:

De diek in Veessn.

Pag 43:

Vlam van de vriejheid veur 't Gemeentehuus.

Pag 47:

Ânte met jongn.

Pag 70:

Wintersfeer.

Pag 73:

Water op de weerdn en Veessn achter de diek.

Pag 117:

Wepedoorne.

Pag 119:

Mölle De Vlijt.